

VUOTTA SUOMALAISTA MAALIPALLOA

Presidentti Niinistön tervehdys.....	3
Maalipallo pätkinänkuoressa.....	4

1960-luku: Maalipallo saapuu Suomeen.....	6
Sotasokeiden rooli.....	7
Säännöt, palloja ja kannustusta maakuntiin.....	8

1970-luku:

Kilpailutoiminta käynnistyy, kouluille iso rooli.....	10
”Pelaajahautomo” syntyy.....	11
Liiton liikuntatyöntekijä koordinoimaan toimintaa.....	13
Frost synnytti maalipallobuumin NAKiin.....	14

1980-luku: Liikuntalaki tuo resursseja.....

Apukäsiä alueyhdistyksille.....	16
Erikoistapaus liikuntajärjestöjen joukossa.....	17
Kilpailutoiminta laajenee alueiden aloitteesta.....	18
Ensimmäiseen arvoturnaukseen.....	20
Vieripallo – monimutkaisempi sukulaislaji.....	20
Naiset rytinällä kansainvälisiin karkeloihin.....	21
Varustesäättöä: jääkiekkohousuja mittaamassa.....	22
Sorkkila johtamaan naisten joukkuetta kohti suuruutta.....	23
Miehille esimakua menestyksestä.....	24
Pallon kehitys 1960-luvulta lähtien.....	25

1990-luku: Kultainen vuosikymmen.....	26
EM-kotikisat sysäsi lajin uuteen aikakauteen.....	27
Tuomaritoiminta kansainväliselle tasolle.....	29
Historiallinen ensimmäinen kulta.....	30
Kaksi peräkkäistä tuplakultaa.....	31
Yksittäisistä turnauksista SM-sarjaan.....	32

Vuosikymmenten missio saada kurkkiminen kuriin.....	32
Kaveriporukoista maalipalloseuroiksi.....	33
Atlantassa miesten vuoro yltää jättipottiin.....	34
Naisten hurja tahti jatkui vuosituhannen vaihteeseen.....	35
Maalipallo kotoutumisen tukena.....	36
Menestyksen varjossa pohja alkaa murentua.....	37

2000-luku: Uusi aikakausi sarastaa.....

Ensimmäinen nainen miesten maajoukkuevalmentajana.....	40
Naisilla uusi nousu käynnistyi nopeasti.....	42
KIHU toi kilpailuedun.....	43
Fanista pelaajaksi ja seuran johtohahmoksi.....	44
Onnelan ja maalipallon yhteiselo päättyy.....	45
Maalipallo.net helpotti lajiväen tiedonjanoa.....	46

2010-luku:

Lontoon hurmasta uuden rakentamiseen.....	48
Pohjakosketuksen kautta paralympiakultaan.....	49
MM-kotikisoissa katkera tappio tv-kameroiden edessä.....	51
Vuosikymmenen loppu muutosten kourissa.....	52
Suomalaisväriä kansainvälisiin kärkitehtäviin.....	53
Eurooppalainen seuratoiminta kehitty vauhdilla.....	54
Mitä seuraavaksi ja miksi maalipallo on tärkeää?.....	55

Tilasto-osio.....

Suomi maalipallon arvokilpailuissa.....	57
Suomen mestarit ja SM-mitalistit.....	59
Benin pokaalin saajat.....	62

Julkaisija:

Suomen Paralympiakomitea

Tekstit:

Lauri Jaakkola

Työryhmä:

Jarmo Lehtola, Lauri Jaakkola,
Erkki Miinala, Timo Pelkonen

Kuvat:

Tarja Pelkosen kotialbumi, NKL:n arkisto,
Lauri Jaakkola, Antero Aaltonen,
Hannele Pöysti, Maiju Torvinen

Ilmoitukset:

Printmix Oy
puh. 010 319 6380
www.printmix.fi

Taitto ja painatus:

Printmix Oy,
Mika-Matti Trogen

Tasavallan presidentin tervehdys

Suomessa on pelattu maalipalloa jo 60 vuoden ajan. Sotasokeiden kuntoutusmuotona käynnistyneestä lajista on tullut laajalti kilpailtua huippu-urheilua ja laji on kehittynyt maassamme korkealle tasolle.

Suomi on yksi maailman menestyneimmistä maista maalipallossa. Tästä osoituksena ovat muun muassa kolme paralympiakultaa ja kolme MM-kultaa.

Pääsin ensimmäistä kertaa seuraamaan peliä Lontoon paralympialaisissa vuonna 2012. Sitä mukaa, kun pelin juoni avautui, se alkoi kiinnostaa yhä enemmän.

Lontoossa joukkueemme ottikin sitten kultaa. Vuosien mittaan ovat pelaajat ja heidän taitonsa ja periksiantamattomuutensa tulleet tutuiksi.

Maalipallo oli pitkään näkövammaisten henkilöiden ainoa joukkuelaji Suomessa. Menestystä voi mitata mitaleissa, mutta laji on antanut myös paljon muuta sen parissa toimiville. Se on luonut arvokasta yhteisöllisyyttä ja ollut tärkeä sosiaalinen yhteisö lajin parissa toimiville.

Toivotan suomalaiselle maalipallotoiminnalle, pelaajille, taustajoukoille sekä lajin ystäville paljon menestystä myös tuleville vuosikymmenille!

Sauli Niinistö
Tasavallan presidentti

Maalipallo pähkinäkuoressa

Maalipallo on näkövammaisille suunniteltu joukkuepeli, jota pelataan kuusihenkisin joukkuein siten, että kentällä on samanaikaisesti kolme pelaajaa per joukkue.

Kenttä on 9x18 metrin kokoinen eli samankokoinen kuin lentopallokenttä. Molemmis-

▼ *Jarno Mattila heittää palloa
Espoon MM-kisoissa 2014.*

sa päädyissä on koko päädyn levyiset ja 1,3 metriä korkeat maalit. Kaikki kolme kentällä olevaa pelaajaa toimivat sekä maalivahteina (yrittävät estää palloa menemästä maaliin) että hyökkääjinä (yrittävät heittää pallon vastustajan maaliin).

Peliväline on 1,25 kilon painoinen kova, kumista valmistettu karkeapintainen pallo, jonka sisällä on kulkusia äänilähteitä. Pelaajilla on silmillään näkökentän täydellisesti pimentävät maalipallolasit. Helisevän pallon liikkeisiin reagoidaan siis kuuloaistin avulla.

Maalipallokenttä on jaettu kolmeen kuuden metrin osaan. Molemmilla joukkueilla on oma kuusimetrinen joukkuealueensa, jonka sisällä pallot torjutaan ja heitetään takaisin kohti vastajoukkueen maalia. Kentän keskellä on kuusimetrinen neutraali alue.

Palloa heitetään alakautta siten, että sen on osuttava ensimmäisen kerran maahan oman joukkuealueen puolella ja lisäksi sen on käytävä maahan neutraalilla alueella.

Pelaajat lähtevät torjuntaan nykymaalipallossa yleensä polviasennosta ja torjuvat heittäytyen kyljelleen pallon eteen kädet pään yläpuolelle ojennettuna. Etenkin takavuosina torjuntaan lähdettiin usein myös pystyasennosta, jota vieläkin tapahtuu erityisesti rangaistusheittoja torjuttaessa. Rangaistusheittoilanteessa virheen tehneen joukkueen pelaaja joutuu yrittämään yksin vastustajajoukkueen heiton torjumista.

Peliaika on 2x12 minuuttia tehokasta peliaikaa, eli tuomari viheltää pelin poikki silloin, kun pallo ei ole pelissä. Koska maalipallo perustuu

▲ Natalie Ball torjuu pallon Espoon MM-kisoissa 2014.

kuuloaistiin, on yleisön oltava pelin aikana hipihiljaa.

Kentän ulkorajat ja kentän sisällä olevat takitiset viivat on merkattu teipillä, jonka alle on laitettu ohutta narua. Näin pelaajat pystyvät tunnustelemaan viivojen perusteella, miten he ovat sijoittuneet.

Suomi on – kuten tämän historiikin sivuilla käy hyvin ilmi – yksi maalipallon ehdottomista valtamaista. Suomen miesten ja naisten maajoukkueet ovat voittaneet paralympialaisista yhteensä 3 kultaa ja 2 hopeaa, maailman-

mestaruuskilpailuista 3 kultaa, 1 hopean ja 1 pronssin sekä Euroopan mestaruuskilpailuista 6 kultaa, 4 hopeaa ja 3 pronssia.

Lisätiedot maalipallosta

- www.goalball.fi
- www.maalipallo.net
- www.paralympia.fi/urheilu/lajit/maalipallo
- www.goalball.sport

1960

– LUKU

Maalipallo saapuu Suomeen

▲ Arvo Karvinen tutustui maalipalloon Saksan matkallaan vuonna 1961.

Maalipallo on toisessa maailmansodassa vammautuneiden sotasokeiden kuntoutusmuodoksi kehitetty joukkuepalloilulaji. Lajin kehittivät itävaltalainen **Hans Lorenzen** ja saksalainen **Sepp Reindle** ja se esiteltiin ensimmäistä kertaa Keski-Euroopassa vuonna 1946.

Suomalaisen maalipalloilun alkupisteenä pidetään vuotta 1961, jolloin **Arvo Karvinen** tutustui lajiin matkallaan Saksaan. Karvinen oli 1950- ja 60-lukujen taitteessa ollut perus-

tamassa Sokeain Urheiluseuraa, jota voidaan pitää alkusysäyksenä sille, että silloinen Sokeain Keskusliitto (SKL, myöhemmin NKL) otti näkövammaisten urheilu- ja liikuntatoiminnan hoteisiinsa. Karvinenkin katsoi, että urheilu- ja liikuntatoiminnan tulisi olla liittojohtoista, mikä teki urheiluseurasta vain välivaiheen.

Vuonna 1962 Karvinen oli perustamassa SKL:n alaisuuteen urheiluasiaintoimikuntaa suunnittelemaan ja koordinoimaan kilpa- ja kuntourheilua. Toimikunnan ensimmäisessä kokouksessa 16.10.1962 Helsingin Pengerkadulla olivat läsnä johtaja **Leo Ratilainen**, hieroja **Pekka Kujala**, korityöntekijä **Max Aimovaara** ja puheenjohtajana toiminut merkonomi Arvo Karvinen.

”Todettiin, että Sokeain Urheiluseuralla tulee olemaan pienuudestaan johtuen paikallinen merkitys vain Helsingissä. Sitä vastoin valtakunnallisella urheiluasiaintoimikunnalla on kiinteästi sokeain järjestöorganisaatioon kuuluvana mahdollisuus hoitaa sokeain urheilutoimintaa koko maassa”, kirjattiin kokousmuistioon. Sokeain Urheiluseura lakkautettiinkin vuonna 1965.

▲ Sotasokeita urheilukilpailuissaan Heinolan Myllyojalla kesällä 1968.

Kuva: Sotavammaisurheilu 1945–1975 -teos

Sotasokeiden rooli

Sotasokeiden organisoitu urheilu- ja liikuntatoiminta oli Suomessa käynnistynyt jo 1940-luvun lopulla. Keskuspaikaksi muodostui Heinolan Myllyojassa sijaitseva Nynäsin kartano, jossa Suomen Punainen Risti järjesti sotasokeille ammattikoulutusta.

SPR:n alainen ammattikoulutus päättyi 1950-luvun puolivälissä, mutta vuonna 1960 Sotasokeat ry avasi Myllyojalla loma- ja kuntouttamiskodin jäsenilleen ja heidän perheilleen. Vuonna 1965 vihittiin käyttöön kuntohalli, jossa sotasokeat muiden liikuntaharrasteiden ohessa pelasivat myös maalipalloa.

Sotasokeilla oli tiiviit kontaktit Saksaan, jossa käytiin vierailuilla ja saksalaisia kävi myös Myllyojalla. Itse asiassa Arvo Karvinenkin oli määritelmän mukaisesti sotasokea, tosin niin

sanottu ”nallipoika”, eli lapsena räjähdeonnettomuudessa näkönsä menettänyt. Tämä tapahtui Karvisen kohdalla Pohjois-Savon Leppävirralla helmikuussa 1945 hänen ollessa 11-vuotias.

– Suomalaiset sotasokeat olivat pelanneet maalipalloa Saksassa, kun heillä oli ystävyysvierailuja saksalaisten kanssa puolin ja toisin. Sitä kautta maalipallo tuli osaksi Myllyojan toimintaa, sanoo **Timo Frost**, joka kävi ohjaamassa sotasokeille liikuntaa 70-luvun alussa opiskellessaan Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa.

Frost muistelee, että pallo, jolla Myllyojalla pelattiin, oli painava ja kova, eikä rajoja ollut lainkaan.

– Laitettiin kolme mattoa lattialle lähes rinnakkain, keskimiehen matto oli pikkuisen ylempänä. Se oli sotasokeiden osalta harrastemuotoista toimintaa, eivätkä he ymmär-

tääkseni pelanneet lajia kotipuolella, vaan ainoastaan kuntoutuskurssien yhteydessä Myllyojalla, Frost sanoo.

Sotasokeat olivat pääasiassa 1910- ja 20-luvulla syntyneitä ja siten maalipalloon tutustuessaan jo aikaihmiä. Heille laji oli hauska harrastemuoto, mutta maalipallon levittämiseen ympäri Suomea tarvittiin nuorempaa voimaa ja valtakunnallisen organisaation tuki.

Säännöt, palloja ja kannustusta maakuntiin

Sokeain Keskusliiton urheiluasiaintoimikunta oli jo 1960-luvun alussa linjannut tärkeäksi tavoitteeksi alueellisen urheilu- ja liikuntatoimijoiden verkoston muodostamisen.

”Olisi toimittava niin, että kaikissa alueyhdistyksissä olisi joko urheilujaosto tai ainakin urheiluasiainmies. Toimikunta tulee pitämään yhteyttä valittuihin urheiluelimiin mahdollisimman kiinteästi, jotta koko maassa saataisiin kuntourheiluharrastus nopeasti viriämään”, linjattiin urheiluasiaintoimikunnan toimintasuunnitelmassa vuodelle 1963.

Muutamaa vuotta myöhemmin he pääsivät testaamaan verkoston toimivuutta uuden lajin levittämiseksi. Maalipallon säännöt saatiin käännettyä saksasta suomeksi 1960-luvun puolivälissä ja Saksan kautta saatiin myös palloja, joita SKL sitten myi eteenpäin 20 markan hintaan. Tosin jo vuodelle 1967 hinta nousi 25 markkaan.

1960-luvun aikana alkoivat vuotuiset liikunta-asiainmestien neuvottelupäivät, joista muodostui tärkeä työkalu Keskusliiton ja alueyhdistysten väliseen yhteydenpitoon sekä liikunta- ja urheilutoiminnan kehittämiseen. Neuvottelupäivien välillä viestintä tapahtui kiertokirjeiden avul-

la. Eräässä suomalaisen maalipallohistorian kannalta merkityksellisessä urheiluasiaintoimikunnan kiertokirjeessä keväältä 1966 kirjoitettiin näin:

”Maalipallopeli: Pelin on todettu lisäävän fyysisistä valmiutta sekä kehittävän kuulon avulla suunnistamista, joten peli on hyvin suositeltava näkövammaisille. Kööpenhaminan sokeain koulussa harrastetaan mainittua pallopeliä innokkaasti. Palloja voitte edelleen tilata Sokeain Keskusliitosta. Pallon saksalainen hinta on 31 DM. SKL pyrkii saamaan pallon tilanneille vielä tämän kevät-kesän kuluessa. Pallojen toimitus viivästyi, koska paikka, josta niitä tilattiin ensiksi ei voinutkaan palloja toimittaa. Saksasta saadun pallopelin säännöt oheistamme tähän.”

Näissä vuonna 1965 saksasta suomeksi käännetyissä säännöissä peli on jo tunnistettavissa nykymuotoiseksi maalipalloksi, mutta erojakin löytyy. Pallo on 2-kiloinen möhkäle – tosin sitä se oli miesten osalta aina 1980-luvun lopulle saakka – ja pelikenttä vain 16 metriä pitkä ja seitsemän metriä leveä. Kullekin pelaajalle oli oma noin 1x2-metrinen mattonsa, jonka päältä palloa torjuttiin ja heitettiin. 60-luvun säännöissä oli vielä hyvin yleismaailmallinen ote, joten tarkennuksille jäi runsaasti sijaa ja niitä tehtiinkin seuraavien vuosikymmenten aikana melko tiuhaan. Tosin esimerkiksi ”molempipuolinen toisistaan kiinnipitäminen (ketjumuodostelma)” oli huomattu kieltää jo alkuun.

Kesällä 1966 palloja oli SKL:lta tilattu ainakin Helsinkiin, Lahteen, Jyväskylään, Kuopioon, Pohjanmaalle (Vaasan läänin Sokeainyhdistys) ja Tuusulan Onnelaan. Epäilemättä myös Turussa maalipalloharrastus käynnistyi heti alkuvaiheissa, koska 1970-luvun alussa siellä oltiin jo pitkällä, kuten seuraavasta luvusta voimme todeta.

▲ Helsingin Sokeain koulu oli toiminnassa vuoteen 1972 saakka.

Vielä vuoden 1966 aikana SKL:n urheiluasiaintoimikunta ryhtyi kannustamaan alueyhdistyksiä pelien järjestämiseen. Ote kiertokirjeestä urheilutoimikunnille ja sokeainkoulujen (Helsinki ja Kuopio) voimistelunopettajille:

”Mikä alueyhdistys paras maalipallopelissä? Jokaiseen yhdistykseen on jo keväällä lähetetty maalipallopelin säännöt. Useimmat ovat jo tilanneet pallonkin. Kokemusten lisäämiseksi kehotamme harrastusta lisäämään. Peli antaa mahdollisuudet saada toteutetuksi vaikkapa Suomen cupin järjestämistä. Yrittäkääpä ensin Oulun ja Vaasan lääni saada syksyn kuluessa ottelu aikaan, samoin Lahti ja Tampere. Helsinki ja toiset hakekoot myös vastapelaajat. Perästä kuulemme kokemuksista.”

Todisteita tällaisten ottelujen toteutumisesta ei kuitenkaan 1960-luvun lopulta löydy. SKL:n urheilutalousarviossa vuodelle 1967 on asetettu 500 markkaa ”maalipallopelin SM-ottelun järjestämiseen”. Mikään ei kuitenkaan viittaa

siihen, että turnausta tai edes yksittäistä ottelua olisi kyseisenä vuonna järjestetty.

Syyskuun 1967 kiertokirjeessä urheiluasiainmiehille todettiin pelin ”soveltuvan miehille hyvin, naisille se on liian raskas.” Lauseessa on kaikuja takavuosikymmenten yleisestä asenteesta naisten urheiluun, mutta toki on todettava, että kova, kaksikiloinen pallo varmasti olikin melkoinen kivi torjuttavaksi. 1970-luvun alkupuolella naisille otettiin käyttöönsä kilon painoinen pallo.

Pauli Viertonen aloitti koulutaipaleensa Helsingin Sokeain koululla vuonna 1966. Liikunnanopettajana oli **Matti Vastamäki**.

– Sanoisin, että ensikosketus maalipalloiluun on ollut joko vuonna 1968 tai 1969 Sokeain koululla. Ei siellä ollut mitään kenttää eikä muuta, mutta opettaja heitteli sellaista kilipalloa, jonka avulla opettelimme kuulon kanssa pelaamaan, muistelee Viertonen.

1970

– LUKU

Kilpailutoiminta käynnistyy, kouluille iso rooli

1960-luvun lopulla laaditussa Sokeain Keskusliiton urheilutoiminnan 10-vuotissuunnitelmassa 70-luvulle ei maalipalloa mainittu vielä sanallakaan. Kilpaurheilulajeista yleisurheilu ja hiihto olivat selvästi merkittävimmät ja uinnissakin järjestettiin SM-kilpailuja. Suunnitelmapaperissa vuosikymmenen lopulla arvioitiin lisääntyvien resurssien myötä toiminnan *”laajentuvan käsittämään mm. soudun, melonnan, ratsastuksen, vesihiihdon, moninaisten joukkuepelien jne.”*

Maalipallo oli kuitenkin jo kasvattamassa suosiotaan alueyhdistysten piirissä ja kun laji pääsi vuoden 1976 Toronton kisoista lähtien myös paralympialaisten – silloisten vammaisten olympialaisten – ohjelmaan, olivat lajin menestyskulun alkutahdit kasassa.

Alkuvuodesta 1971 Sokeain Keskusliiton Airut-lehdessä julkaistiin ilmoitus: *”Turun Sokeain-yhdistys haastaa kaikki Sokeain Keskusliiton alueelliset jäsenyhdistykset maalipallo-otteluun, joka järjestetään Turussa sunnuntaina 7. päivänä maaliskuuta 1971 Puolalan kansakoululla alkaen kello 11.00.”*

Näkövammaisten urheilun kotimainen kilpailukalenteri ei tuohon aikaan ollut vielä erityi-

sen täysi, joten voidaan pitää epäonnisenä sattumana, että samana päivänä järjestettiin Tuusulassa, Lomakoti Onnelan maastossa myös näkövammaisten hiihdon SM-kilpailut.

Historialliseen ensimmäiseen maalipalloturnaukseen saatiin kuitenkin paikalle neljä yhdistystä: isäntänä toimineen Turun Sokeainyhdistyksen lisäksi Helsingin Sokeat, Tampereen Sokeainyhdistys ja suomenruotsalaisten näkövammaisten Samfundet Finlands Svenska Blinda.

Turnauksen tervehdyspuheessaan Turun Sokeainyhdistyksen urheiluasiamies **Tor Ingman** korosti päivän merkitystä, olihan kyseessä tiettävästi ensimmäinen yhdistysten välinen maalipalloturnaus Suomessa. *”Toivottavaa olisi, että ne jatkuisivat vuosittain ja että Sokeain Keskusliiton urheilutoimikunta ottaisi pelin mestaruusohjelmaansa”*, Ingman lausui ja tämä toteutuikin.

Ensimmäisen maalipalloturnauksen voittajaksi nousi puhtaalla pelillä Samfundet Finlands Svenska Blinda kokoonpanolla **Harald Furu, Karl-Johan Löfman, Rafael Nylund**. Turnauksen tuomarina toimi turkulainen **Aimo Aho**. Voittajajoukkue sai Hotelli Maakunnas-

sa järjestetyn päättäjäisillallisen yhteydessä turkulaisen Kultasepänilike Vesosen lahjoittaman kiertopalkinnon vuodeksi eteenpäin sillä toivomuksella, että seuraavana vuonna he järjestäisivät vastaavan maalipalloturnauksen.

SKL:n urheiluasiaintoimikunnan toimintasuunnitelmaan vuodelle 1972 kirjattiinkin: *”Viime talvena alkanut piiriottelu maalipallossa jatkuu laajempaan harrastusmuotona. Maalipallokilpailun pääjärjestäjänä toimii viime talven voittajaksi päässyt Samfundet Finlands Svenska Blinda.”*

Vuoden 1971 osalta maalipalloturnauksen melko vähäistä osallistumisjoukkoa saattoi osittain selittää sen osuminen samaan ajankohtaan hiihdon SM-kilpailujen kanssa. Vuonna 1972 vastaavaa päällekkäisyyttä ei ollut ja turnauksella oli nyt SM-arvokin. Silti mukana oli järjestäjien pieneksi pettymykseksi vain kolme yhdistystä: Samfundet Finlands Svenska Blinda, Helsingin Sokeat ja Turun Sokeainyhdistys. Joukkueita yhdistykset saivat tosin kasaan yhteensä yhdeksän: kuusi joukkuetta miesten sarjassa ja kolme naisten sarjassa.

Tor Ingman kirjoitti Airut-lehdessä julkaistussa ensimmäisten SM-arvoisten *”maalipallosturnajaisten”* raportissa näin: *”Maalipallopeli on nähdäkseni erittäin sopiva talvikauden urheilumuoto hiihdon ja pilkkionginnan rinnalla kunnon ja kestävyuden kehittäjänä nimenomaan voimisteluharjoituksien yhdistelmänä ja lisänä. Valitettavasti ei kaikkialla yhdistyksissämme tätä vielä ole oivallettu. Syyt lienevät monet, mutta uskoisin kuitenkin, että sopivia harjoitussaleja koulujen ja seurakuntien suojista löytynee, jos kiinnostusta on ja määrätietoista vaivaa nähdään asian puolesta.”*

Turkulaiset veivät Helsingissä Aleksis Kiven koululla 16.4.1972 pelatussa historian ensimmäisessä maalipallon SM-turnauksessa molemmat mestaruudet. Miehistä voiton otti

Turun Sokeainyhdistyksen ykkösjoukkue kokoonpanolla **R. Appelblom, Vilho Kantola, Reijo Luotonen, Jukka Tuominen**. Naisissa kultamitalit kaulaansa sai Turun kakkosjoukkue: **Raili Aho, Liisa Halme, Anna-Liisa Kuokkanen ja Irja Lenkkeri**.

Tästä eteenpäin miesten ja naisten Suomen mestaruudesta pelattiin yksittäisenä turnauksena joka vuonna aina vuoteen 1995 asti, jonka jälkeen siirryttiin turnausmuotoisesti pelattavaan SM-sarjaan ja samalla luovuttiin erillisestä naisten sarjasta. Suomen mestari on saatu selville joka vuosi vuoteen 2020 saakka, jolloin koronaviruspandemia keskeytti sarjatoiminnan ja mestaruus jäi ratkaisematta. Lista eri vuosien SM-mitalisteista ja mestarijoukkueiden jäsenistä löytyy historiikin tilasto-osiosta.

”Pelaajahautomo” syntyy

Vuosi 1972 oli merkityksellinen muutenkin kuin ensimmäisen maalipallon SM-turnauksen osalta. Jyväskylän Näkövammaisten koulu (JNK) aloitti toimintansa ja Kuopion ja Helsingin Sokeain koulut lakkautettiin. Jyväskylästä tuli maalipallon kehittymisen kannalta merkittävä keskus, kiitos ennen kaikkea lajista innostuneiden liikunnanopettajien **Veli Leppäsen** ja **Mirja Kemiläisen**.

– Jyväskylän koululla oli Veli Leppäsen vetämä liikuntakerho, jossa pelattiin maalipalloa. Siellä oli jo rajatkin kentässä, mutta siihen aikaan toki vain kentän ulkorajat, eli ei mitään orientoitumismerkkejä, joita sitten myöhemmin tuli. Laitapelaajat pitivät vähän huolta siitä, että keskipelaaja oli suurin piirtein keskellä ja hänen täytyi sitten tietää, missä laitapelaajat ovat, sanoo Helsingistä Jyväskylän koulun oppilaaksi 1972 siirtynyt **Pauli Viertonen**.

– Silloin pelattiin pelkästään polviltaan kontausasennosta. Ei saanut nousta missään vai-

heessa seisomaan, ei edes heittäessä, Viertonen jatkaa.

Mirja Kemiläinen aloitti JNK:n tyttöjen liikunnanopettajana vuonna 1974. Hänen mukaansa Veli Leppänen oli siihen mennessä luonut jo hyvät pohjat koulun liikunnanopetukseen ja yhteistyö kaksikon välillä käynnistyi heti sulavasti.

– Sokealle ja vaikeasti heikkonäköiselle on vaikea harrastaa liikuntaa, jos tarvittavia valmiuksia ja taitoja ei ole. Perustaidot sellaisiin lajeihin, joita voi harrastaa, ovat siis tärkeitä. Tärkeää on myös, että saa positiivisia kokemuksia liikunnasta, niin innostuu jatkamaan liikunnan harrastamista tai ryhtyy siihen myöhemmin elämässään, Kemiläinen summaa työn ytimen.

– Erilaiset pelit olivat isossa roolissa koko liikunnanopetuksessa. Maalipallo pelinä oikein säännöin on kuitenkin aika vaikea peli lapsille. Meillä oli paljon kaikenlaisia alkeispelejä helpotettuihin säännöin, jotta taidot tulisivat opituksi ja samalla voitiin jo pelata ja nauttia kilvoittelusta. Eli maalipallo kulki mukana jo pienten oppilaiden kanssa, vaikka sitä ei voinut vielä oikeasti pelata, Kemiläinen jatkaa.

Juha Oikarainen saapui 70-luvun puolivälissä pohjoisesta Posiolta Jyväskylän Näkövammaisten koulun oppilaaksi.

– Olin siellä koko peruskouluajan ja yläasteikäisenä lopullisesti innostuin maalipallosta. Sitä pelattiin ensin jumppasalissa poikittain pienellä kentällä ja pienellä pallolla mattojen päällä. Veli Leppänen kannusti monipuolisesti kaikkeen liikuntaan, piti kerran viikossa poikien liikuntakerhoa ja oli meidän maalipallovalmentajanakin, Oikarainen kertoo.

Oikarainen asui koulun asuntolassa, jonka käytävilläkin pelattiin usein maalipalloa yksi

vastaaan yksi -pelimuodossa. Koululla oli kaksi vapaa-ajanohjaajaa, jotka järjestivät asuntolassa asuville oppilaille erilaista ohjelmaa iltaisin ja viikonloppuisin. Usein se oli jotain liikuntaa.

– Koko koulun ympäristö oli sellainen, että se aktivoi liikkumaan. Talvella menttiin jopa koulun viereiselle kentälle pelaamaan jääpallola. Koulun laitosmies oli tehnyt meille maalit, jotka kannettiin sinne kentälle ja otettiin sieltä oma tila. Pelasimme sellaisella ei nyt sentään ihan maalipallon kokoisella mutta reilusti jääpallola isommalla pallolla, jotta kaikki näkisivät sen, Oikarainen sanoo.

Juha Oikaraisen isosisko, kolme vuotta vanhempi **Jaana Oikarainen** (sittemmin Argilander) oli saapunut Jyväskylän Näkövammaisten koululle oppilaaksi silloin, kun koulu perustettiin.

– Varmaan muutkin liikunnanopettajat vetivät maalipalloa liikuntatunneilla, mutta muistan erityisesti, että **Timo Frost**, joka silloin aukutoi erityisliikunnanopettajaksi JNK:ssa innosti maalipallon pariin. Hän piti jotain viikonloppuleirejäkin maalipallossa ja hän jotenkin näki, että minussa olisi potentiaalia pelaajaksi, Jaana Oikarainen sanoo.

Frost näki aivan oikein. Jo vuonna 1977 vain 13-vuotias Oikarainen johdatti JNK:n joukkueen Suomen mestariksi kotisallissa pelatussa SM-turnauksessa ollen samalla turnauksen paras maalintekijä kahdeksalla maalillaan. Sen jälkeen Oikaraiselle tuli taukoa maalipallosta, sillä hän lähti kuudennen luokan koittaessa kotiseudulle Posiolle lähikouluun. Oikarainen kuitenkin palasi 1980-luvulla lukioon Jyväskylään ja voitti vuosikymmenen alkupuolella JNK:n ja Keski-Suomen joukkueissa kolme Suomen mestaruutta ja kolme maalikunin-gattaruutta.

▲ Etenkin koulussa maalipalloa pelattiin usein mattojen päältä. Tässä kuvassa kyse saattaa tosin olla sukulaislaji vieripallosta, koska maali näyttäisi olevan päätyrajaa kapeampi ja matot ovat siten, että edessä on kaksi ja takana yksi torjuja. Maalipallossa torjujat ovat yleensä toisin päin.

Liiton liikuntatyöntekijä koordinoimaan toimintaa

Merkitseksellisenä vuonna 1972 tapahtui myös Sokeain Keskusliiton urheiluasiaintoimikunnassa: **Arvo Karvinen** päätti kymmenvuotisen kautensa urheiluasiaintoimikunnan puheenjohtajana ja tehtävä siirtyi **Aapo Koskisen** haltuun. Sitten Keskusliiton pääsihteerinä pitkään toiminut järjestöneuvos Karvinen vaikutti jatkossakin näkövammaisten urheilun ja liikunnan parissa, tosin enimmäkseen taustahahmona ja erityisesti kansainvälisten kontaktiensa myötä.

1960-luvun lopulla laaditussa urheiluasiaintoimikunnan 10-vuotissuunnitelmassa oli kirjattu vuoden 1972 kohdalle, että ”Sokeain Keskusliittoon palkataan päätoiminen urheiluohjaaja, joka toimii samalla myös urheilusihteerinä.” Tämä toteutui, mutta sitä seuranneet suunnitelmat Sokeain urheilukeskuksen toiminnan käynnistämisestä vuonna 1974 jäivät haaveeksi.

Päätoimisen liikuntatyöntekijän palkkaaminen tuli mahdolliseksi SKL:n urheiluasiaintoimikunnan lisääntyneiden taloudellisten resurssien ansiosta. Lotto-pallot pyörähtelivät televisionuuduissa ensimmäistä kertaa 3.1.1970, suomalaiset innostuivat välittömästi ja yhtenä seurauksena Sokeain Keskusliiton urheiluasiaintoimikunnan veikkausvoittovaroista saama tuki kaksinkertaistui 30 000 markasta 60 000 markkaan vuodelle 1972.

Liiton päätoimisen vapaa-ajanohjaajan pesti oli syystä tai toisesta erittäin tuulinen ensimmäisinä vuosina. Pestiä ehti hoitaa lyhyen aikaa useampikin henkilö, kunnes ensin **Arvo Mikkonen** otti työn hoitaakseen kahdeksi vuodeksi (1974–76), jonka jälkeen pestiin palkattiin **Hannu Laurell**, joka aloitti työt lokakuussa 1976 ja jatkoi toimessa aina 1980-luvun lopulle asti.

Yhdistetyssä (hiihto ja mäkihyppy) nuorempana kilpauraakin tehnyt kokemäkeläislähtöinen Laurell oli vahva organisoiija. Vaikka perinteiset lajit hiihto ja yleisurheilu olivatkin lähempänä hänen sydäntään, huomasi Laurell nopeasti myös maalipallon potentiaalin niin alueyhdistysten kuntoilumuotona kuin tulevaisuuden kansainvälisenä menestyslajina. Näin Laurell kirjoitti Pälkäneellä marraskuussa 1976 pelatun maalipallon SM-turnauksen raportissa, vain kuukausi työssään aloittamisensa jälkeen:

”Turnaus osoitti, että maalipallo on erittäin elinkelpoinen peli näkövammaisurheilussa myöskin Suomessa ja koska peli on mukana myöskin Euroopan mestaruuskilpailuissa, on syytä harkita joukkueen kokoamista edustustasolle. Peli sovellettuna sopii myös erittäin hyvin kuntopeliksi, joten yhdistysten liikuntamuotoihin on yhdistettävissä myös maalipallo.”

Maalipallo oli kyllä tehnyt ensiesiintymisensä paralympialaisissa kyseisenä vuonna Toronton kisoissa, mutta EM-tasolla ei lajia vielä tuol-

loin pelattu. Laurell todennäköisesti tarkoitti maalipallon sukulaislajia vieripalloa, josta tarkemmin seuraavassa luvussa.

Elokuussa 1977 Puolan Poznanissa järjestettiin yleisurheilun, uinnin ja vieripallon Euroopan mestaruuskilpailut, viralliselta nimeltään EuroSport. Suomesta ei vielä tuolloin vieripallojoukkuetta kisoissa mukana ollut. Vuonna 1978 piti olla vieripallon Pohjoismaiden mestaruusturnaus Kööpenhaminassa ja 1979 lajin EM-kilpailut Norjassa, ja näihin turnauksiin järjestettiin liiton puolesta valmistautumisleiritkin, mutta kumpaakaan turnausta ei saatu järjestettyä. Näin ollen Suomen ensiesiintyminen kansainvälisissä arvokisoissa siirtyi seuraavan vuosikymmenen puolelle.

Frost synnytti maalipallobuumin NAKiin

Alun perin Helsingissä toiminut Sokeain ammattikoulu oli siirtynyt Sokeain Ystävien hallusta valtion alaisuudessa toimivaksi ammattikouluksi vuonna 1972 ja samalla nimeksi oli vaihtunut Näkövammaisten Ammattikoulu (NAK). Vuodesta 1974 lähtien NAK toimi entisen Valtion ammattikoulun tiloissa Espoon Leppävaarassa.

Samaan aikaan Mirja Kemiläisen kanssa 1970-luvun alkupuolella Jyväskylän Näkövammaisten koululla erityisliikunnanopettajaksi erikoistui Timo Frost, joka oli jo liikunnanopettajaopintojensa alkuaikoina tutustunut maalipalloiluun sotasokeiden kanssa Heinolan Myllyojalla. Jyväskylän aikoina Veli Leppänen oli Frostin oppi-isä paitsi liikunnanopettajana yleensä myös maalipallon pariin innostamisen osalta. Erityisliikunnanopettajaksi valmistuttuaan Frost sai töitä Näkövammaisten Ammattikoululta Espoosta vuonna 1976.

– Tilaangelman vuoksi NAKissa oli liikuntatunneilla vain vähän maalipalloa, mutta parin vuoden kuluttua, vuonna 1978, aloin pitää koulutuntien jälkeen maalipallokerhoa. Aluksi kerran viikossa 2–2,5 tuntia ja myöhemmin kahtena iltana viikossa, Frost kertoo.

– Liikuntasali oli päivisin hierojien opintotila, joten jokaisen kerhokerran aluksi piti raivata pelitila eli siirtää noin 15 plinttiä ja saman verran seinäsermejä sekä opetukseen liittyvät tavarat sivuun ja pelien päätyttyä sama takaisin, hän jatkaa.

Vaivaa joutui näkemään, mutta se oli sen arvoista.

– Jyväskylän koululta NAKiin tulijoilla oli hyvät taidot jo valmiiksi, mutta myöhemmällä iällä näkövammautuneet eivät olleet pelanneet koskaan, joten piti lähteä aivan perusasioista, kuten kunnollisesta torjunta-asennosta, että pallo ei mene vartalon yli, ei jalan yli, ei käsien yli ja että se on turvallista, eli pallo ei tule päähän eikä sormille. Sormet pitää aina olla sivulle ja pää takana, Frost kertaa.

– Oppilaita tuli sanomaan, että tämä on tosi hyvä laji, olen maalipallon kautta vasta oppinut kuuntelemaan kunnolla. Silloin minulla viimeistään valkeni, että hei, tähän on hieno juttu, Frost sanoo.

NAKin oppilaiden kesken pelattiin omaa maalipallosarjaa, jossa oli parhaimmillaan kahdeksan luokkajoukkuetta miesten sarjassa ja neljä naisten sarjassa. Joukkueiden nimet tulivat opintoalan mukaan, kuten Hierojat, Kuntohoitajat, Kori ja Puhelinvälittäjät.

– Kun oppilaat lähtivät NAKista, heillä oli pelitaidot hallussa ja he veivät sitten maakunnissa peliä eteenpäin. Perustekijä suomalaisessa maalipallossa oli Jyväskylän Näkövammaisten

koulu ja Veli Leppäsen ja Mirja Kemiläisen työsiellä, mutta NAKin ajan maalipallokerhollakin on ollut iso rooli. Unohtamatta tietenkään toimintaa, jota monilla alueilla oli jo omasta takaa, Frost toteaa.

Vielä vuoden 1974 urheiluasiamiesten neuvottelupäivillä Keskusliitto sai kritiikkiä siitä, ettei ”sokeain koulujen oppilaskunnilla ole minkäänlaista kanssakäymistä liiton urheilujohtoon”. Vuosikymmenen loppuun mennessä asiassa oli tapahtunut edistystä.

– Minun tuloni vahvemmin maalipallon pariin ajoittuu samaan aikaan, kun Hannu Laurell tuli Keskusliittoon. Hannu oli hirmuisen toimelias ja ensimmäinen todella jämäkkä työntekijä liikunnan alalla. Keskusliitolla ei ollut kovin suurta intressiä maalipalloon sitä ennen, Frost sanoo.

Koulujen joukkueet tulivat mukaan SM-turnauksiin 1970-luvun puolivälin jälkeen alueyhdistysten rinnalle. Pauli Viertonen mm. edusti vuoden 1976 SM-turnauksessa Jyväskylän Näkövammaisten koulua, 1977 Näkövammaisten Ammattikoulua ja vuodesta 1978 eteenpäin Poriin muuttamisen jälkeen Satakunnan Näkövammaisten joukkuetta.

– Vuonna 1976 oltiin ensimmäistä kertaa Näkövammaisten koulun peruskouluporukalla pelaamassa Pälkäneen SM-turnauksessa. Silloin oli kaksikiloinen pallo, joka oli ilmeisesti nahkaa, mutta niin hemmetin kova, että siinä pystyi istumaan päällä, eikä se mennyt yhtään kasaan. Oulun joukkueessa oli **Esko Pesonen**, joka oli piirikunnallinen mestari voimannostossa ja silloin kun ei hirveän tarkkaan pitkiä heittoja katsottu, niin hän saattoi heittää niin, että pallo tuli ilmassa perille. Se kun olisi tullut naamaan, niin siinä olisi ollut niskat poikki, Viertonen muistelee.

▲ Timo Frost oli etenkin 70- ja 80-luvuilla isossa roolissa maalipalloonostuksen synnyttämisessä Suomeen.

▲ Pitkän päivätyön näkövammaisten urheilun ja -liikunnan parissa tehnyt Hannu Laurell viettää eläkepäiviään kotonaan Vihdissä.

1980

– LUKU

Liikuntalaki tuo resursseja

Jo hyvissä ajoin 1970-luvun puolella tiedettiin, että Suomi tulee saamaan uuden liikuntalain ja että se tuo mukanaan lisääntyviä resursseja vammaisurheilujärjestöille.

Hannu Laurell oli yhdessä liiton urheilutoimikunnan kanssa ryhtynyt valmistautumaan tulevaan, resurssirikkaampaan aikaan käyttäen heti aloitettuaan Sokeain Keskusliiton liikunnanohjaajana syksyllä 1976. Laurellin esityksestä SKL:n johtokunta nimesi huhtikuussa 1977 liikuntatoiminnan kehittämisryhmän, johon kuuluivat Laurellin lisäksi **Veli Leppänen, Reijo Varonen, Kari Korhonen, Arvo Mikkonen** ja **Olli Toivanen**.

Ryhmä valmisti raportin, joka toimi pohjana 1980-luvun näkövammaisurheilun ja -liikunnan kehittämiselle. Vuonna 1980 voimaan tullut uusi liikuntalaki ja ennen kaikkea seuraavana vuonna sitä täydentänyt Erityisryhmien liikuntatoiminnan mietintö antoivat raportin toimenpiteille vahvan selkänogan taloudellisten lisäresurssien muodossa. Sokeain Keskusliitto oli vaihtanut vuosikymmenen vaihteessa nimensä Näkövammaisten Keskusliitoksi, ja suunnitelmien mukaisesti sinne pystytettiin palkkaamaan lisää liikuntatyöntekijöitä: toimistosihtööri ja kolme alueellista liikunnanohjaajaa. Laurell itse sai vuonna 1983 ylennyksen liikunnanohjaajasta liikuntatoimenjohtajaksi.

Liikuntalain takaamat lisäresurssit mahdollistivat myös valmennustoiminnan kehittämisen, ja tähän kelkkaan maalipallo – jota vielä 70-luvun alkupuolella pidettiin käytännössä vain alueyhdistysten kuntoliikuntamuotona – onnekseen ehti mukaan. Näkövammaisten Keskusliiton urheilutoimikunta budjetoiti vuonna 1980 maalipallon leiritoimintaan 1 700 markkaa ja leirejä oli yksi ennen Arnhemien paralympialaisia. Kahdeksan vuotta myöhemmin Soulin paralympiavuonna 1988 maalipallon leiribudjetti oli jo 52 000 markkaa ja sekä miesten että naisten joukkueet leireilivät viisi kertaa vuodessa. Isoin muutos tapahtui 80-luvun puolivälissä, jolloin NKL sai ministeriöltä erillisen määrärahan valmennustoimintaan.

Maajoukkueiden – etenkin miesten – leiritointi keskittyi 80-luvulla erityisesti Vierumäen urheiluopistolle, jonne opiston entisellä työntekijällä Hannu Laurellilla oli hyvät yhteydet. Naisten maajoukkue leireili 80-luvun loppupuoliskolla paljon myös Kisakalliossa Lohjalla, Solvallaessa Espoossa ja Pajulahdessa Nastolassa.

Apukäsiä alueyhdistyksille

Rahaa valui myös paikallistasolle. Alueyhdistykset rinnastettiin uudessa liikuntalaissa urheiluseuroiksi, joten nekin pääsivät käsiksi kuntien liikuntatoimintaan myöntämiin tukiin.

NKL:n alueelliset liikunnanohjaajat olivat tärkeä apu alueyhdistysten urheiluasiamiehille ja -toimikunnille sekä tärkeä linkki yhdistysten ja kuntien välisessä yhteistyössä. **Varpu Lehtonen** aloitti ensimmäisenä alueellisena liikunnanohjaajana Länsi-Suomen (toimipaikkana Tampere) alueella vuonna 1983. **Veijo Kivistö** tuli Etelä-Suomen (Helsinki) liikunnanohjaajaksi 1985 ja **Inge Frisk** Itä-Suomen (Kuopio) liikunnanohjaajaksi 1987. Lehtonen vaihtui vielä 80-luvulla **Jaakko Tiittaseen** (1986), Frisk **Petri Rabinään** (1989) ja Kivistö 90-luvun alussa **Hannele Pöystiin**. Lisäksi eri puolilla Suomea oli oman työnsä ohella toimineita paikallisempia aluetyöntekijöitä.

Kuntien liikuntarahat olivat niin ikään kasvussa, olihan liikuntalaki määritellyt liikuntatoimen työntekijät kunnille lakisääteiksi. 1980-luvun puolivälistä lähtien kuntiin alettiin palkata myös erityisliikunnanohjaajia, jotka olivat tärkeitä yhteistyötahoja NKL:n alueyhdistysten liikuntatoiminnalle.

– 80-luvun puolivälin jälkeen esimerkiksi Turusta, Helsingistä, Lahdesta, Kouvolasta ja Lappeenrannasta löytyivät erityisryhmien liikunnanohjaajat. Ne olivat ensimmäiset virkamiehet, joihin otin yhteyttä ja kysyin, että hei, saako teiltä rahaa, löytyykö tiloja ja minkälaisia tukipalveluita löytyy, että näkövammaisten alueyhdistykset voivat järjestää liikuntatoimintaa, Veijo Kivistö kertoo.

– Kun NKL oli hyväksytty valtakunnalliseksi liikuntajärjestöksi, niin tämän statuksen myötä NKL:n alueyhdistykset saivat myöskin liikuntajärjestön aseman. Se tarkoitti sitä, että kunnille oli kannattavaa avustaa alueyhdistysten liikuntatoimintaa, koska kunnat saivat tähän valtiolta rahaa. Muistan, että NKL:n liikuntasiamiesten neuvottelupäivillä Turussa sitä yritettiin painottaa yhdistyksille, että tämä on kova sana ja tässä on mahdollisuus saada

rahaa. Että kaikki kansanterveysjärjestöjen paikallisyhdistykset eivät liikuntaan rahaa saa, mutta NKL:n saavat, Kivistö jatkaa.

Erikoistapaus liikuntajärjestöjen joukossa

Näkövammaisurheilu oli erikoistapaus kotimaisessa erityisliikunnan kentässä siinä, että liiton alaisella urheilutoimikunnalla oli valtionapukelpoisuus, vaikka se ei muiden järjestöjen, kuten Suomen Invalidien Urheiluliiton, Sotainvalidien Urheiluliiton ja Suomen Kuurojen Urheiluliiton tapaan ollut emojärjestöstään itsenäinen liikuntajärjestö.

Liiton vaikutusvaltainen ja painavaasanainen toimitusjohtaja **Pentti Lappalainen** piti huolen siitä, että NKL sai erityiskohtelun. Näin Lappalainen kirjelmöi ministeriölle 24.11.1980:

”Huomioon ottaen näkövammaisten erityistarpeet liikuntatoiminnan samoin kuin muiden palvelujen osalta sekä ryhmän suhteellisen pienuuden, on tarkoituksenmukaista hoitaa liikuntatoiminta muun näkövammaisten järjestötoiminnan osana. Uuden järjestön perustamiselle ei löydy järkeviä perusteita; sellaisen perustaminen lisäisi byrokratiaa ja kustannuksia. Jos uusi järjestö joudutaan perustamaan, jää perustamisen syyksi ainoastaan valtionavun saantiedellytysten luominen. Yhteiskunnan hallintokoneisto on todella avuton, jos se ei pysty johonkin tarkoitukseen antamaan rahaa muuten kuin pakottamalla perustamaan uusia organisaatioita. Näkövammaisten liikuntatoiminta ei tulisi uuden järjestön myötä millään tavalla paranemaan.”

NKL saikin pitää liikunnan valtionapukelpoisuutensa seuraavat kolme vuosikymmentä, tosin ainakin 1990-luvun alussa jouduttiin vielä asiasta ministeriön kanssa vääntämään. Pentti Lappalainen ja silloinen liikuntapäällik-

kö **Pekka Liikanen** pitivät kuitenkin puolensa. Aikakausi päättyi vuoteen 2010, jolloin aloitti toimintansa diagnoosipohjaisten vammaisurheilujärjestöjen yhdistymisen seurauksena syntynyt Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU.

Mielenkiintoista kyllä, Hannu Laurell ajoi 80-luvun loppupuolella voimakkaasti Näkövammaisten Urheiluliiton perustamista. Suunnitelmat olivat jo valmiina, mutta NKL:n johto ei siunaustaan irtautumiselle myöntänyt. Urheiluliiton kariutuminen oli osasyynä siihen, että Laurell lähti vuonna 1989 NKL:stä Suomen Kuurojen Urheiluliiton ensimmäiseksi kuulevaksi toiminnanjohtajaksi.

– Minulle valkeni, että sitä potkua, sitä innostusta, jota tässä työssä tarvitaan, sitä ei minulta enää löydy. Näin ollen se en ole minä, joka voin tätä toimintaa kehittää, Laurell lausui Airut-lehden haastattelussa syksyllä 1989.

Kilpailutoiminta laajenee alueiden aloitteesta

Maalipallon osalta 1980-luku oli alueyhdistysten kulta-aikaa. Innostusta oli toki ollut runsaasti jo 1970-luvulla, mutta nyt Näkövammaisten Ammattikoululta alkoi tulla hyvillä maalipallotaidoilla varustettuja paluumuuttajia alueille ja lisäksi NKL:n aluetyöntekijät ja kuntien erityisliikunnanohjaajat toivat tervetullutta tukea toiminnalle. Tärkeintä oli kuitenkin alueyhdistysten jäsenten pyyteetön työ lajin eteen. Lahdessa vaikuttanut **Ben-Ami Katro** on tästä mainio esimerkki.

– Menin Näkövammaisten Ammattikouluun vuonna 1977 ja siellä **Timo Frostin** opastuksessa innostuin lajista. Vuonna 1979 menin Lahteen ja siellä alettiin **Hannu Huovisen** ja **Mattilan** veljesten (**Jukka-Pekka** ja **Hannu**) kanssa tehdä joukkuetta, Katro kertaa.

Päijät-Hämeen Näkövammaisilla oli 1980-luvun taitteessa vahva joukkue, joka voitti kahtena vuonna peräkkäin miesten Suomen mestaruuden. Merkittävää lahtelaisten maalipallotouhussa oli kuitenkin se, että he käynnistivät 1980-luvun alussa ensimmäisen alueellisen maalipalloturnauksen, Lahti-turnauksen. Tähän saakka SM-turnaus oli ollut ainoa kansallinen maalipalloturnaus kalenterissa.

– Yksi SM-turnaus vuodessa, se on aika vähän oikeita pelejä, kun innokkaita pelaajia kuitenkin oli paljon. Siitä lähti idea aloittaa oma turnaus. Ensimmäiset vuodet Lahti-turnausta pelattiin Harjun koululla, kunnes näkövammaisten lomapaikkaan Lepolaan valmistui sali ja siirryttiin pelaamaan sinne vuonna 1983, Katro sanoo.

Lepolan saliin sai mahtumaan juuri ja juuri silloisen maalipallokentän (7x16 metriä), tosin samoihin aikoihin, vuonna 1983 virallisen maalipallokentän koko kasvoi 9x18 metriin. Tiivistunnelmaiset salit olivat kuitenkin maalipalloilijoille tuttuja, ja tärkeintä oli päästä pelaamaan useammin kuin kerran vuodessa.

Katro oli monessa mukana, hän oli mm. pitkään kotimaisten sarjojen ainoa näkövammaisen tuomari. Kun Katro muutti 80-luvun puolivälissä Lahdesta Helsinkiin, oli hän synnyttämässä sinnekin omaa Hesa-turnausta, jota pääkaupunkiin viittaavasta nimestä huolimatta pelattiin vuosien saatossa välillä myös Espoossa.

Katro ja **Harri Iwonon** käynnistivät myös kesän hiljaisemmille kuukausille ajoitetun, Tuusulan Onnelassa pelattavan vapaamuotoisen, ns. Ivo-turnauksen, johon pelaajat ilmoittautuivat yksittäin ja heistä muodostettiin mahdollisimman tasaväkisiä joukkueita. Vielä 2020-luvullakin Suomen Maalipalloyhdistys järjestää samalla periaatteella toteutettavaa kesäistä SMY-Cupia.

► *Harri Iwonen torjuu vanhamallisen punaisen maalipallon. Tässä vaiheessa käytettiin lasikettelytyyppisten lasien ohella myös pehmeitä silmäsuojuksia. Kuva: Tarja Pelkosen kotialbumi.*

Vuosikymmenen lopulla alueellisia turnauksia alkoi putkahdella muuallekin. Ainakin Jyväskylän Näkövammaisten koululla järjestettiin turnaus vuonna 1987 ja Seinäjoella Vaasan läänin Näkövammaisten järjestämänä vuonna 1988. Vuonna 1989 alueturnauksia oli mm. Raunistulan koululla Turussa, Kaukajärven vapaa-aikakeskuksessa Tampereella sekä Seurakuntain palvelukeskuksessa Porissa.

– Seurakuntain palvelukeskus oli meille hyvä paikka noin 15 vuoden ajan 70-luvun lopulta 90-luvun alkuun, koska maalipallokenttä sai olla siellä teipattuna, joten meidän ei tarvinnut muuta kuin mennä pelaamaan, sanoo **Pauli Viertonen**.

– Meitä oli Satakunnan Näkövammaisten porukassa neljä pelaajaa Porista ja sitten Raumalta tuli saman verran porukkaa pikkuautolla aina treeneihin. Harjoitusten viimeinen maksi oli aina Pori vastaan Rauma. Ehkä me juuri siinä sitten kehityimme, kun oli niin kova kimpailu, että kumpi kaupunki voittaa, Viertonen muistelee.

Alueturnaukset kasvattivat maalipallotarjontaa, mutta kotimaisen kilpailukauden kruununjälökivi oli SM-turnaus, jota alueyhdistykset hakivat järjestettäväkseen vuotta etukäteen. Keskusliiton työntekijät olivat vahvasti muka-

na SM-turnauksen järjestelyissä. Huolehdittiin, että saatiin toimitsijoiksi paikallisen urheiluseuran edustajia – korvausta vastaan – ja kaupunginjohtaja tai muu vastaava korkea virkamies avaamaan arvokkaan turnauksen.

SM-turnauksen peruskonseptiin ei 1980-luvun aikana juuri kajottu. Kyseessä oli viikonlopputurnaus, jossa oli mukana miesten ja naisten sarjat. Vuosina 1987–89 kokeiltiin tosin B-sarjaa miehissä, kun haluttiin tarjota aloitteleville joukkueille matalan kynnyksen tulo SM-tasolle, mutta se jäi vielä tässä vaiheessa kolmen vuoden mittaiseksi kokeiluksi. Vuonna 1987 Helsingissä pelatussa SM-turnauksessa naisten sarjaan osallistui kokoelmajoukkue Muut, mutta vain virallisen turnauksen ulkopuolella. Vielä tuossa vaiheessa sääntöjen mukaan joukkueen pelaajien tuli edustaa samaa yhdistystä tai koulua.

Integraation jäljet alkoivat jo näkyä kotimaisessa maalipallossa. Yhä useampi näkövammaisen lapsi osallistui normaaliopetukseen oman paikkakuntansa koulussa, eikä enää lähtenyt koko peruskouluajaksi Jyväskylän Näkövammaisten koululle. Vuosi 1985 on viimeinen, jolloin JNK:lla oli joukkue SM-turnauksessa.

JNK jäi Seinäjoella 1985 SM-turnausten mies-

pelasi yksi teini-ikäinen, joka tulisi seuraavalla vuosikymmenellä saavuttamaan kirkkaita mitaleita maailman maalipallokarkeloissa.

– Muistan nähneeni **Marko Kauppilan** ensi kertaa Jyväskylän koululla vuonna 1983. Hän heitti kolme heittoa ja olin jo sen jälkeen valmis pyytämään häntä maajoukkueeseen, Ben-Ami Katro sanoo.

– Maalipallossa oli pitkään sellainen sääntö, että palloa ei saanut heittää pystystä, vaan piti olla sellainen polviseisonta-asento. Kauppilan Marko nuorempana juoksi polvillaan ja heitti siitä, mutta se kiellettiin nopeasti, Pauli Viertonen muistaa.

Ensimmäiseen arvoturnaukseen

Vuonna 1980 Suomessa valmistauduttiin paitsi erityisliikunnan määrärahojen voimakkaaseen kasvuun, myös maajoukkueen ensimmäisiin arvokilpailuihin maalipallossa, Hollannin Arnhemissa järjestettävään paralympialaisiin. Tässä vaiheessa paralympialaisten maalipallossa olivat mukana vain miehet.

– Meillä oli ennen kisoja yksi maajoukkueleiri, Jyväskylän Näkövammaisten koululla. En muista tarkkaan, paljonko meitä pelaajia leirillä oli, mutta huomattavasti enemmän kuin se kuusi, jota joukkueeseen valittiin. Siellä olivat sitten Hannu Laurell ja Veli Leppänen, jotka valitsivat lopullisen joukkueen, muistelee Pauli Viertonen.

Viertonen tuli valituksi Arnhemin maalipallojoukkueeseen, mutta hän oli kisoissa mukana myös yleisurheilijana. Viertonen ahkeroi 60 metrin juoksussa, korkeus- ja pituushypyssä sekä 5-ottelussa, mutta ehti silti pelata kaikki maalipallopelitkin. Maalipalloturnaus pelattiin kolmen päivän aikana. Neljä vuotta myöhemmin New Yorkin kisoissa Viertosen täytyi jo

valita maalipallon ja yleisurheilun välillä. Viertonen valitsi yleisurheilun ja voittikin paralympiapronssia kolmiloikasta.

Viertosen lisäksi historiallisessa ensimmäisessä arvokisajoukkueessa Arnhemissa pelasivat **Hannu Rautiainen, Mikko Huotari, Reino Leppänen ja Heikki Koistinen**. Valmentajana toimi Veli Leppänen.

Suomi sijoittui 13 joukkueen turnauksessa seitsemänneksi, mitä Hannu Laurell piti kisa-raportissaan kelpo suorituksena ”huomioiden, että yhdellä lisävoitolla he olisivat olleet kiinni pronssitaistelussa.”

Isolla pallolla ja pienellä kentällä pelattu maalipallo oli tuohon aikaan vähämaalinen laji. Yhdessäkään Arnhemin kisojen ottelussa ei tehty enempää kuin viisi maalia ja Suomikin oli osallisena useammassa 0–0-tasapelissä.

Vieripallo – monimutkaisempi sukulaislaji

Hyvinkääläislähtöinen Harri Ivonen oli pelannut nuoruudessaan jalkapalloa, kunnes näkö heikkeni niin, ettei keskityksissä enää saanut pääätä osumaan pallon kohdalle, vaan peliväline kimpoili muista ruumiinosista. Eteenä verkkokalvon rappeuma johti siihen, että Ivonen tuli parikymppisenä Espooseen Näkövammaisten Ammattikouluun vuonna 1977, tutustui maalipalloon ja ihastui ikihyviksi. Arnhemin paralympialaisiin hän ei vielä päässyt, koska näkökykyä oli liian paljon jäljellä. Vuonna 1981 järjestettiin sen sijaan vieripallon EM-kilpailut Itä-Saksan Fuldassa ja Ivonenkin oli jo pelikelpoinen.

– Vieripallo oli hyvin samankaltainen laji kuin maalipallo, mutta syy siihen, miksi sitä ei Suomessa pelattu oli, että se vaati joukkueeseen vähintään viisi pelaajaa ja pelikenttä oli

isompi, 24 metriä pitkä, joten meillä ei oikein ollut tiloja pelata sitä, Ivonen toteaa.

Vieripallossa todella kentällä oli viisi pelaajaa per joukkue maalipallon kolmen sijaan. Torjujia oli kolme, mutta toisin kuin maalipallossa, jossa keskipelaaja pelaa hieman kauempana maalista kuin laitapelaajat, oli vieripallossa keskipelaaja niin sanotusti maalivahti ja kaksi muuta torjujaa hieman kauempana maalista olevia puolustajia. Tämän lisäksi lajissa oli erikseen kaksi hyökkääjää.

– Hyökkääjänähän oli hauska olla, kun torjujilla oli samanlaiset suojukset ja toppaukset kuin maalipallossa yleensäkin, mutta hyökkääjänä sai elvistellä urheiluhousuilla ja hihattomalla paidalla. Lisäksi hyökkääjällä ei ollut silmäsuojia, joten siihen kannatti laittaa pelaajat, joilla oli näköä jäljellä. Meillä hyökkääjinä olivat minä ja Reijo Varonen, Ivonen kertoo.

Suomi sijoittui 13 joukkueen turnauksessa 11:nneksi.

– Me olimme aika pienikokoisia pelaajia ja sitten siellä oli Bulgariaa ja Itä-Saksaa, joiden pelaajat olivat kaksimetrisiä körmyjä ja pallo oli kivikova kahden kilon mötikä. Siinä oli vähän samanlaista henkeä kuin 70-luvun jääkiekko-otteluissa Suomen ja Neuvostoliiton välillä, Ivonen naurahtaa.

Samana vuonna 1981, jolloin Fuldassa pelattiin vieripalloa, perustettiin Pariisissa näkövammaisten urheilun kansainvälinen kattojärjestö IBSA (International Blind Sports Federation). Tätä ennen näkövammaisten urheilu oli ollut ISODin (International Sports Organisation for the Disabled) alaisuudessa.

IBSan myötä näkövammaisten urheilu teki ryhtiliikkeen, mikä näkyi myös maalipallotoiminnan ammattimaistumisessa ja kansainvälisen kilpailukalenterin selkiytymisessä. Samalla

vieripallo vaipui unholaan, eikä lajissa enää järjestetty arvokilpailuja.

Naiset rytinällä kansainvälisiin karkeloihin

▲ Ensimmäiset arvokisamitalistit: naisten EM-joukkueessa 1983 pelasivat Tarja Pelkonen, Sirpa Kuusela, Jaana Oikarainen ja Marja Kuirinlahti. Valmentajana toimi Timo Frost. Kuva: Tarja Pelkonen kotialbumi

IBSA nosti myös naisten maalipalloilun arvoonsa. Maalipallon ensimmäiset MM-kilpailut järjestettiin vuonna 1978 Itävallassa – Suomessa tämä ei ehtinyt huomiota, eikä osallistumista ilmeisesti edes harkittu – mutta vain miesten sarjassa. Vuoden 1982 MM-kilpailuissa Yhdysvalloissa mukana oli ensimmäistä kertaa naisten sarja. Suomi ei ollut mukana; NKL:n urheilutoimikunta vetosi taloudellisiin syihin.

Vuonna 1983 järjestettiin maalipallon ensimmäiset Euroopan mestaruuskilpailut Tanskan Grevessä, ja Suomi lähetti kisoihin miesten ja naisten joukkueet. Timo Frostin valmentamalle naisten joukkueelle tuli yllätyksenä kisapai-

kalla, että naisten peliväline oli vaihtunut aiemmasta kilon pallosta 1,5 kilon painoiseksi.

– Pallon vaihtumisesta huolimatta pelasimme hyvin ja toimme tullessamme hopeamitalit, sanoo **Tarja Pelkonen**.

– Muistan, että se oli outoa alkuun, ja sitä mielti, että miten tällaisella pienellä kädellä saa noin isosta pallosta kunnan otteen. Mutta nopeasti siihen tottui ja lopultahan se pallo oli kaikille joukkueille sama, toinen hopeajoukkueen pelaaja Jaana Argillander (silloin Oikarainen) muistelee.

Pelkosen ja Oikaraisen lisäksi Suomen maali-pallohistorian ensimmäisessä arvokisamitali-joukkueessa pelasivat **Sirpa Kuusela** ja **Marja Kuirinlahti**. Miesten joukkueen oli tyytyminen kuudenteen sijaan.

Varustesäättöä: jääkiekkohousuja mittaamassa

Pelivälineen paino saattoi nousta puolella arvoturnauksen alkaessa joukkueiden siitä etukäteen tietämättä, mikä viittaa siihen, ettei maalipallossa vielä 1980-luvun alkupuolella oltu sääntö- ja varusteasioissa ihan riittävän ammattimaisia. Esimerkiksi pelihousut ja ennen kaikkea niiden koko olivat aiheuttaneet polemiikkia kotimaissa maalipalloilussa jo 1970-luvun lopulla, ja aiheen käsittely jatkui kansainvälisellä tasolla 1980-luvulla.

Varsinais-Suomen Näkövammaiset reklamoi arvovaltaisen Suomen historian ensimmäisen maalipallotuomarin **Aimo Ahon** johdolla vuoden 1978 SM-turnauksen jälkeen Sokeain Keskusliiton urheilutoimikunnalle, että ”erään joukkueen käyttämät jääkiekkoilijoiden housumalliset suojukset ovat sääntöjen vastaiset”. Ahon ja VSN:n mukaan housut toppauksineen kasvattavat torjuntapinta-alaa enemmän kuin säännöt sallivat.

Näkövammaisten Ammattikoulun Timo Frost kirjelmöi vastineessaan, että ”*kun pelaaja on kyljellään torjunta-asennossa, housut korottavat torjunta-alaa 5–6 cm.*” Frost arveli, että omatekoiset suojukset – pelaajat saattoivat tunkea verkkahousujen sisään vaikkapa retkipatjan paloja – lisäsivät pinta-alaa saman verran. Frost jatkoi: ”Jääkiekkoilijan housut on hankittu siksi, että 1. vältettäisiin loukkaantumisia, 2. turha pelko torjuntatilanteissa olisi poissa, 3. edellisestä johtuen koettaisiin pelin iloa ja 4. saataisiin harrastajajoukko kasvamaan.”

Valitettavasti tarina ei kerro, miten jääkiekkohousujen pinta-alaa on Sokeain Keskusliiton toimistolla tutkittu. Onko joku kenties pukenut housut ylleen ja käynyt toimiston lattialle pötköttelemään kaverin kaivaessa mittanauhnan esiin? Mutta yhtä kaikki, vastauksessaan SKL:n urheilutoimikunta totesi, että ”*tutkimusten perusteella (jääkiekkohousujen) todellinen torjuntapinta-alan lisäys on 2–3 cm.*” ja päätti hyväksyä jääkiekkoilijoiden pelihousujen käytön maalipallopelissä.

Asia nousi kuitenkin esiin uudestaan vuonna 1984, kun miesten maajoukkue matkusti Hollantiin kansainväliseen turnaukseen tavoitteenaan varmistaa paikka myöhemmin samana vuonna järjestettäviin New Yorkin paralympialaisiin.

– Minulla oli siellä kiekkohousut jalassa ja lisäksi polvisuojat, ja ottelussa Ruotsia vastaan ruotsalaiset mittaauttivat suojani. Niin minun sitten täytyi repiä housuista kaikki mahdolliset pehmusteet pois ja ottaa polvisuojat kokonaan pois, jotta pääsin pelaamaan. Onneksi kuitenkin voitimme Ruotsin ja pääsimme New Yorkiin, Harri Ivonon muistelee.

Housuepisodista huolestuneena Laurell ja kumppanit kirjoittivat etukäteen New Yorkin turnausjärjestäjille kysyäkseen, ovatko

jääkiekkohousut sallitut paralympialaisissa. Ilmeisesti vastausta ei ehditty saada, koska New Yorkissa suomalaiset pelasivat pienemmällä jääpallohousuilla. Ivosen mukaan amerikkalaispelaajilla oli puolestaan jalassaan baseball-pelaajan housut.

– New Yorkin kisojen jälkeen serkkuni kävi minulla hieronnassa ja tuli puheeksi, että hän tuo Suomeen Patrick-merkkisiä jalkapallomaa-livahdin housuja. Sen jälkeen pelattiinkin niillä, Ivonen sanoo.

Edelleen maalipallossa käytetään pääasiassa jalkapallomaa-livahdin pitkiä housuja tai futsal-maalivahdin housuja.

Sorkkila johtamaan naisten joukkuetta kohti suuruutta

▲ Suomalaisen maalipalloilun keskushenkilöitä samassa kuvassa Pajulahdessa vuonna 2017: Timo Frost (vas.), Tarja Pelkonen, Juha Oikarainen, Timo Laitinen, Eeva Sorkkila, Paul Lindell ja Jarmo Lehtola. Kuva: Hannele Pöysti

Eeva Sorkkila saapui vuonna 1983 Näkövammaisten Keskusliittoon liikkumistaidon-ohjaajaksi.

– Olin lopettanut kilpaurheilijan urani judossa ja kaipasin vähän jotain haasteellisempaa urheilua itselleni. Tapasin NKL:ssä Tarja Pelkosen, joka oli silloin jo maajoukkueessa mukana. Hän kysyi minua Helsingin Näkövammaisten (sittemmin Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset HUN) maalipallovuorolle Lapinlahden koululle katsomaan treenejä, Sorkkila sanoo.

Sorkkila innostui itselleen täysin uudesta lajista. NKL:n liikuntatoimenjohtaja Hannu Laurell sai kuulla Sorkkilan lajivalinnasta ja houkutteli tämän ensin tuomarikurssille ja pian sen jälkeen jo naisten maajoukkuevalmentajaksi. Timo Frost oli jäänyt sivuun naisten joukkueen peräsimestä vuoden 1983 EM-hopean jälkeen.

– Ei ollut hirveästi malleja maalipallon valmentamiseen, joten kyllä siinä tietysti piti aika paljon itse keksiä asioita, mutta meillä oli toisaalta niihin aikoihin paljon analyyttisiä pelaajia, kuten Tarja ja sittemmin myös **Merja Hanski** ja **Saila Tiainen**. Pelaajien kanssa yhdessä funtsailtiin, millaisia treenejä voitaisiin tehdä, Sorkkila muistelee.

– Hirveän paljon oppi myös ulkomaan kisa-reissuilla, kun näki muiden maiden pelaamista, heittoja ja puolustusta sekä valmentajien taktiikoita. 1980-luvun loppupuolelta alkaen tehtiin myös paljon yhteistyötä Ruotsin ja Tanskan naisten maajoukkueiden kanssa, pidettiin yhteisiä leirejäkin ja yhdessä vietiin peliä eteenpäin, hän jatkaa.

Naisten maajoukkueeseen alkoi jo 1980-luvun aikana muodostua erittäin vahva pelaajarunko, kun Tarja Pelkosen rinnalle tulivat ensin jo edellä mainitut Hanski ja Tiainen, sen jälkeen **Maija Piironen** ja **Iiris Keitel** ja vielä vuo-

sikymmenen lopulla **Kaisa Penttilä**. Suomi voitti 1983 EM-hopean lisäksi EM-pronssia 1985 ja oli neljäs kolme kertaa (1986, 1987 ja 1989). Sen takia NKL:n päätös lähettää Soulin paralympialaisiin 1988 vain miesten joukkue aiheutti hampaiden kiristelyä.

Miehille ensimakua menestyksestä

▲ Viime hetken torjuntaja tarvittiin ajoittain, mutta niin vain miesten ensimmäinen arvokisamitali irtoi Tanskan EM-kisoista 1989. Kuva: Tarja Pelkosen kotialbumi

Siinä missä Eeva Sorkkila toi naisten maajoukkueeseen pitkäjänteisyyttä ja vakautta, oli miesten maajoukkue koko 80-luvun ajan vielä ikään kuin käymistilassa, ainakin mitä johtamiseen tulee. Veli Leppäsellä oli itse-oikeutettu asema kotimaisen maalipalloilun huipulla, mutta hän ei ollut maajoukkueen valmentajana kaikissa vuosikymmenen arvokilpailuissa. Välillä miehiä luotsasi Ben-Ami Katro, välillä Hannu Laurell.

– Lähdin vuoden 1985 EM-kilpailuihin Puolaan miesten ja naisten joukkueiden huoltajana, mutta ylenin kesken turnauksen miesten päävalmentajaksi, kun Hannu Laurellin piti lähteä kesken kaiken jostain liittoon liittyvästä syystä takaisin Suomeen, Katro kertoo.

Pelaajamateriaali alkoi miehilläkin olla vuosikymmenen loppua kohden erittäin vahvaa. Erityisesti **Juha Oikaraisesta** alkoi kehittyä maailmanluokan pelaaja, ja seuraavalla vuosikymmenellä hän johdattikin maajoukkueen suurtekoihin.

– Muistan kun 80-luvun alussa oli Jyväskylän koululla viikonloppuleirityksiä silloiselle maajoukkueen valmennusporukalle. Olin koulun oppilaana siellä näyttämöllä katsomassa leirejä ja hinkusin hirveästi mukaan, mutta olin silloin vielä liian pieni, Oikarainen muistaa.

Oikarainen teki ensiesiintymisensä SM-turnauksessa Lahden Urheilutalolla vuonna 1983 pronssille yltäneessä Jyväskylän Näkövammaisten koulun joukkueessa. Oikarainen voitti heti turnauksen maalikuninkuuden, vaikka ei pitänyt itseään vielä kummoisenakaan heittäjänä. Maalikuninkuus irtosi tuolloin tosin vain viidellä tehdyllä maalilla.

– Olin pienikokoinen, eikä minulla ollut juurikaan voimaa vielä, joten en ensimmäisissä maajoukkueeturnauksissani heittänyt paljoa. Tein vuoden 1985 EM-kisoissa Puolassa koko turnauksessa vain neljä heittoa ja niistä kaksi oli pitkiä, Oikarainen toteaa.

Naiset olivat jo avanneet mitalitilin heti ensimmäisessä turnauksessaan, mutta miehet saivat odottaa vuoteen 1989 saakka, jolloin EM-kilpailut pelattiin Tanskan Vejlessä.

– Se taisi olla viimeinen turnaus, kun miehet pelasivat isolla kaksikiloisella pallolla, ennen kuin 90-luvulle tultaessa siirryttiin nykyiseen 1,25-kiloiseen. Itsekin olin jo pikku hiljaa kehittänyt heittäjänä, vaikka ei minusta silloin vielä varsinaiseksi maalintekijäksi ollut, Oikarainen sanoo.

– Olimme Reino Leppäsen kanssa kämppiksiä ja muistan, että mietimme tosi tarkkaan

etukäteen tulevia vastustajia ja taktiikkaa, että miten pelataan jos ollaan häviöllä tai jos johdetaan. Esimerkiksi aina erän lopussa, jos emme olleet käyttäneet aikalisää, niin se otettiin. Eli pelaajien kesken suunniteltiin ja pyrittiin pitämään peli hallussa. Varmaan se oli osatekijä siihen, että alettiin pärjätä, Oikarainen muistelee pronssijuhliin päättynyttä turnausta.

Pallon kehitys 1960-luvulta lähtien

NKL:n alueellinen liikunnanohjaaja Jaakko Tiittanen laati 1990-luvulla ansiokkaan esityksen maalipallon kehityksestä:

1. Pelipallo 1960-luvulta: Miehet ja naiset käyttivät samaa pelipalloa. Pallo on kovapintainen ja painoi 2,0 kg. Pallon pinnassa keskisauman kahden puolen symmetrisesti kahdeksan 5 mm reikää. Ympärysmitta 87 cm.

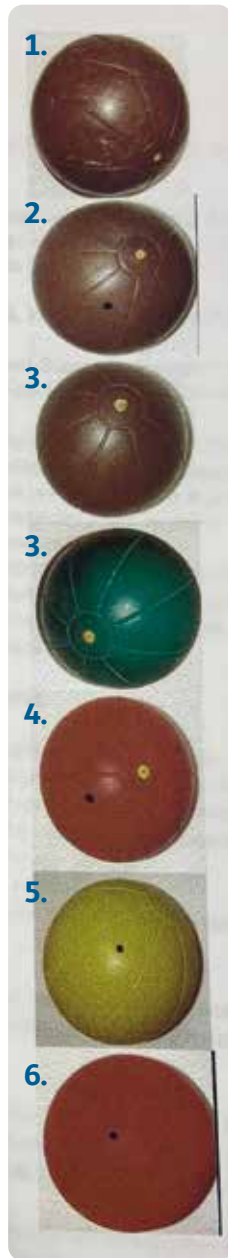
2. Miesten pelipallo 1970–1980 luvulta: Naisten ja miesten pelipallot eriytyivät 1970-luvun alkupuolella. Miesten ruskea pelipallo painoi edelleen 2 kg. Pallon pinta rosainen. Pinnassa neljä 11 mm reikää. Ympärysmitta 87 cm.

3. Naisten pelipallo 1970-luvulta: Tätä ruskeaa palloa käytettiin 70-luvun loppupuolelle saakka. Pallon paino on 1,0 kg. Aivan vuosikymmenen lopulla pallon väri vaihtuu vihreäksi ja sillä on pelattu vuotaan 1982 saakka. Molemmat pallot ovat umpinaisia ja ympärysmitta 63 cm.

4. Naisten pelipallo 1980-luvulta: Vuoden 1983 alussa pallo muuttui jälleen raskaammaksi. Pallon paino on 1,5 kg ja väri punainen. Pallon kuori on paksuhko. Pallossa on neljä isohkoa 12 mm reikää. Tällä pallolla pelattiin aina vuoteen 1989 saakka. Ympärysmitta 68 cm.

5. Koepallo vuosina 1988–1989: IBSAn maalipallon alakomitea oli jälleen muuttamassa pelipalloa. Alakomitea lähetti maalipalloa harrastaviin maihin koe-erän uusia pelipalloja. Suomeen saatiin yhteensä kuusi palloa. Koepallo oli harjoituskäytössä vuosina 1988–1989, kunnes lopullisesti siirryttiin nykyään käytössä olevaan palloon. Pallon väri on vaaleahko keltainen ja paino 1,5 kg. Pinnassa neljä 9 mm reikää ja ympärysmitta 77 cm.

6. Pelipallo vuodesta 1989: Uusi pelipallo otettiin käyttöön Tampereen SM-turauksessa vuonna 1989. Miehet ja naiset pelaavat jälleen samalla pallolla. Pallon ympärysmitta on 76 cm, paino 1,250 kg ja väri oranssi. Pallossa kahdeksan 9 mm reikää.

1990

– LUKU

Kultainen vuosikymmen

Elimäkeläinen **Timo Laitinen** teki päätöksen ryhtyä valmentajaksi jo 16-vuotiaana, kun hän huomasi, ettei pituuskasvu (176 cm) tue pelaajahaaveita koripallon puolella. Laitinen valmensi koripallourallaan muun muassa Kouvolan Kouvoja miesten 2-divisioonassa ja Kuusan Poikia miesten 1-divisioonassa.

– Kun valmensin Kouvojen naisten joukkuetta, niin porukassa oli kaksi näkövammaisten alueellisen asiamiehen tytärtä pelaamassa. Sitten kun lopetin koripallovalmennuksen, niin sieltä tulikin kyselyä, että kiinnostaisiko aloittaa kokonaan uuden lajin parissa, Laitinen kertoo.

Elettiin 1980-luvun loppua. Miesten maajoukkuetta valmensi vielä **Veli Leppänen** ja Laitinen saapui hänen vetämälleen leirille Vierumäelle tutustumismatkalle.

– Minulla ei ollut minkäänlaista kokemusta näkövammaisista ihmisistä. Kun menin ensimmäisen kerran Vierumäellä syömään, niin en edes tajunnut, että näkövammaisia poikia oli siinä takanani. Ihmettelin vain, että mitä varten nämä vähän kuin tönivät ja meinaavat etuilla jonossa. Mutta selvisihän se ennen pitkää, Laitinen naurahtaa.

Laitisella ei ollut kokemusta maalipallosta, mutta runsaasti palloilutaustaa koripallosta ja

jalkapallosta, jota hän oli pelannut maalivahdina kakkosdivisioonassa asti. Hän huomasi nopeasti, millaisia muutoksia miesten maajoukkueen harjoitteluun tarvittaisiin.

– Harjoittelussa panostettiin liikaa voimapuoleen, mikä ei sopinut lainkaan lajiin, joka vaatii niin paljon ketteryyttä ja nopeutta, Laitinen toteaa.

Pelaajiston ja aikaisempien valmentajien puolustukseksi on toki mainittava, että tähän saakka miesten maalipalloa oli pelattu kahden kilon jötkäleellä, jonka heittäminen vaati runsaasti voimaa. Taitoon ja pelinomaisuuteen toimintansa perustava Laitinen saapui maajoukkueen peräsimeen samaan aikaan, kun lajissa siirryttiin 1,25-kiloiseen palloon. Se oli miesten maajoukkueelle 1990-luvulla ehdoton kilpailuvalti.

– Pallon keventämisellä ajettiin takaa sitä, että lajista saataisiin urheilullisempi. Peliaikakin sitten ajan myötä kasvoi 2x12 minuuttiin, kun silloin minun tullessani se oli vielä 2x7 minuuttia. Siellä pärjäsi vähän huonommallakin kunnolla, Laitinen sanoo.

Vuoden 1990 Calgaryn MM-kilpailut tulivat Laitisen kannalta vastaan turhan nopeasti, vain muutaman kuukauden lajiin tutustumisen

jälkeen. Suomen miehet sijoittuivat seitsemänneksi. Ryhmä oli pitkälti sama kuin edellisvuoden EM-pronssijoukkueessa. Parikymppinen porilaislähtöinen **Marko Kauppila** teki Calgariassa arvokisadebyyttinsä. Hän edusti Laitisen arvostamaa nopeutta ja ketteryyttä.

Naisten maajoukkueen osalta prosessi oli sen sijaan jo pitkällä. **Eeva Sorkkila** oli luotsannut joukkuetta vuodesta 1984 asti ja pelaajarunkokin oli sopivasti jalostunut ja saavuttanut hyvän iän.

– Olen vahvasti sitä mieltä, että maalipallon kansainvälisellä tasolla parhaiden joukossa pyymiseksi tulee harjoittelun olla monipuolista ja harjoitteiden laaja-alaisia. Eevan valmennustapa sisälsi kuntosali- ja peliharjoitusten lisäksi mm. hiihto- ja uintiharjoitteita sekä kesällä ulkokentillä treenaamista. Valmennusringissä olevat maalipalloilijat osallistuivat myös kesäisin näkövammaisten yleisurheilun SM-kisoihin. Esimerkiksi itselleni heittolajit olivat erittäin sopivia, listaa kaikkien aikojen naismaalipalloilijoihin lukeutuva **Tarja Pelkonen** tekijöitä naisten orastavan menestyksen taustalla.

Naiset etenivät Calgaryn MM-kisojen pronssiotteluun Saksaa vastaan. Ottelu venyi vapaaheittokisan jatkokierroksille. Toisella jatkokierroksella **Iiris Keitel** ensin torjui saksalaisheiton ja heitti sen perään voiton ratkaiseen maalin. Pronssi oli suomalaisen maalipallohistorian ensimmäinen MM-mitali.

Naisten pelissäkin pallon vaihtuminen nykyisenpainoiseen 1,25-kiloiseen oli iso muutos.

– Naiset pelasivat sitä ennen sellaisella pienellä, puolentoista kilon painoisella pallolla. Se oli ihan hirveä, sellainen ehkä lentopallon kokoinen tykinkuula, Eeva Sorkkila sanoo.

– Naiset pelkäsivät vanhaa palloa, kun se sattui aika paljon. Isompi mutta kevyempi pallo

helpotti paljon siinä, että naiset uskalsivat olla kentällä rohkeampia, hän jatkaa.

EM-kotikisat sysäsi lajin uuteen aikakauteen

▲ Suomen joukkueet EM-kotikisoissa 1991: Marko Kauppila (edessä vasemmalla), Kari Timonen, Juha Oikarainen, Kaisa Penttilä, Iiris Keitel, Salla Tiainen, Tarja Pelkonen, Paul Lindell (takana vasemmalla), Reino Leppänen, Asko Kinnunen, Jorma Kivinen, Timo Laitinen, Eeva Sorkkila, Helena Liukka, Maija Piironen ja Jyrki Mattila. Kuva: Tarja Pelkosen kotialbumi

Vuonna 1991 edessä oli suomalaisen maalipalloilun todellinen voimannäyte: ensimmäiset Suomessa järjestettävät arvokilpailut. Kisa-paikaksi valikoitui Lahti ja pääsihteeriksi – tai virallinen titteli oli projektisihteeriksi – ryhtyi Eeva Sorkkila.

– Olin lähtenyt vuonna 1988 NKL:stä pois ja muuttanut Lahteen, jossa työskentelin toimintaterapeuttina. Otin EM-kisavuonna puoli vuotta virkavapaata ja järjestelin kisoja yhdessä NKL:n aluetyöntekijöiden **Hannele Pöystin**, **Jaakko Tiittasen** ja **Petri Rabinän** kanssa. Minulla oli Lahdessa pieni toimisto ja organisoin kisoja sieltä paikan päältä, Sorkkila toteaa.

Kisojen pääsihteerin ja naisten maajoukkueen valmentajan pestien yhdistäminen kuulostaa lähes mahdottomalta tehtävältä. Sorkkilan mukaan homma oli kuitenkin hyvin suunniteltu:

– Se ei välttämättä ollut ihan helppoa silloin kisoja valmisteltaessa, mutta sitten kun kisat alkoivat, niin Hannele, Jaska ja Petri ottivat täyden vastuun. Minun ei tarvinnut puuttua enää mihinkään, sain olla vain valmentaja, hän sanoo.

EM-kisojen kilpailunjohtajaksi lupautui pitkään Vierumäen Urheiluoiston vararehtorina toiminut, sittemmin liikuntaneuvoksen arvonimen saanut **Reijo Lamminpää**. Kielitaitoinen Lamminpää oli toisen entisen vierumäkeläisen **Hannu Laurellin** tutustuttamana ollut 1980-luvulla läheisesti tekemisissä näkövammaisten urheilun kanssa, mm. hiihdon, uinnin ja yleisurheilun arvokisoissa Suomen joukkueenjohtajana ja näkövammaisten urheilun kattojärjestön IBSAn talvilajien alakomitean jäsenenä vuodet 1984–1988.

Lahti osoittautui mainioksi paikaksi järjestää maalipallokisas.

– Urheilutalolla oli kaksi kenttää yhdessä paikassa ja hotelli torin laidalla oli lähellä, joten kuljetuksia ei tarvinnut miettiä. Lahti on myös hyvin urheiluystävällinen kaupunki. Joku vinkkasi minulle, että vapaaehtoisporukkaa voisi hakea Lahden partiolaisten ja he innostuivatkin siitä. Ei tarvinnut lähteä etsimään yksittäisiä vapaaehtoisia, vaan partiolaiset organisoivat sen puolen ja minä sitten koulutin vapaaehtoiset. Sieltä jäi muutamia vapaaehtoisia pysyvästi suomalaisen maalipalloilun pariin, Sorkkila kiittelee.

Urheilullisestikin Lahden EM-kisoissa oltiin jo lähellä jättipottia, Suomen miehet ylsivät pronssiotteluun ja naiset finaaliin. Miehet johdivat pronssiottelua pitkään **Asko Kinnusen**

maalilla, mutta lopussa Unkarin **Ferenc Varga** ratkaisi kahdella maalillaan ja Suomen oli tyytyminen neljanteen sijaan.

Naisten loppuottelussa keskipelaaja **Kai-sa Penttilä** tasoitti viime sekunneilla pelin 2–2:een, mutta länsinaapuri Ruotsi vei voiton vapaaehtokilpailussa. Finaalimaalistaan huolimatta Penttilä ei urallaan tullut tunnetuksi maalinsylkijänä. Enimmäkseen naisten maalihteailusta Lahdessa vastasivat kisojen maalikuningatar Tarja Pelkonen (19 maalia) ja **Maija Piironen** (9).

EM-kilpailujen järjestäminen antoi suomalaiselle maalipalloilulle aimo sysäyksen eteenpäin. Kuten Eeva Sorkkila mainitsi, kisojen vapaaehtoisista saatiin lajin pariin uusia näkeviä toimijoita. Laji sai näkyvyyttä lehdissä ja Ylen kanavilla. Maajoukkuepelaajat saivat lisäpotkua peliuralleen etenkin mitalipelipäivän huumaaavasta tunnelmasta Lahden urheilutalolla.

Maalipalloväen keskuudessa saatiin myös uskoa siihen, että Suomi voi paitsi ylittää järjestää isot kansainväliset maalipallokisas, myös onnistua siinä erinomaisesti.

▲ Lahden urheilutalolla oli maalipallon EM-kisoissa parhaimmillaan tiivis tunnelma.

Lahden EM-kisojen kanssa samoihin aikoihin käynnistyivät myös vuoden alkuun sijoittuvat vuotuiset kansainväliset Onnela-turnaukset, joita järjestettiin Tuusulan Lomakoti Onnelassa kahden vuosikymmenen ajan tammikuusta 1992 alkaen. Vuodesta 2011 eteenpäin tämä perinne on jatkunut Pajulahti Gamesin muodossa Lahden Nastolassa. Pajulahti Gamesissa mukana on muitakin vammaisurheilulajeja maalipallon lisäksi.

Tuomaritoiminta kansainväliselle tasolle

Lahden EM-kisoissa nähtiin myös ensimmäistä kertaa suomalaistuomari maalipallon kansainvälisessä arvoturnauksessa. Eeva Sorkkila ja NKL:n aluetyöntekijä Jaakko Tiittanen olivat käyneet vuonna 1990 Iso-Britannian Gravesenissä kansainvälisen maalipallotuomarikursin. Koska Sorkkilalla oli EM-kisojen aikaan muuta puuhaa, sai Tiittanen kunnian toimia kotikisojen ainoana suomalaistuomarina.

Sorkkilakin teki pitkän ja menestyksekkään maalipallotuomarin uran sen jälkeen, kun jäi sivuun naisten maajoukkuevalmentajan tehtävistä vuoden 1992 Barcelonan paralympialaisten jälkeen. Uralle mahtuivat mm. kahdet paralympialaiset tuomarina (2000 Sydney ja 2008 Peking) ja yhdet toimitsijana (2004 Ateena).

Sorkkilan ja Tiittasen esimerkki ja Gravesenin tuomarikoulutuksesta mukanaan tuomat kansainvälisen tuomaritoiminnan standardit toivat ryhtiä kotimaiseen tuomaritoimintaan. Suomesta kehittyi maalipallon tuomaritoiminnan yksi kärkimaista.

– 1990-luvusta eteenpäin, kun meille Suomeen alettiin saamaan useampiakin kansainvälisiä tuomareita, on tuomaritoiminnan taso ollut ehdottomasti hyvä. Meillä on ollut myös ihan

älyttömän hyvä kansallisen tason tuomarikoulutus. Kävimme itse asiassa Ruotsissakin kouluttamassa heidän kansallisia tuomareitaan, Sorkkila sanoo.

– Kansainväliselläkin tasolla huomaa välillä, että kun on tuomareita, jotka eivät juuri vihellä omalla kansallisella tasollaan, vaan melkein pelkästään arvokisoissa, niin kyllä se alkaa ajan myötä näkyä heidän tuomaroinnin tasossaan. Meillä Suomessa on 90-luvulta lähtien ollut paljon pelejä, joten tuomaritkin ovat saaneet riittävästi rutiinia työskentelyynsä. Ja kun on rutiinia, niin sitten on myös valmiudet ratkoa eteen tulevia kinkkisiä tilanteita, hän jatkaa.

1990-luvun alussa perustettiin kotimaista tuomaritoimintaa terävöittämään tuomarikerho, joka vei eteenpäin koko toimitsijakentän kehitystä. Näin Jaakko Tiittanen kirjoitti kirjeessä maalipallotuomareille ja -ohjaajille joulukuussa 1989:

”Viime SM-kilpailujen yhteydessä 17.–19.11. Tampereella kokoontuivat turnauksen tuomarit epäviralliseen palaveriin pohtimaan maalipallotuomareiden koulutusta ja kehittämistarpeita. Erillisinä asioina keskusteluissa vilahtelivat mm. käytännöllisten tuomaritaitojen ylläpitäminen, turnaustietojen jakaminen, luokitusysteemi, tuomarikortti, kansainvälisen maalipallomateriaalin jako, korvausjärjestelmät turnauksissa, harjoitusturnausten järjestäminen, tuomarikoulutusten säännölistäminen turnausten yhteyteen, tuomariasu, tuomarikerho ja kansainvälinen tuomarikoulutus. Seuraavaan tuomarikoulutukseen, joka järjestetään Hesa-turnauksen yhteydessä 2.–4. helmikuuta, päätettiin tehdä esitys koulutusysteemistä, matkakorvauksista ja palkkioista sekä tuomarikerhotoiminnasta.”

Tuomarikerho toimi aktiivisesti 2010-luvun taitteeseen saakka.

▲ *Jaakko Tiittanen oli Suomen ensimmäinen arvokisoissa viheltänyt tuomari*

Historiallinen ensimmäinen kulta

Jos olivat vuoden 1991 EM-kisat osoitus maalipalloilevalle maailmalle, että Suomessa osataan järjestää hienot kisat, olivat vuoden 1992 Barcelonan paralympialaiset puolestaan osoitus siitä, että myös kentällä tullaan jatkossa menemään sinivalkeisten komennossa.

Miesten maajoukkue rynnä Barcelonan kisojen finaaliin voittamalla matkalla mm. Algerian 24–0. Tuolloin ei vielä peliä keskeytetty kymmenen maalin erolla. Finaali Italiaa vastaan oli tarkkaa peliä, mutta kahdesti Italia löysi reiän Suomen puolustuksesta ja vei voiton maalein 2–1. Suomen maalin heitti **Juha Oikarainen**.

– Italia oli vakoillut meidän pelaamisen ja löysivät kohdan sieltä minun ja **Arto Finskan** välistä. Olen katsonut nauhalta varmaan miljoona kertaa ne kaksi maalia, että olisiko minulla ollut niissä mitään jakoa, mutta ei vain ollut, vaikka torjuntaleveyteni oli vähintään se

viisi metriä, kertoo keskipelaaja Oikarainen, joka otti turnauksessa viimeistään paikkansa maailman parhaiden pelaajien joukossa.

Naisten joukkueessakin keskipelaajan jalostuminen maailman parhaaksi pelipaikallaan oli viimeinen silaus nousussa huipulle. Laidoilla pelanneet Tarja Pelkonen ja Maija Piironen huolehtivat omasta puolustustontistaan ja heittivät riittävän määrän maaleja. Lappeenrantalaislähtöinen keskipelaaja Kaisa Penttilä hoiti loput. Suomalaispelaajat tekivät Barcelonassa kahdeksan pelin aikana yhteensä 364 torjuntaa, joista Penttilä peräti 267. Maaleja Suomi päästi vain viisi.

– Minulla oli tosi tarkka kuulo ja pystyin keskittymään vain ja ainoastaan siihen palloon. En itse asiassa tiennyt koskaan pelin kulusta mitään, eli ollaanko voitolla vai häviöllä. Mietin vain, että missä pallo on, milloin se tulee ja sitten torjunnan jälkeen jaoin sen jommallekummalle laitapelaajalle. Pelasin kuin sumussa, Penttilä sanoo.

– Puolustus oli meidän avaintekijä koko 90-luvun ajan. Voitimme paljon pelejä 1–0. Minun vahvuuteni oli, että pystyin pitämään hermot 0–0-tilanteessa. Lopulta aina joku meidän heittäjistä sitten teki sen maalin, hän jatkaa.

Naiset eivät päästäneet yhdessäkään Barcelonan ottelussa yhtä maalia enempiä. Finaali Tanskaa vastaan meni jatkoajalle tilanteessa 1–1, mutta Suomi vei voiton lopulta selvin 4–1-lukemin. Varsinaisella peliajalla Suomen maalin heitti Maija Piironen ja jatkoajalla onnistuivat Piironen, Tarja Pelkonen ja Kaisa Penttilä. Kyseessä oli Suomen historian ensimmäinen joukkuelajin kultamitali kaikki lajit huomioiden olympialaisissa, paralympialaisissa tai MM-tasolla.

– En usko, että sitä asiaa oli kukaan joukkueessa miettinyt etukäteen. Totta kai olimme

kauhean iloisia ja ylpeitä, mutta vasta joskus myöhemmin joku nosti esiin, että hei, tähän oli Suomen ensimmäinen joukkuekultamitali, Eeva Sorkkila toteaa.

– Barcelonassa maalipallo oli yleisön suosiossa. Naisten loppuottelussa kaikki katsomaan tulleet eivät mahtuneet pelisaliin, Tarja Pelkonen muistelee.

Historian ensimmäisen paralympiakultajoukkueen muodostivat Tarja Pelkonen, Kaisa Penttilä, Maija Piironen, **Merja Hanski**, Iiris Keitel, valmentaja Eeva Sorkkila ja huoltaja **Jarmo Lehtola**.

▲ Tuttu näky 90-luvun naisten maalipallosta. Kaisa Penttilä torjuu pallon Tarja Pelkosen ja Maija Piironen varmistaessa.

Kaksi peräkkäistä tuplakultaa

Eeva Sorkkila jäi sivuun maajoukkueen päävalmentajan roolista Barcelonan jälkeen. Tarja Pelkosesta tuli Suomen maalipallohistorian ensimmäinen pelaajavalmentaja maajoukkueetasolla.

Vuonna 1993 maalipallon EM-kilpailut käytiin Iso-Britannian Loughborough'ssa ja Suomi saavutti ensimmäistä kertaa tuplat, eli vei

voiton niin miehissä kuin naisissa. Molempien joukkueiden pelaajakokoonpano oli tismalleen sama kuin vuotta aikaisemmin Barcelonassa.

– EM-kisojen menestys oli aivan ylimääräistä, sillä sanoin Näkövammaisten Keskusliitossa, ettei se ole meidän tavoitteemme, vaan vuoden 1994 MM-kisat. Koko EM-kisoja ei pitänyt alun perin olla, mutta Englanti sitten järjesti ne. Meiltä ne menivät vähän liiankin hyvin ja pelkäsin niiden vaikutusta MM-kisoissa, miesten maajoukkuevalmentaja Timo Laitinen sanoi Kouvolan Sanomien haastattelussa elokuussa 1994.

Siinä vaiheessa Laitinen toki jo tiesi, että pelko tyytyväisyyteen tuodittautumisesta oli ollut turhaa. Suomi oli kesällä 1994 ottanut toisen tuplansa voitettuaan niin miesten kuin naisten MM-kultaa Yhdysvaltain Colorado Springsissä.

Miesten finaalissa Suomi otti revanssin Barcelonan finaalista voittamalla Italian **Jorma Kivisen** maalilla 1–0.

– Liian pitkät heitot antoivat Italialle kaksi rangaistusheittoa, jolloin yhdeksän metrin maalin edessä saa olla torjumassa vain yksi pelaaja. Toisen rankkareista pelaajamme torjui ja toinen osui tolppaan. Itse katselin niiden aikana vain ylöspäin ja toivoin parasta, Laitinen tunnusti Kouvolan Sanomille.

Naiset voittivat Colorado Springsin MM-loppuottelussa Saksan 3–0. Maija Piironen heitti kaksi ja Merja Hanski yhden maalin. Suomen ykköskolmikon dynamiikka alkoi olla huippuunsa hiottu. Kaisa Penttilä säntäili torjumaan lähes joka heiton ja laitapelaajat Tarja Pelkonen ja Piironen huolehtivat maali-tehtailusta. Pelaajavalmentaja Pelkonen heitti turnauksessa 22 ja Piironen 21 maalia.

Yksittäisistä turnauksista SM-sarjaan

Kotoisessa maalipallossakin tapahtui 1990-luvun alkupuolella runsaasti. Alueellisia turnauksia alkoi olla niin tiuhaan ja usealla paikakunnalla, että vuodeksi 1993 käynnistettiin GP-sarja, jota voi pitää tulevan SM-sarjan esiasteena. Alueyhdistykset saattoivat anoa GP-sarjan turnauksia järjestettäväkseen ja GP-sarjan turnausten pisteet laskettiin yhteen, mutta SM-turnaus pysyi vielä omana erillisenä kokonaisuutenaan.

Ensimmäisen, seitsemästä turnauksesta koostuneen GP-sarjan voiton vei joulukuussa 1993 Majatalo Onnelassa käydyssä päätöturnauksessa FAN-Team, eli Fysioterapia-alan Näkövammaisten joukkue kokoonpanossa **Jouni Hakkarainen, Jani Kallunki, Veli-Pekka Muikku, Juha Oikarainen**. Sama porukka oli aikaisemmin samana vuonna vienyt nimiinsä myös miesten SM-turnauksen voiton.

Vuoden 1993 FAN-Team oli samalla myös historian ensimmäinen Suomen mestari, joka ei edustanut alueyhdistystä tai koulua. Sarjasäännöissä vaadittiin edelleen, että joukkueen pelaajien tulee edustaa samaa yhdistystä, mutta sen ei tarvinnut olla alueellinen yhdistys. Jo vuonna 1991 oli naisten sarjassa SM-pronssille yltänyt Näkövammaisten Kulttuuripalvelujen joukkue KUPA.

– Muistelisin, että se sarjasääntöjen tiukan linjauksen höllentäminen meni silloin 1990-luvun alkupuolella aika kevyellä byrokratialla, kun kävi selväksi, että kaikki alueyhdistykset eivät enää saa joukkuetta kasaan ja vaarana oli, että ihan maajoukkueen pelaajiakin jäisi sen takia sivuun SM-turnauksista, sanoo 1990-luvun lopulla naisten maajoukkueen runkopelaajaksi kohonnut **Päivi Tolppanen**.

– Aluksi siellä piti taustalla olla kuitenkin joku virallinen yhdistys, kuten juuri nämä Fysioterapia-alan Näkövammaiset tai Kulttuuripalvelut ry, jonka nimissä pelattiin, vaikka ei sieltä varmaan koskaan mitään lupia kysytty. Sitten siirryttiin siihen, että joukkueet saavat olla ihan vapaasti muodostettuja, toteaa Juha Oikarainen, joka kuului pitkään maalipallon sarjatoimikuntaan, joka perustettiin 90-luvun puolivälissä.

Kansallisen maalipallon 90-luvun kehityksessä merkittävässä roolissa olivat NKL:n liikuntatoimikunta ja sittemmin maalipallon sarjatoimikunta. Naisten maajoukkuepelaaja Merja Hanski oli liikuntatoimikunnan ensimmäinen naispuheenjohtaja vuodesta 1989 ja toimi aktiivisessa roolissa sekä liikunta- että sarjatoimikunnassa 2000-luvulle asti.

Seuraava askel oli sitten SM-sarjan käynnistäminen. Keväällä 1995 Ulvilassa pelattiin toistaiseksi viimeinen yksittäinen SM-turnaus ja samalla kruunattiin viimeistä kertaa erilliset miesten ja naisten Suomen mestarit: Fysioterapia-alan Näkövammaiset miehissä ja HUN-GB naisissa. Syksyllä 1995 käynnistyi turnausmuotoisesti pelattava SM-sarja, joka oli vaivaton nostaa jaloilleen kaksi vuotta käynnissä olleen GP-sarjan pohjalle.

Miehet ja naiset pelasivat – ja pelaavat edelleen – samoissa sarjoissa. Aluksi oli SM-sarja sekä perussarja-niminen ns. alempi divisioona. Myöhemmin alemman sarjan nimeksi vaihtui noususarja ja sittemmin 1-divisioona.

Vuosikymmenten missio saada kurkkiminen kuriin

SM-sarjan alun kanssa samaan aikaan Suomessa otettiin käyttöön – IBSAn ohjeistuksen pohjalta – patchit, eli maalipallolasien alle teipattavat silmäsuojat. Tällä pyrittiin ehkäisemään eräänlaista maalipallon omaa dopingia,

lasien reunojen yli, ali tai sivuitse kurkkimista. Kaikki pelaajat kun eivät suinkaan olleet tyystin sokeita.

Kurkkimisongelma oli tuttu jo vuosikymmenten takaa ja se tulisi jatkumaan vielä pitkään patchien käyttöönoton jälkeenkin. Vuoden 2014 MM-kilpailuissa Espoossa mm. otettiin kesken kisojen käyttöön tuplapatchäys, eli silmäsuojia teipattiin silmän päälle yhden sijaan kaksi. Sattumaa tai ei, mutta sen jälkeen turnauksen vakuuttavasti aloittanut Algerian miesten joukkue ei voittanut enää peliäkään.

Harri Ivonon muistaa kurkkimisen aiheuttaneen keskustelua jo vuoden 1984 paralym-pialaisissa New Yorkissa.

– Sieltä saimme järjestäjän puolelta silmäsuojat ja ne olivat vähän aiempia isommat ja sellaista jäykkää kangasta, mutta kuitenkin pehmeät. Itse tykkäsin niistä erinomaisesti. Ne olivat miellyttävät ja imivät hikeäkin tehokkaasti. Sen takia ne tosin olivatkin sitten pelin päätteeksi aika märät, eli niitä olisi saanut olla vähän useammat, Ivonon toteaa.

– Ihminenhan rupeaa käyttämään hyväkseen kaikkia mahdollisia porsaanreikiä, ja siellä New Yorkissakin esimerkiksi Egyptin ja Israelin keskipeleajat olivat aivan äärettömän hyviä ja nopeita, liikkuiivat laidasta laitaan ja ottivat palloa kiinni melkein seisaaltaan. Siellä taidettiin sitten todentaakin, että vilkuilua oli tapahtunut, hän jatkaa.

Ivosen mukaan patchäys-systeemi ei kuitenkaan ole hyvä, vaan pitäisi löytää ratkaisu, jossa silmäsuojat olisivat riittävän mukavat pitää, riittävän turvalliset suojaamaan iskuilta ja ennen kaikkea sellaiset, ettei kurkkiminen ole mahdollista. Nykypäivän maajoukkuepeleajan ja maalipallovaikuttajan **Erkki Miinalan** mukaan 2020-luvulle tullessa aletaankin olemaan aika hyvällä mallilla.

– Uusin brittiläisen Goalfix-firman lasimalli, jota tällä hetkellä arvokisoissa pitkälti käytetään, on hyvin leveä reunoiltaan ja lisäksi lasien alareunassa nenän kohdalla on niin sanottu nokka, joka estää melko hyvin nenänvarresta kurkkimisen. Ne ovat melko huvittavan näköiset, mutta nähdäkseni todella tärkeä askel eteenpäin siihen, ettei tuplapatchäystä enää tarvittaisi, Miinala sanoo.

Kaveriporukoista maalipalloseuroiksi

Ensimmäisellä SM-sarjakaudella 1995–96 mestariksi leivottiin ensimmäistä kertaa mihinkään yhdistykseen liittymätön Pelimiehet-niminen kaveriporukka, jossa pelasivat **Asko Kinnunen**, **Markku Möttönen**, Juha Oikarainen ja **Kari Timonen**.

Pelimiehistä versoutui merkittävä suomalainen maalipalloseura, Majatalo Onnelassa vuonna 1997 syntynyt Old Power.

– Mielestäni Pelimiehet oli ihan tyhmä nimi. Itse olin vielä toki maajoukkueessa mukana, joskin pidin taukoa vuoden 1996 jälkeen, kun tyttäreni oli pieni, mutta muut pelaajat meidän porukassa oli vähän vanhempia, joten ajattelin, että haluamme olla tällainen vanha voima, joka on piikkiä nuorempien lihassa. Niin syntyi Old Power, Juha Oikarainen kertoo.

– Siihen aikaan minulla ja Kallungin Janilla oli keskinäinen kilpailu siitä, että kumpi on Suomen ykkösentteri. Siihenkin liittyen siinä nimessä oli ainakin itselleni sellaista lisäbuustia, että kyllä vanhat vielä jaksavat, Oikarainen jatkaa.

Old Power rekisteröitiin viralliseksi seuraksi vasta vuonna 2014. Ensimmäinen yhdistysrekisteriin lisätty maalipalloseura oli lahtelainen Nöpäjä.

– Näpjä perustettiin minun kotonani vuonna 1996. Vuonna 1999 haettiin sitä yhdistysrekisteriin ja vuoden 2000 alusta päästiin sinne, sanoo Näpjän perustajajäsen Veli-Pekka Muikku.

Muikun lisäksi seuraa perustamassa vuonna 1996 olivat **Osku Kuutamo**, Jani Kallunki, **Veli-Matti Aittola**, **Hannu Huovinen**, **Hannu Mattila** ja **Jouni Rantala**.

– Ajatuksena oli tehdä siitä uudenlainen maalipalloyhteisö aiempiin alueyhdistysjoukkueisiin verrattuna ja tuoda myös maalipalloa enemmän tunnetuksi. Näpjä ei nimenä taida varsinaisesti tarkoittaa mitään. Käytiin sellaista sanaleikkiä vain ja sen tuloksena syntyi sana, jossa oli kolme ä-kirjainta. Se kiinnosti meitä siksi, että kävimme myös pelaamassa ulkomailla, ja oli mukava kuulla, miten se eri paikoissa lausuttiin. Se oli aika haastava, Muikku sanoo.

Seurajoukkueiden kansainvälisten pelien takia myös seurojen rekisteröinti – tai vaihtoehtoisesti jonkin muun yhdistyksen alaisuudessa pelaaminen – oli tärkeää. Näin kirjoitti NKL:n liikuntapäällikkö **Pekka Liikanen** kirjeessään syyskuussa 1996:

”Opetusministeriö tukee seurajoukkueiden Eurooppa- tai maalimancup-matkojen matkalippukustannuksia enintään 70 % ko. kuluista. Tukea hakevan seuran on oltava rekisteröity yhdistys. Joukkueiden, jotka tähtäävät kv. kilpailutoimintaan kannattaa tehdä yhteistyötä rekisteröityjen yhdistysten kanssa tai kuulua niihin siten, että täyttävät OPM:n kriteerit.”

1990-luvun kuluessa SM-maalipalloon hyväksyttiin mukaan myös näkevät pelaajat. Ensimmäinen kerta näkevien pelaajien sallimisesta mukaan löytyy vuoden 1993 uuden GP-sarjan säännöistä. Yhtäältä sääntömuutos jouduttiin tekemään, jotta saatiin riittävästi joukkueita

kasaan. Toisaalta päätöksen ansiosta lajin parissa pyyteettömästi toimineille näkeville pystyttiin tarjoamaan mahdollisuus myös pelata tosissaan, puolitosissaan tai ihan vain huvin vuoksi esimerkiksi tuomaroinnin tai huoltajien hommien ohessa. Pitkään maalipallotuomarina toimineesta ja naisten maajoukkueen huoltajana maailmaa kiertäneestä Jarmo Lehtolasta tuli kaudella 1996–97 ensimmäinen näkevä maalipallon Suomen mestari.

▲ Old Power juhli keväällä 1999 Suomen mestaruutta joukkueella Kari Timonen, Asko Kinnunen, Juha Oikarainen, Harri Ivonen

Atlantassa miesten vuoro yltää jättipottiin

Vuonna 1996 Suomen maalipallomaajoukkueilla oli taas kovat piipussa, kun paralympialaiset järjestettiin Yhdysvaltain Atlantassa. Naisten joukkue oli uuden edessä, kun keskipaikan luotonainen Kaisa Penttilä oli äitiyslomalla.

– Olin valmentanut keskipelaajan rooliin Merja Hanskin, joka oli aiemmin pelannut vain laitapaikkaa. Odotukset joukkueellemme oli asetettu lähinnä pistesijalle, mutta jos kaikki menisi nappiin, niin pronssiinkin mahdollisuudet olivat olemassa, pelaajavalmentajana kisoissa ollut Tarja Pelkonen kertoo.

Suomi pelasi edelleen tasaisia, vähämaalaisia otteluja, mutta nyt tuli välillä kirveleviä tappioitakin. Suomi oli mm. hävinnyt alkusarjassa Espanjalle ja Etelä-Korealle, mutta selviytyi silti kiharaisesta lohkosta välieriin. Siellä vastaan tuli uudestaan Espanja, mutta tällä kertaa Suomi onnistui voittamaan maalein 3–2 ja varmisti vähintään hopean.

– Olimme myöhästyä finaalista paikallisen baseball-ottelun aiheuttaman liikenneruuhkan vuoksi ja valmistautuminen peliin jäi hyvin vähäiseksi. Joudimme pukemaan pelivarusteet linja-autossa matkalla pelihallille, Tarja Pelkonen muistelee.

Finaalivastustaja Saksan Suomi oli voittanut alkulohkossa 2–1, mutta finaalissa saksalaiset käänsivät pelin edukseen 3–1 maalein. Maija Piironen heitti Suomen ainoan maalin.

– Saksan joukkueen valmentaja ja pelaajat tunsivat pelityyliimme hyvin, koska olimme vuosien varrella kohdanneet useamman keran. He pystyivät hyödyntämään tietoaan pelitavastamme, Pelkonen toteaa.

Hopeamitali oli odotuksiin nähden kuitenkin loistosaavutus ja jatkoi koko 90-luvun kestänyttä arvokisamitalien putkea.

Miesten joukkueen runko oli pysynyt kasassa koko 90-luvun ajan. Kokonaan uutena pelaajana vuoden 1994 maailmanmestarijoukkueeseen nähden oli kokoonpanoon tullut Jani Kallunki.

Rutinoitunut Suomi kuitenkin aloitti turnauksen horjuen ja valmentaja Timo Laitinen nosti pelaavaan kokoonpanoon nuoren **Arttu Mäkisen**, joka oli ollut opintoreissulla mukana jo vuoden 1994 MM-joukkueessa, joskaan ei silloin vielä pelaiaikaa juuri saanut.

– Lähdin Atlantaankin vaihtopelaajana. Meillä oli ihan selkeä ykköskolmikko, johon Laiti-

nen luotti. Mutta sitten kun ykköskolmikko epäonnistui alussa, niin nousin pelaavaan kokoonpanoon ja olin lopulta kisojen maalintekijätalaston kolmanneksi paras, Mäkinen kertoo läpimurtoaan.

– Koko 90-luvun meidän joukkueemme muodostui Oikaraisen Juhan ympärille. Hän oli ihan maailman huippu. Mutta Atlantassa siihen rinnalle nousi tällainen yllättävä nuori pelaaja ratkaisijaksi. Ihan Artun taidoilla menttiin Atlantassa pitkälle, Laitinen sanoo.

Välierä Espanjaa vastaan ratkesi vasta vapaaheittokisassa, mutta finaalissa miesten ensimmäinen paralympiakultamitali maalipallosta varmistui vakuuttavalla 2–0-voitolla Kanadasta. Jorma Kivinen ja Arttu Mäkinen heittivät Suomen maalit.

Silloin Suomen miehet olivat huipulla, mutta matka tulisi jatkumaan alaspäin. Seuraavaa miesten arvokisamitalia saatiin odottaa 15 pitkä vuotta. Juha Oikarainen jäi joksikin aikaa maajoukkueesta sivuun, samoin Jorma Kivinen piti taukoa. Asko Kinnunen lopetti maajoukkueuransa.

Naisten hurja tahti jatkui vuosituhanden vaihteeseen

Naisten maajoukkue jatkoi porskuttamistaan vielä vuosituhanden loppuun saakka, vaikka pelaajavalmentaja Tarja Pelkonen maajoukkueuransa lopettikin. Päivi Tolppanen oli jo useamman vuoden odottanut läpimurtomahdollisuuttaan maajoukkueessa, ja vuoden 1997 EM-kilpailuissa Iso-Britannian Nottinghamissa se tuli uuden päävalmentajan **Timo Virtasen** alaisuudessa.

– Olin ehdolla jo Atlantan kisoihin, mutta sitä edeltävän vuoden olin vaihto-oppilaana Yhdysvalloissa – jossa sielläkin kyllä pelasini

▲ Atlantan kultamitalistit Juha Oikarainen, Arttu Mäkinen, Jani Kallunki, Jorma Kivinen, Asko Kinnunen ja Marko Kauppila. Kuva: Tarja Pelkosen kotialbumi

maalipalloa Philadelphian joukkueessa – ja sitten minulla murtui nilkka, Tolppanen toteaa.

– Vuonna 1997 EM-kisoissa meillä oli rutunia ja osaamista Penttilän Kaisan ja Piiraisen Maijan muodossa ja sitten minä uuden polven pelaajana nousin siihen. Olin kyllä heti ihan valmis ottamaan vastuuta, hän jatkaa

Suomi voitti Timo Virtasen alaisuudessa EM-kultaa Nottinghamissa 1997 ja MM-kultaa Madridissa 1998 sekä vielä Osku Kuutamon luotsaamana EM-kultaa Iso-Britannian Walsallissa 1999. Naisten maajoukkueen 90-luku sisälsi yhdeksät arvokisat (MM, EM, Para), joista Suomi saavutti kuusi kultaa, kaksi hopeaa ja yhden pronssin. Maija Piirainen oli ainoana voittamassa kaikkia yhdeksää arvokisamitalia. Lisäksi pelattiin pienimuotoisempia Pohjoismaiden mestaruusturnauksia, ainakin Onnelassa 1995 ja Tukholmassa 1997, mutta niitä ei tähän tilastointiin ole laskettu mukaan.

Maalipallo kotoutumisen tukena

Yksi mielenkiintoinen tulokas 90-luvun loppupuolen naisten maajoukkueessa oli **Maha-**

bad Namiq, Irakin kurdi, joka oli saapunut Suomeen 90-luvun alussa. Namiq on ainoa suomalainen maalipalloilija, jonka elämästä on kirjoitettu kirja, **Heini Sarasteen** vuonna 2007 julkaistu *Mahabad – Kuu, aamusumu ja rakkaus*. Hänen elämänsä on sen verran värikäs, että sen tarinan kertomiseen todella tarvitaankin kirjan täydeltä tekstiä.

Maalipallosta kirjassa on käytännössä vain yksi luku, mutta Namiq vakuuttaa lajin olleen hänelle todella tärkeä henkireikä herkässä elämänvaiheessa ja iso osa suomalaisen kulttuuriin kotoutumista.

– Olimme muuttaneet vuonna 1996 Lahdesta Tampereelle ja isämme halusi hirveästi, että kaikilla meillä perheen lapsilla on joku liikuntaharrastus, Namiq aloittaa.

– Näköni oli siinä vaiheessa jo sen verran heikentynyt, että sain kaikenlaista tukea tietokoneeseen ja pistekirjoitukseen liittyen ja sitä kautta tietooni tuli myös, että näkövammaisilla on tällainen joukkuelaji ja **Mari Ojala** vei minut sitten kerran Tampereella tutustumaan maalipalloon.

– Se oli kauhean jännittävää. Olin 16-vuotias nuori tyttö ja muut pelaajat olivat aikuisia miehiä. Heti ensimmäiset iskut kasvoihin ja vatsaan olivat tosi kivuliaita, mutta kiinnostuin silti ihan saman tien siitä pelistä ja aloin pelata.

Jo seuraavana vuonna Mahabad Namiq muutti perheineen Espooseen, jossa oli Tamperetta paremmat mahdollisuudet harrastaa ja kehittyä. Pian Namiq oli jo maajoukkueen mukana vuoden 1997 EM-kilpailuissa Nottinghamissa.

– Huomasin, että kehityin lajissa tosi nopeasti ja siitä tuli minulle ihan ykkösjuttu. Se oli tärkeämpää kuin koulu ja kaikki muu. Suomen kieli minulla oli jo valmiiksi täysin hallussa, mutta se, että kulkui suomenkielisten ihmisten

piireissä, auttoi ymmärtämään suomalaista kulttuuria paljon enemmän ja sopeutumaan paremmin, Namiq sanoo.

– Oli ihanaa, että kaikki siellä pitivät minusta. Maalipallopiireissä en ollut ulkopuolinen, en maahanmuuttaja. Se oli tosi ihanaa aikaa, hän jatkaa.

Namiq nostaa esiin erityisesti **Ben-Ami Katron**, joka jaksoi aina kannustaa häntä ja luoda uskoa siihen, että hän pystyy mihin vain haluaa. Pitkän linjan maalipallovaikeuttaja Katro oli käynnistänyt vuonna 1993 vuoden kehittyneimmälle maalipalloilijalle jaettavan Benin pokaali -kiertopalkinnon. Vuonna 1998, jolloin naisten maajoukkue voitti MM-kultaa Madridissa, Benin pokaalin sai Mahabad Namiq. Lista Benin pokaalin saaneista pelaajista löytyy historiikin tilasto-osiosta.

Namiq voitti kolmissa ensimmäisissä arvokisoissaan kultaa vuosina 1997–1999. Vuoden 2000 Sydneyn paralympialaiset päättyivät pettymykselliseen nelossijaan ja vaikeassa elämäntilanteessa noihin aikoihin ollut Namiq päätti lopettaa pelaamisen kisojen jälkeen.

– Se oli kuin seinä olisi tullut vastaan. Kaikki vain pysähtyi. Pian sen jälkeen menin mieheni luokse Saksaan ja siellä en saanut aloitettua pelaamista uudestaan, vaikka mieheni kovasti kannusti etsimään itselleni joukkueen. Myöskään Suomeen paluun jälkeen en enää tullut palanneeksi lajin pariin. Olen monta kertaa harmitellut, miksi toimin niin, vaikka pidin maalipallosta niin kovasti. En osaa selittää sitä itsellenikään, Namiq sanoo.

Naisten maajoukkuevalmentajana Namiqia vuoden 1999 EM-kisoissa ja 2000 paralympialaisissa valmentanut Osku Kuutamoo harmittelee maalipalloilun ja urheilun menettäneen suuren kvyn.

– Maba oli aivan suunnattoman lahjakas. Hän olisi ollut huikea urheilijatyyppi, jos olisi pystynyt ja halunnut jatkaa, Kuutamoo sanoo.

Mahabad Namiqin ura maalipalloilun huipulla oli lyhyt mutta muistorikas.

– Maalipallo kokosi meidät yhteen. Sai tuntea, että kuuluu johonkin, johonkin hyvään. Vaikka minulla on vamma, niin pystyn silti menestymään ja minulla on iso, hieno ystäväpiiri, jotain mihin minä kuulun, Namiq tunnelmoi.

▲ 1990-luvun lopun naisten maajoukkueessa pelasivat Päivi Tolppanen, Kaisa Penttilä, Sanna Tynkkynen, Maija Piironen, Heidi Orava ja Mahabad Namiq

Menestyksen varjossa pohja alkaa murentua

Integraatio eteni 1990-luvulla edelleen, eikä näkövammaisen lapsen ollut enää yhtä helppoa kuin aiemmin päätyä maalipallon pariin. Siinä missä posiolainen Juha Oikarainen (s. 1967) muutti 1970-luvulla Jyväskylään asumaan, käymään koulua ja kehittymään pikku hiljaa maailman parhaaksi maalipalloilijaksi, joutui parikymmentä vuotta Oikaraista nuorempi kemiläinen Erkki Miinala (s. 1986) tyytymään koko peruskouluaajakseen pääsemään

kosketuksiin maalipalloilun kanssa kerran vuodessa viikon mittaisella tukijaksolla Jyväskylän Näkövammaisten koululla.

– Jyväskylän koulun liikuntasaliin oli levitetty sellaiset pehmustetut matot lattialle, kolme toiselle puolelle ja kolme toiselle puolelle kenttää. Sitten alettiin heittelemään maalipalloa ja into oli ekaluokkalaisella alusta asti valtava, kun pääsi tekemään maalin kaverille. Veli Leppänen ja **Mirja Kemiläinen** vetivät meille siellä liikuntatuntia, muistelee Miinala ensikosketustaan lajin pariin 1990-luvun alkupuolella.

Mutta tukijaksoja oli tosiaan vain kerran vuodessa ja ne kestivät vain viikon. 51 viikkoa vuodessa Miinala eli maalipallotonta elämää. Tätä jatkui kokonaisen vuosikymmenen, ennen kuin nuori kemiläinen muutti etelään ja aloitti ammattiopinnot entisessä Näkövammaisten Ammattikoulussa, silloisessa Arlainstituutissa Espoon Leppävaarassa.

– Varmaan silloin oli maalipallotoimintaa pohjoisessakin, Rovaniemellä ainakin, mutta minulla tai vanhemmillani ei ollut siitä mitään tietoa. Vanhempani ilmeisesti olivat ilmoittaneet minut Lapin Näkövammaisten jäseneksi, koska sieltä vielä tänä päivänkin tulee sähköpostiin uutiskirje, mutta en ole tiennyt olevani yhdistyksen jäsen, enkä silloin lapsena ja nuorena saanut tietoa pohjoisen maalipallomahdollisuuksista, Miinala toteaa.

Helppoa ei ollut etelän yhdistyksissäkään.

– Meillä Porissa pitkäaikainen pelitilamme seurakuntien palvelukeskus otettiin 90-luvun alussa muuhun käyttöön. Sinne tuotiin penkit ja kaikki ja siitä tehtiin konserttisali. Siinä vaiheessa meillä Porissa ei ollut enää oikein riittävästi porukkaakaan, joten ei oikein edes haettu uutta salia, koska se olisi ollut pienelle porukalle aina kova vaiva teipata rajat ja ottaa ne sitten vuoron jälkeen pois, kertoo **Pauli Viertonen**.

– Sen jälkeen kävin itse tosi pitkään Tampereella viikkotreeneissä. Vuoro oli maanantai-ilta Tampereella, joten lähdin Porista kahden junalla ja sitten Tampereelta kymmenen junalla takaisin, eli olin takaisin Porissa puoliltaöin. Sitten tiistaiaamuna takaisin töihin. Välillä mietin, että onko tässä mitään järkeä, Viertonen naurahtaa.

Maija Piironen puolestaan opiskeli vuoden 1996 Atlantan paralympialaisten aikaan Ilo-mantsissa puutarha-alaa. Sanomalehti Karjalaisen haastattelussa Piironen totesi käyvänsä harjoituksissa yli 70 kilometrin päässä Joensuussa, jossa on muutamia lajin harrastajia.

– Joukkuetta on aika vaikea koota, sillä näkövammaisia naisia on lajin pariin tulossa vähän, Piironen totesi Karjalaiselle.

Vaikka 1990-luku oli suomalaisen maalipallon menestysaikaa, oli tummia pilviä jo alkanut kerääntyä taivaanrantaan.

2000

– LUKU

Uusi aikakausi sarastaa

Maija Piironen heitto osuu tolpan sisäreunaan, pallo lähtee vierimään maaliviivan suuntaisesti ja pysähtyy. Hetken on aivan hiljaista, kunnes tuomari viheltää pilliinsä: ei maalia. Ruotsi on voittanut Suomen naisten pronssiottelun vapaaheittokilpailussa Sydneyn paralympialaisissa 2000.

Maaliviivan päälle pysähtynyt pallo oli symbolinen vedenjakaja suomalaisessa maalipallossa. Menestyksentäyteinen 1990-luku vaihtui huomattavasti hankalammaksi 2000-luvuksi. Vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen aikana naisten maajoukkue voitti vielä kolme EM-mitalia, joista yksi oli jopa kultainen, mutta miehet eivät mitaleille yltäneet.

– Sydneyn kisat olivat surulliset, koska minä ja varmasti muutkin joukkueessa tiesivät, että olisimme pystyneet voittamaan, mutta joku siinä meni pieleen, viimeistä turnaustaan naisten maajoukkueessa tuolloin pelannut **Mahabad Namiq** sanoo.

– Ennen Sydneyä taisimme voittaa kaikki valmistavat turnaukset, mutta itse kisoissa ei vain saatu ihan parasta irti. Joukkue oli niin vahvassa tikissä, että neljäs sija oli kyllä pettymys, valmentaja **Osku Kuutam**o toteaa.

Miesten joukkueen runko oli edelleen käytännössä sama kuin Atlantan kultavuonna 1996, mutta toisaalta jo 1998 MM-kilpailut olivat menneet penkin alle ja joukkue oli joutunut hakemaan paikan Sydneyn kisoihin karsintaturnauksen kautta. Odotukset eivät olleet huipussaan ja viides sija oli lopulta ihan kelpo suoritus. Vuosikymmenen ajan joukkuetta valmentanut **Timo Laitinen** jäi sivuun Sydneyn jälkeen.

– Paluumatkalla lentokoneessa päätin, että kymmenen vuotta saa riittää. Siirryin muihin hommiin ja opettelin 2000-luvun alkupuolella vähän salibandyvalmennusta, Laitinen kertoo.

Ensimmäinen nainen miesten maajoukkuevalmentajana

Lukuisia arvokisoja miesten joukkueen huoltajana kiertänyt **Paul Lindell** otti väliaikaisesti päävalmentajan tehtävät hoitaakseen ja johdatti maajoukkueen kuudenneksi Belgian EM-kisoissa 2001. Sen jälkeen maalipalloväki osoitti edistyskellisyyttään, kun NKL:n **Hannele Pöysti** ja Paralympiakomitean **Leena Paavolainen** valitsivat ensimmäistä kertaa minkään olympia- tai paralympiaohjelmassa

olevan joukkuelajin Suomen miesten maajoukkueen valmentajaksi naisen, oululaisen **Eeva Tallqvistin**.

– Opiskelin Vierumäellä liikuntaohjaajaksi, ja Pöystin Hannele oli NKL:stä pitämässä meille erityisliikuntaan liittyvää koulutusta. Hänen kauttaan päädyin lähtemään ensin ohjaajaksi näkövammaisten leireille ja sitten Paavolaisen Leena Paralympiakomiteasta olikin yhteydessä ja kysyi minua maalipallon maajoukkuevalmentajaksi, Tallqvist sanoo.

Suomen Paralympiakomitea oli perustettu vuonna 1994 selkeyttämään suomalaisen vammaishuippu-urheilun kokonaisuutta ja ennen kaikkea joukkueen lähettämistä paralympialaisiin. Alun perin nimenä oli Suomen Paralympia yhdistys. Koska maalipallo oli paralympialaji, oli Paralympiakomitealla 2000-luvulle tultaessa näppinsä pelissä myös lajin valmentajavalinnoissa.

Alun perin Tallqvistin piti mennä naisten maajoukkuevalmentajaksi, mutta lopulta kuvio kääntyi niin, että Sydneyn jälkeen sivuun jäänyt Osku Kuutamo palasi johdattelemaan naisten joukkuetta kohti vuoden 2004 Ateenan paralympialaisia ja Tallqvist ryhtyi vastaavaan projektiin miesten joukkueen kanssa.

– Aika untuvikkona minä siihen hommaan tulin. Jalkapalloa olin pelannut juniorimaajoukkueessakin ja olin tehnyt Oulun kaukalo-pallojoukkueelle fysiikkavalmennusta, mutta maalipallosta ei ollut aiempaa kokemusta. Tammikuussa 2002 oli Onnelassa perinteiset kansainväliset kisat ja minut istutettiin sinne valmentajaksi, vaikka pelin säännötkään eivät olleet hallussa; miten pyydetään vaihtoja ja näin edespäin, Tallqvist päivittelee.

Lähtökohtiin nähden Tallqvist teki ihan kunnioitettavaa työtä. Vuoden 2003 maailmankisoissa Suomi ylsi viidenneksi, mikä riitti varmista-

maan paikan 2004 Ateenan paralympialaisiin. Tuolloin vielä **Ben-Ami Katron** johdolla pelannut naisten maajoukkue saavutti Ateenan paikan voittamalla Quebecin turnauksen.

Tallqvistin mukaan miesten maajoukkueen pelaajat ottivat hänet hyvin vastaan, eikä nainen miesten valmentajana ollut mikään ongelma. Quebecin maailmankisoissa, joissa oli joukkueita joka puolelta maailmaa, naisvalmentaja sen sijaan sai aikaan reaktioita.

– Lähinnä Lähi-Idän joukkueille oli mahdollonta hyväksyä, että valmentajana oli nainen. Ei suostuttu kättelemään tai edes puhumaan. **Sami Heikkinen** oli meillä huoltajana ja hän yritti selittää heille, että alkää hänelle puhuko, että tässä on Suomen valmentaja, mutta he suostuivat kommunikoimaan vain mies miehelle, Tallqvist toteaa.

Ateenassa Suomen miehet olivat viidensii, vuoden 2005 EM-kilpailuissa kuudensii ja 2006 MM-kilpailuissa kymmenensii. Kun 2006 B-sarjan EM-kisoista Prahasta ei auennut paikkaa takaisin A-sarjaan, ei Tallqvistin sopimusta enää jatkettu, ja Hannele Pöysti kävi houkuttelemassa Timo Laitisen takaisin maajoukkueen peräsimeen.

Tallqvistin aika osui murroskohtaan, jossa ikääntyvät 90-luvun tähdet jäivät yksi kerrallaan sivuun ja nuoret lupaukset olivat vielä liian nuoria. Tallqvist tarjoili maajoukkuedebyytit mm. rovaniemeläisnuorukaisille **Petri Posiolle** ja **Jarno Mattilalle**, jotka seuraavalla vuosikymmenellä valloittivat maalipallomaailman.

Tallqvistilla oli maalipallovalmentajaksi poikkeuksellinen tapa käsitellä kuutta pelaajaa ikään kuin kahtena kentällisenä. Hän saattoi ratkaisupeleissään vaihtaa tauolla koko kolmikokoon toisiin pelaajiin.

▲ Maajoukkuevalmentaja Eeva Tallqvist ja maajoukkuepelaaja Veli-Matti Aittola.

Naisilla uusi nousu käynnistyi nopeasti

Naisten maajoukkueen osalta sukupolvenvaih-
dos sujui kivuttomammin. Niin sanottu uusi
runko oli saanut maajoukkuedebyyttinsä jo
1990-luvun puolella. **Katja Posio** (sittemmin
Heikkinen) ja **Päivi Tolppanen** olivat uuden
sukupolven kirkkaimmat tähdet ja **Maija Pii-
roinen** (sittemmin Haukka) jäi vielä 90-luvun
suuruuksista kannattelemaan maajoukkuetta
2000-luvun alkuvuosiksi. Vuonna 2001 Suo-
mi ylsi Ben-Ami Katron valmennuksessa EM-
hopealle yllätysmestari Hollannin perässä.

Ateenan paralympialaisiin vielä **Kaisa Pentti-
läkin** teki paluun, joten paperilla Tolppasen,
Heikkisen, Piironen, Penttilän, **Sanna Tynk-
kysen** ja **Sanna Arkon** muodostama joukkue
oli vahva. Toista kertaa peräkkäin Suomen
oli tyytyminen paralympialaisten neljanteen
sijaan. Tällä kertaa Japani oli parempi prons-
siottelussa maalein 2–1.

– Yritimme Japania vastaan kiriä rinnalle vä-
lillä jopa niin, että käännettiin maalipallon

normikuvio, yksi edessä ja kaksi takana toi-
sinpäin niin, että Maija (Piironen) ja Katja
(Heikkinen) pelasivat kahtena yläpelaajana
ja Tolppasen Päivi liikkuvana pelaajana pela-
si takasentterinä, valmentaja Osku Kuutammo
muistelee.

Suomen naiset pelasivat tuolloin vielä 1990-lu-
vulta tuttuun tapaan pystyasennosta, mutta
pronssiotteluvastustaja Japani oli etunenässä
trendissä, jossa naisten joukkueetkin alkoivat
pelata polviltaan puolustaan.

Kuutamon jälkeen naisten maajoukkueval-
mentajaksi nousi **Riikka Juntunen**, joka oli
jo Katron aikaan ollut joukkueen huoltajana.
Juntusesta tuli myöhemmin Suomen Paralymp-
piakomitean pääsihteeri ja näkövammaisten
urheilun kattojärjestön IBSA:n hallituksen en-
simmäinen suomalaisjäsen, mutta sitä ennen
hän ehti johdattaa naisten maalipallomaajouk-
kueen vielä kahdesti mitaleille.

Juntusen kahdet ensimmäiset arvokisat me-
nivät vielä tuloksellisesti penkin alle. EM-
kisoissa 2005 Suomi oli kuudes ja MM-kisoissa
2006 yhdeksäs, mutta Turkin EM-kilpailuissa
2007 palaset loksahivat kohdalleen. Finaalissa
Suomi voitti Tanskan 3–1 Katja Heikkisen (2)
ja Päivi Tolppasen maaleilla.

Heikkinen, Tolppanen ja Sanna Tynkkynen
muodostivat EM-kultajoukkueen ykköskol-
mikon. Vaihtopenkiltä löytyi pari mielenkiin-
toista nimeä: vuoden 1992 paralympiaovoittaja
Iiris Keitel, joka teki paluun arvokisoihin yli
kymmenen vuoden tauon jälkeen sekä Suo-
men maalipallohistorian ensimmäinen toisen
polven maajoukkuepelaaja ja samalla ensim-
mäinen toisen polven Euroopan mestari, **Reino
Leppäsen** tytär **Krista Leppänen**.

Turkin EM-kisat osoittivat, että Suomella oli
2000-luvun loppupuoliskolla naisten maalipal-
loiluun erittäin kilpailukykyinen maajoukkue.

Sen vuoksi putoaminen vuoden 2008 Pekingin paralympialaisista olikin valtava pettymys. Sao Paulon karsintaturnauksessa järjestäjämää Brasiliala tekivät puolivälierässä 4–3-voittomaalin 13 sekuntia ennen loppua ja naisten maajoukkueen paikka Pekingiin haihtui käsistä. Päivi Tolppasta putoaminen korpesi niin pahasti, että hän päätyi vaihtamaan lajia.

– Olin innostunut judosta jo aiemmin, mutta ihan viimeistään se alkoi kääntyä siellä Brasiliassa. Tappion jälkeen joukkueen muut jäsenet lähtivät, no, toteuttamaan itseään jollain muulla tavalla. Minä jäin potkiskelemaan seiniä, kunnes entinen maalipalloilija, nykyinen judoka **Jani Kallunki** ja hänen valmentajansa **Juha ”Flobe” Vainio** tulivat sanomaan, että judobussi lähtee ihan just harjoituksiin ja sinä lähdet mukaan, Tolppanen kertoo.

– Kun tultiin Suomeen, menin heti Hyvinkään Judoseuraan peruskurssille. Olin sen jälkeen kyllä vielä maalipallossa arvokisoissakin mukana, mutta judo oli jo päälaaji ja sitten kun kävi ilmi, että paralympialaisissa ei voi olla kahden eri lajin urheilijana, niin lopetin maalipallon kokonaan, hän sanoo.

▲ Naisten viimeisin arvokisamitalijoukkue Münchenistä 2009: Henri Lehto, Senni Posio, Päivi Tolppanen, Kaisa Hynninen, Krista Leppänen, Katja Heikkinen, Riikka Juntunen, Kata Karhunen ja Timo Pelkonen

Vuoden 2009 EM-kilpailuissa Saksan Münchenissä Tolppanen, Krista Leppänen ja Katja Heikkinen heittivät maalit naiseen, kun Suomi voitti pronssiottelussa Kreikan 3–1. EM-pronssi on edelleen viimeisin Suomen naisten voittama arvokilpailumitali.

KIHU toi kilpailuedun

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU perustettiin Jyväskylään vuonna 1990. Paralympiakomitea aloitti yhteistyön KIHUn kanssa 2000-luvun alussa. Ensimmäisinä yhteistyölajeina olivat tarkkuuslajit ammunta ja jousiammunta. Maalipallomaajoukkueiden kanssa KIHU aloitti yhteistyön vuonna 2008.

Maalipallo lajina on melko yksinkertainen, mutta vastustajien analysointi on aikaa vievää hommaa. Lajin toisteisuus – samanlaiset tilanteet kulkevat sykleissä – tekee siitä myös hedelmällisen analysoitavan, ja Suomi oli KIHUn ansiosta lajin data-analysoinnin etulinjassa.

– Heti alkuun todettiin, että maalipallon analysointiin voi hyvin käyttää lentopallossa käytössä olevaa Datavolley-ohjelmaa, koska kentän koko on sama ja ohjelman avulla pystytään analysoimaan kenttätapahtumia riittävän laajasti, sanoo **Henri Lehto**, joka toimi KIHUn maalipalloanalytiikkona projektin alusta saakka, kunnes siirtyi Palloliiton palvelukseen 2010-luvun puolivälissä. Pian projektin käynnistymisen jälkeen Lehton rinnalle tuli toinen KIHUn analytiikko **Mikko Häyrinen**.

– Aika nopeasti päästiin kiinni siitä, mitä maalipallossa kannattaa analysoida, ja kun tuli valmennuksen kanssa tutuiksi ja alkoi ymmärtää itsekkin lajia enemmän, niin osasi kaivaa sieltä ne oleelliset asiat valmennukselle esitettäväksi, Lehto jatkaa.

Vielä edellisellä maajoukkuevalmentajakautellaan 1990–2000 Timo Laitinen oli saanut

istua pitkiä päiviä maalipalloturnausten katso-
moissa tulevia vastustajia seuraten ja yrittäen
löytää niiden vahvuudet ja heikot kohdat,
joihin iskeä.

– Nyt KIHUn analyytikoilta sait joka ilta ra-
portit ja pystyit katsomaan ihan rauhassa
paperilta ja videoklipeistä, mitä vastapuoli
tekee ja missä oma joukkue on tehnyt virheitä,
Laitinen sanoo ja toteaa uskovansa videoana-
lyysin antaneen Suomelle jopa 20–30 prosentin
kilpailuedun siinä vaiheessa, kun muut maat
eivät vielä analyysejä tehneet.

Myös **Erkki Miinala**, joka nousi maajoukku-
eeseen samaan aikaan, kun KIHUn analyysit
käynnistyivät, koki edun suureksi.

– Kyllä sieltä sai tosi tärkeää informaatiota,
että mistä voidaan tehdä maalit ja millaisia
erityispiirteitä vastustajassa on. Toki siinä alkoi
tulla sitten sitäkin, että kun vastustajat tiesivät,
että me tiedämme, minne ne heittävät vaikkapa
rankkarinsa, niin neidän vaihtoivat niitä sitten
meitä vastaan. Mutta paljon siitä sai irti jo

alkuaikoina, ja jatkossa datan hyödyntäminen
muuttui vielä paljon automatisoidummaksi.
Pystyi katsomaan vaikka videopätkältä, että
millainen heittäjä on Saksan ykköslaituri, mi-
hin hän yleensä heittää ja mistä hänelle voi
saada maalin tehtyä, Miinala sanoo.

Kilpailueduissa on se huono puoli, että yleensä
niistä pääsee nauttimaan vain siihen saakka,
kunnes muut huomaavat mistä on kysymys.

– Olin jo siirtynyt Palloliittoon, mutta kävin
vielä keikkahommina tekemässä maalipallon
EM-kilpailut 2015. Siinä vaiheessa alkoi jo
näkyä muitakin analyytikkoja. Saksalla oli
esimerkiksi tällainen väitöskirjaopiskelija,
joka tutki maalipalloa. Se, että maalipallosta
tehdään väitöskirja, kertoo siitä, että lajin evo-
luutio alkaa olla jo pisteessä, jossa sen voidaan
sanoa olevan jo melko totista huippu-urheilua,
Henri Lehto toteaa.

Lehto on sittemmin edennyt urallaan miesten
jalkapallomaajoukkueen videoanalyttikoksi ja
oli osaltaan tekemässä mahdolliseksi Huuh-
kajien ensimmäisen arvokisapaikan saavutta-
mista vuoden 2021 EM-kilpailuihin.

– Ennen Huuhkajien kisapaikkaa analyyti-
kon urani paras saavutus ja hienoin hetki
oli kyllä epäilemättä miesten maajoukkueen
paralympiakulta Lontoossa 2012. Edelleen,
kun tulee puhe urastani, niin ylpeänä kerron,
että tällainen saavutuskin löytyy, Lehto sanoo.

Fanista pelaajaksi ja seuran johtohahmoksi

Maalipallon kotimaisen sarjatoiminnan osal-
ta 2000-luvun ensimmäinen vuosikymmen
mentiin hyvin pitkälle samalla kuviolla, johon
1990-luvun lopulla oltiin totuttu. Noususarjan
nimi vaihtui kaudelle 2007–08 1-divisioonaksi.
Alueyhdistysjoukkueiden osuus kävi vuosi
vuodelta pienemmäksi.

▲ Henri Lehto analyysihommissa
Pajulahden B-sarjan EM-kisoissa 2008

Erkki Miinala oli ihastunut 90-luvulla maali-palloon Jyväskylän Näkövammaisten koulun tukijaksolla, mutta joutunut kärvistelemään vuosikymmenen ajan eristyksissä maalipal-losta Kemissä.

Vuonna 2004 **Joonas Simojoki**, jonka kanssa Miinala oli ystävystynyt tukijaksoilla, ehdotti hänelle kaveriporukajoukkueen kokoamis-ta huhtikuussa Kuortaneen Urheiluopistolla järjestettävään vammaisten lasten ja nuor-ten Junior Games -kilpailutapahtumaan, jossa maalipallo oli yhtenä lajina.

Miinala, Simojoki ja **Petteri Peitso** ylsivät Kuortaneen maalipalloturnauksessa finaaliin, jossa vastassa oli **Ville Montosen, Toni Aleniuksen** ja **Tuomas Nousun** muodosta-ma joukkue. Miinala heitti ainoan maalin ottelussa, jonka pelaajat tulisivat seuraavan vuosikymmenen aikana voittamaan yhteensä 14 arvokisamitalia. Miinalasta, Montosesta, Aleniukselta ja Noususta oli tuleva kahdeksan vuoden kuluttua paralympiakultamitalisteja.

Miinalan seuraava turnaus olikin jo loikka syvään päähän. Göteborgissa pelattiin perinteinen maratonturnaus, joka kesti kolme päivää ja jossa pelejä oli ympäri vuorokauden, myös aamuyön pikkutunteina.

Syksyllä 2004 Miinala teki sarjadebyyttinsä karjaalaisen Joonas Simojoen muodostamassa noususarjajoukkueessa nimeltä TEAM S14. Miinala heitti avauskaudellaan noususarjassa 50 maalia.

– Keväällä 2006 hain Espooseen Arlainsti-tuuttiin opiskelemaan. Tiesin, että siellä olisi vihdoin olosuhteet, missä voisin treenata maali-palloa: kentäteippaukset valmiina lattiassa, punttisali ja paljon jo valmiiksi maalipallon parista tuttuja kavereita, Miinala sanoo.

– Old Power oli perustettu vuonna 1997 ja kun tulin itse lajin pariin, niin aloin heti fanittaa sitä

Old Powerin meininkiä ja pelaajia: **Kauppilan Maksia, Kivisen Jormaa, Oikaraisen Jupea** ja näitä. Pelasin noususarjaa pari vuotta ja omien pelien väleissä katsoin SM-sarjan pe-lejä ja fanitin OP:tä, kunnes kaudelle 2006–07 pojat pysyivät minuakin mukaan, muistelee Miinala, josta myöhemmin tuli Old Powerin johtohahmo.

▲ Kevään 2009 SM-finaalissa kohtasivat Näpäjä (selin kameraan) ja Old Power. Näpäjä vei voiton.

Onnelan ja maalipallon yhteiselo päättyy

Hannu Laurell toimi pitkään Tuusulanjär-ven rannalla sijaitsevan Lomakeskus Onnelan johtajana. Onnela oli ollut näkövammaisten liikunnan ja urheilun merkittävin keskus jo 1950-luvulta lähtien ja niin pitkään kun Laurell oli kuvioissa, säilyi Onnela myös maalipalloi-lijoiden tukikohtana.

– Hannu teki tosi paljon työtä sen eteen, että Onnela on maalipalloilun ja urheilun keskus. Siellä järjestettiin kansallisia ja kansainvälisiä turnauksia ja mm. urheiluväen pikkujoulut, jossa palkittiin parhaimmat, muistelee Juha Oikarainen.

– Onnelassa oli akustiikaltaan ja kooltaankin hyvä sali ja siellä tuli porukan yhteisöllisyys hyvin esiin. Oltiin joukkueena seuraamassa pelejä ja asuttiin samassa ympäristössä, hän jatkaa.

2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopussa Laurell jäi eläkkeelle ja Näkövammaisten Keskusliitto myi Onnelan Sokeain Ystävät ry:lle. Itse asiassa alun perin NKL oli myymässä Onnelaa Helsingin seurakuntayhtymälle, mutta Sokeain Ystävät halusi pitää historiallisen kohteen näkövammaisyhteisön hallussa ja teki korkeamman tarjouksen. Maalipallon näkökulmasta Onnelan kohtalo oli yhtä kaikki hankala sen jälkeen, kun Laurell ei enää talossa vaikuttanut. Tammikuussa 2010 pelattiin viimeinen kansainvälinen Onnela-turnaus.

– Nykyään siellä ei ole enää saliakaan, jossa voisi maalipalloa pelata. Jumppasali on jaettu kahteen osaan ja niistä on tehty kokoussaleja, Oikarainen toteaa.

Maalipallo.net helpotti lajiväen tiedonjanoa

Maalipallo-asioista viestittiin Keskusliitosta alueyhdistyksille alun perin 1960-luvulla kiertokirjeiden, Airut-lehden ja urheiluasiainmiesten neuvottelupäivien välityksellä. 1980-luvulla ilmeni tarve näkövammaisten urheilu- ja liikunta-alan omalle julkaisulle ja niinpä 80-luvun puolivälistä 90-luvun puoliväliin julkaistiin Liikuntaviesti-äänilehteä.

– Se oli kaksipuolinen kasetti, jonka B-puoli oli usein ihan turvoksissa tuloksista. Oli juokсутuloksia, kaiken maailman Sulkavan soutuja ja sitten maalipalloa. Eihän se kovin reaaliaikaista ollut, kun niitä ilmestyi muutaman kerran vuodessa, mutta aika kattavia ne olivat kuitenkin, muistelee **Jari Mikola**.

Näkövammaisten Keskusliiton postirobotti ja sinne pystytetty maalipalloalue olivat 1990-luvulla askel kohti hieman reaaliaikaisempaa tiedonvälitystä. Toki myös maalipalloturnauksien järjestäjät ohjeistettiin lähettämään tuloksia ja

turnausraportteja paikallisiin tiedotusvälineisiin sekä esimerkiksi Suomen Tietotoimistolle ja Yleisradiolle, mutta niiden julkaisuprosentti jäi pieneksi.

– Postirobotin maalipalloalueen osaltakin tiedotus oli NKL:n liikunnanhajaajien vastuulla, mikä tarkoitti käytännössä sitä, että jos turnaus oli viikonloppuna, niin maanantaina sitten kun oli työpäivä, saatiin tulokset julki, Mikola toteaa.

Koski TL:stä lähtöisin oleva Jari Mikola oli pelannut maalipalloa Varsinais-Suomen Näkövammaisten joukkueessa 1980-luvun lopulla, leipääntynyt sitten urheilemiseen, mutta pelannut vielä 1990-luvun loppupuolella **Merja Hanskin** houkuttelemana noususarjamaalipalloilijaksi. Kotimaisen maalipallohistorian kannalta merkittävää oli kuitenkin se, että hän saapui vuonna 1998 Espooseen Arlains-tituuttiin opiskelemaan tietotekniikka-alaa, eli silloiselta nimeltään ATK:ta.

– Siellä puhuttiin sitten kotisivujen tekemisestä ja mietin, että kyllä kai itsekkin pitäisi sellaiset perustaa. Mutta mitä minä niillä omilla sivuilla kertoisin: ”Hei, olen Jari ja siinäpä tärkeimmät”, Mikola naurahtaa.

Niihin aikoihin hän oli jo lyöttäytynyt yhteen tulevan vaimonsa, naisten maajoukkuepelaaja **Marja Katajiston** kanssa. Marja ehdotti, että Jari voisi tehdä maalipalloaiheiset sivut. Niin sai alkunsa Maalipallo.net.

Jari Mikola piti vuosituhannen vaihteesta lähtien yllä vaimonsa Marjan avustuksella kattavaa kotimaista maalipallosivustoa, josta löytyivät mm. harjoitusvuorot ympäri Suomea, sarjaturnausten tulokset ja tilastot sekä maajoukkueiden edesottamukset.

– Siinä oli aina oma sutinansa, kun tultiin turnauksista kotiin, niin kone heti auki ja yö-

myöhään päivittämään tuloksia. Se oli kunnia-asia, että saatiin se homma tehtyä heti, kun tultiin kotiin, Marja Mikola sanoo.

Kun 2000-luku eteni, molemmat Mikolat lopettivat aktiivisen pelaajauransa, mikä hankaloitti tulosten saamista tuoreeltaan turnauksen päättyessä.

– Tehtiin diili turnausjärjestäjien kanssa, että he toimittavat tulokset. Se oli välillä vähän kurjaa, kun päivystin niitä tuloksia koneen ääressä sen jälkeen, kun tiesin viimeisen pelin päättyneen, mutta välillä ne tulivatkin vasta aamuyöllä tai seuraavana päivänä, Jari Mikola sanoo.

– Ymmärrän toki, että turnausjärjestäjällä on paljon muutakin käsissään, kun maalipalloturnauksia on perinteisesti tehty siltä pohjalta, että samat henkilöt, jotka pelaavat, hoitavat myös tuomarit ja toimitsijat, varaavat hallit ja purkavat pelikentät, hän jatkaa.

2010-luvun lopulle tultaessa Jari Mikola myöntää puhdin hieman hiipuneen Maalipallo.netin osalta, mutta toisaalta Erkki Miinalan johdolla Goalball Finlandin kanavat ovat ottaneet vastuuta Mikolan harteilta. 2010-luvulla suomalaisella vammaisurheilulla on ollut myös oma palkkatyökseen asiaa hoitava tiedottaja.

Jari Mikola teki tammikuussa 2006 ensimmäisen maalipalloturnauksen nettiradioinnin kansainvälisestä Onnela-turnauksesta.

– Sain osan tuomareista höynäytettyä selostamaan, ja sitten jos menivät jossain pelissä selostusvuorot ristiin, eikä tullutkaan ketään, niin selostin itse. Siellä oli kolme langallista mikkiä, valtavasti piuhoja kulki pitkin seinä. Kummankin maalin yläpuolella oli yksi mikki ja toimitsijapöydällä yksi. Sieltä tarttui lähetykseen oikein mukavia kommentteja, Mikola toteaa.

Kaksi vuotta myöhemmin Pajulahdessa B-sarjan EM-kilpailuissa käytössä olivat jo langattomat mikit.

– Laskettin koripallokorit katosta siihen maalien ylle ja mikit roikkuivat koreista sukka-housuista. Sillä lailla saatiin äänimaailmaan stereovaikutelmaa, Marja Mikola naurahtaa.

Vuoden 2014 MM-kilpailuissa Espoossa Marja Mikola urakoi kentänlaita-aastattelijana. Kahta vuotta aiemmin Lontoon paralympialaisissa Jari Mikola oli tehnyt samaa, joskin vaihtelevalla menestyksellä.

– Sain toimittaja-akkreditoinnin Lontoon paralympialaisiin ja olin siellä kymmenen päivää. Olisihan sen ajan kai voinut muutenkin viettää kuin pelkästään maalipalloa seuraten, mutta niin vain joka aamu lähdettiin maalipallohalille seitsemän jälkeen ja paluu oli yhdeksän pintaan illalla, Jari Mikola sanoo.

– Minulla oli siellä hienot systeemit, Minidisc-laite, jolla tallensin mp3-tiedostolla haastattelua pelien jälkeen ja laitoin niitä Maalipallo.netiin. Mutta kun järjestäjät huomasivat mitä tein ja tajusivat, että minulla on vain kirjoittavan toimittajan akkreditointi, niin meinasin joutua liisteriin. Se oli suurin piirtein, että joko nauhoitetut tiedostot lähtevät tai sitten lähdet sinä. Mutta olihan opettavainen reissu, hän naurahtaa.

▼ Jari Mikola työntouhussa Pajulahden B-sarjan EM-kilpailuissa 2008.

2010

– LUKU

Lontoon hurmasta uuden rakentamiseen

Jo vuodelta 1966 löytyy Sokeain Keskusliiton urheiluasiaintoimikunnan muistiosta merkin­ tä, että kokouksessa on käsitelty ministeriön edustajana toimikunnassa olleen **Ilmari Järvisen** esitystä ”*Vammaisten urheilun keskusliiton*” perustamisesta. Järvisen mukaan keskusliitto, johon ”*eri vammaisryhmät liittyisivät omina urheiluliittoinaan olisi paras valtion hallinnon kannalta katsottuna ja tällaisen organisaation kautta saataisiin myös enemmän valtion apua kuin aikaisemmin.*”

Tuolloin asia jäi vielä keskustelun asteelle, kuten myöhempinäkin vuosikymmeninä, kunnes 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla – pitkälti samoin ministeriön perustelu­ in – asia nostettiin uudelleen esille ja tällä kertaa se saatiin vietyä maaliin asti. Suomen Invalidien Urheiluliitto, Suomen Kehitysvammaisten Liikunta ja Urheilu, Elinsiirtoväen Liikuntaliitto ja Näkövammaisten Keskusliiton liikuntatoimi yhdistivät voimansa ja vuoden 2010 alusta toimintansa aloitti Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU. Vuoden 2020 alussa puolestaan Suomen Paralympiakomitea ja VAU yhdistyivät ja muodostivat entistä suuremman vammaisurheilun ja -liikunnan kattojärjestön, jonka nimeksi tuli Suomen Paralympiakomitea.

Vuoden 2010 alkuun saakka maalipallon kansallisenä lajiliittona oli toiminut Näkövammaisten Keskusliitto. Nyt lajiliitoksi tuli VAU. Vammaisurheilulajien integraatio yleisten lajiliittojen alaisuuteen oli 2010-luvun taitteessa jo pitkällä, mutta maalipallolle ei luontaista kotipesää lajiliittojen keskuudessa ollut. Norjassa maalipalloa oli yritetty näyttää käsipalloliiton yhteyteen, mutta huonoin tuloksin. Jos sanoo maalipallon olevan Norjassa henkitorissaan, syyllistyy todennäköisesti turhan optimistiseen lausuntoon.

Iso organisaatiotason muutos ei lopulta suomalaisen maalipallon kannalta ollut kovin iso. Maalipallon lajikoordinaattorina jatkoi **Timo Pelkonen**, joka oli saapunut NKL:n alueelliseksi liikuntatyöntekijäksi liian aikaisin joukostamme poistuneen **Jaakko Tiittasen** jälkeen 2000-luvun puolenvälin jälkeen. VAU:n kilpa- ja huippu-urheilun toimialapäällikkönä puolestaan toimi toinen NKL:stä tuttu **Hannele Pöysti**, joka oli työskennellyt maalipalloväen kanssa jo vuoden 1991 EM-kilpailuista saakka. NKL:n aikaisista työntekijöistä myös **Tuomas Törrönen** on tehnyt pitkän päivätyön maalipallon parissa, ensin NKL:n liikunnanohjaajana, sitten VAU:n lasten ja nuorten liikunnan suunnittelijana ja lopulta urheiluakatemiatoimin-

nan kehittäjänä sekä valmennuspäällikkönä VAU:n loppuaikoina ja Paralympiakomiteassa.

VAU:n toiminnanjohtajana aloitti pitkään Suomen Invalidien Urheiluliiton peräsimestä ollut **Pertti Pousi**, mutta hän jäi eläkkeelle jo vuonna 2010 ja tilalle toiminnanjohtajaksi tuli naisten maalipallomaajoukkueen valmentajana tähän saakka toiminut **Riikka Juntunen**.

Juntusen uusi rooli tarkoitti samalla sitä, että Hannele Pöystin oli etsittävä naisten maajoukkueelle uusi valmentaja. Hän kääntyi tutun miehen puoleen.

– Kun Riikka jäi pois, niin siinä taisi tulla Hannelelle vähän kiire, kun ei maalipalloon sopivia valmentajia hirveästi ole, eikä siihen ihan ketä sattuu kannattanut laittaa. Sen takia naisten joukkuekin siirrettiin minulle, että jos satuttaisiin pääsemään Lontoon paralympialaisiin. Ja päästiinhän me, tuplaroolin ottanut miesten maajoukkueen valmentaja **Timo Laitinen** toteaa.

Naisten ja miesten maajoukkueiden oli molempien haettava paikkaa Lontooseen vuoden 2011 IBSA:n maailmankisoista Turkista.

– Naiset olivat Turkissa kakkosia ja miehet ykkösiä, joten molemmat pääsivät kisoihin. Naisten finaali meni vielä jatkoajalle, joten kiireellä piti siirtyä heti perään alkaneseen miesten loppuotteluun, Laitinen sanoo.

Laitisella oli hämmästyttävä kyky saada joukkueistaan irti maksimisuoritukset. Naisten maajoukkue oli heikentynyt **Päivi Tolppasen** lopettamisen myötä, mutta Lontoossa joukkue venyi pronssiotteluun asti. Siinä Ruotsi vei voiton selvin numeroin 5–1. Suomen naisille kyseessä oli jo kolmas nelossija 2000-luvun paralympialaisissa.

– ”Laitsu” on tosi ihmislähtöinen valmentaja. Hän luo pelaajistoon hyvää meininkiä ja

antaa runsaasti luottamusta erityisesti avainpelaajille, **Erkki Miinala** arvioi pitkäaikaisen maajoukkuevalmentajansa vahvuuksia.

Laitista voi hyvin pitää yhtenä kaikkien aikojen maalipallovalmentajista koko maailmassa. Kaksi paralympiakultaa, maailmanmestaruus, kaksi Euroopan mestaruutta ja lukuisia himmeämpiä mitaleja kertovat omaa kieltään. Jätettyään Suomen maajoukkueen vuonna 2017 Laitinen siirtyi valmentamaan Portugalin nousevaa maalipallomahtia. Jotain hänen työstään Iberian niemimaalla kertoo se, että vuonna 2019 Laitinen oli ehdolla Portugalin vuoden valmentajaksi, samalla listalla mm. maailmankuulujen jalkapallovalmentajien kanssa.

▲ *Timo Laitinen valmensi Lontoon paralympialaisissa Suomen miesten ja naisten maajoukkueita. Kuva: Maiju Torvinen.*

Pohjakosketuksen kautta paralympiakultaan

Miesten maajoukkueen taival Lontoon paralympialaisissa 2012 on yksi suomalaisen joukkuepalloiluhistorian dramaattisimpia tarinoita. Suomi oli noussut turnauksen ennakkosuosikiksi voittamalla vuonna 2011 Tanskassa EM-kultaa sekä edellä mainitut IBSAn maailmankisat Turkissa. EM-kulta oli miesten ensimmäinen arvokisamitali sitten vuoden 1996 paralympiakullan.

Myös valmistavat turnaukset ennen Lontoota olivat menneet käytännössä täydellisesti.

– Vajaa kuukausi ennen Lontoota pelattiin Malmössä Intercup-turnaus, jossa kaikki kovimmat joukkueet olivat paikalla. Voitimme senkin, vaikka yksi avainpelaajistamme **Petri Posio** ei pystynyt pelaamaan. **Toni Alenius** tuli paikkaamaan ja homma toimi silti. Olimme todellakin iskussa ennen Lontoota, Miinala kertaa.

Paralympiavuoden alussa kansainvälisissä oteluissa käytetty pelipallo oli vaihtunut saksalaisvalmisteisesta pallosta kanadalaisen Targen palloon. Uusi pallo ei ollut yhtä kimmoisa kuin vanha, mikä söi hieman Suomen joukkueen vahvuutena ollutta pomppuheittojen viljelyä.

Maalipallossa pallo pitää heittää alakautta ja sen on osuttava maahan oman alueen puolella ja vielä toisen kerran niin sanotulla neutraalilla alueella, eli ennen vastustajan aluetta. Nämä rajoitukset huomioiden palloa voi kuitenkin pompauttaa siten, että parhaimmillaan se sujahtaa ilmassa kyljellään makaavan torjujan yli.

Lontoon pelialusta oli karhea ja hidas, mikä entisestään heikensi voimaheittäjien mahdollisuuksia dominoida peliä. Korkeisiin odotuksiin nähden Suomen miesten alku paralympiaturnauksessa oli katastrofaalinen: kolme ensimmäistä ottelua tuotti kolme tappiota ja yhteensä 20 päästettyä maalia. Ottelu Liettuaa vastaan keskeytyi suomalaisittain nolosti 0–10-tappiotilanteessa.

– Ensimmäiset pelit menivät ihan täysin hermoilun piikkiin. Olimme aivan ihmeissään, että mitä tässä nyt tapahtuu. Otan paljon siitä omille niskoilleni. Tiesin olevani niin hurjassa kunnossa, että ajattelin pystyväni jopa itse ratkaisemaan pelejä. Yliyrityn ja mopo lähti käsistä, Miinala sanoo.

Lopulta Miinala osoitti turnauksen aikana pystyvänsä ratkaisemaan pelejä, mutta kentties toisella tavalla kuin itse oli alun perin kuvitellut. Sitä ennen valmentaja Laitinen päätti kuitenkin istuttaa kierroksilla käyneen Miinalan vaihtopenkille.

– Neljäs peli Iso-Britanniaa vastaan oli jo pakovoitto, jos haluttiin jatkoon alkulohkosta. Otin Ekin kokonaan pois kentältä ja siirsin **Jarno Mattilan** laidasta keskelle siihen peliin. Pelimme rauhoittui tyystin ja Ekikin huomasi, että ei keskipeleajan täydykään pakonomaaisesti yrittää maalintekoa, vaan puolustaminen on tärkeintä, Laitinen kertaa 7–3-voittoon päättynyttä ottelua isäntämaata vastaan.

Nahkea kenttä suosi voimaheittäjien sijaan kärsivällisiä taitoniekkokkoja, ja niitä Suomen ykkösmiehistöstä onneksi löytyi kaksikin kapalein. Iso-Britannia-ottelun jälkeen Miinala palasi keskipeikalleen, mutta ei käytännössä enää heittänyt lainkaan. Hän pelasi kuin **Kaisa Penttilä** vuoden 1992 Barcelonan paralympialaisissa. Rauhalliset ja teknisesti taidokkaat laitapelaajat Mattila ja Petri Posio huolehtivat siitä, että maaleja syntyi riittävästi.

Suomi voitti alkusarjan viimeisessä pelissä Ruotsin 4–1, mikä riitti nostamaan joukkueen haudan partaalta alkulohkon neljänneksi ja puolivälieriin. Puolivälierässä kaatui toisen lohkon kärkijoukkue Iran 5–1, välierässä Turkki 2–0 ja finaalissa Brasilia peräti 8–1. Suomi päästi neljässä viimeisessä ottelussaan vain kolme maalia, mikä on maalipallossa erittäin kovaa valuuttaa ja huikea kontrasti kolmen ensimmäisen ottelun 20 päästettyyn maaliin.

– Muistan, että vielä siinä Ruotsi-pelissä meinasi itselläni nousta tunteet pintaan, kun Ruotsi tasoi 1–1:een Peten (Posio) nurkasta ja aloin jotain kiroilemaan siinä. Pete vain sanoi rauhallisesti, että kyllä me tässä kaikkemme yritämme ja keskitytään vain omaan tekemi-

seen. Sen jälkeen se peli vain alkoi yksinkertaisesti rullaamaan. Flow-tila jatkui pelistä toiseen. Kaikki vastapuolen heitot tuntuivat helpoilta torjuttavilta, Miinala sanoo.

– Me olimme todella rauhallisia ennen finaalia ja brassien sellaisesta melkein pelonsekaisesta hengenluonnista huomasin, että he eivät todellakaan olleet. Siinä jätkien kanssa vain hymyiltiin, että eiköhän mennä hoitamaan homma. Peli oli neljän minuutin jälkeen meillä 5–0, Miinala toteaa.

▲ Tästä se alkaa kääntyä. Kotiyleisön pettymykseksi Petri Posio, Jarno Mattila ja Ville Montonen pitivät brittiheitot hyppysissään ja Suomi ottaa ensimmäisen voittonsa Lontoon paralympialaisten maalipalloturnauksessa. Kuva: Maiju Torvinen.

MM-kotikisoissa katkera tappio tv-kameroiden edessä

Seuraavan vuoden EM-kilpailut menivät miesten maajoukkueen osalta jonkinlaisen menestyskrapulan piikkiin ja sijoitus jäi kuudenneksi. Vuonna 2014 oli edessä kuitenkin jotain, mikä varmuudella sytyttäisi joukkueen: ensimmäiset maalipallon maailmanmestaruuskilpailut Suomen maaperällä.

Espoossa, Tapiolan urheilupuistossa pelatut MM-kisat ja kotiyleisön kannustus todella lietsivat miesten maajoukkueen hurmukseen, vaikka alku oli jälleen tahmea; avausottelussa Tshekki oli parempi maalein 6–5. Sen jälkeen Suomi porskutti lohkovoittoon ja kaatoi puolivälierässä Kiinan sekä välierässä USA:n. Näissä kisoissa Miinalallakin oli lupa heittää. Hän oli Suomen joukkueen paras maalintekijä 24 maalillaan ennen Mattilaa (21) ja Posiota (16).

Finaaliottelu oli uusinta Lontoon paralympialaisista. Ylen TV2 televisioi suorana lähetysenä, kun Suomi ja Brasilia kohtasivat ottelussa, josta ei etukäteen ollut odotettavissa samanlaista höykytystä kuin Lontoon kisoissa. Sellainen kuitenkin saatiin; revanssihenkinen Brasilia jyräsi 9–1-voittoon ja Suomen maalipallohistorian neljäs maailmanmestaruus jäi haaveeksi.

Naisten maajoukkueen päävalmentajaksi oli Lontoon paralympialaisten jälkeen löytynyt nuori jyväskyläläinen **Heikki Juvonen**, joka johdattikin naiset vuoden 2013 EM-kilpailuissa lupaavasti neljänneksi. MM-kotikisoissa 2014 Suomi arvottiin hämmentävän kovaan lohkoon. Samassa alkulohkossa pelanneet USA, Venäjä, Turkki ja Japani olivat lopulta koko turnauksen kärkinelikko, ja Suomen oli tyytyminen alkulohkon viidenteen ja samalla koko turnaukseen 11:nteen sijaan.

Itse kisat onnistuivat mainiosti ja Suomi sai jälleen runsaasti kiitosta erinomaisista kisa-järjestelyistään. Vuoden 1991 Lahden EM-kisoissa Hannele Pöysti oli ollut vielä juuri NKL:n palveluksessa aloittanut untuvikko, nyt hän oli kisojen pääsihteeri. Kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtajaksi lupautui ison leikkipuistovälinevalmistaja Lappset Groupin hallituksen puheenjohtaja **Johanna Ikäheimo** ja kisojen suojelijaksi tasavallan presidentti **Sauli Niinistö**, joka kävi myös paikan päällä katsomassa, kun Suomen miehet voittivat

USA:n. Yle esitti pelejä Areena-palvelun kautta ja finaalin suorana lähetyksenä tv:ssä. Kaikki tämä kieli siitä, että maalipallollakin alkoi olla jo asemansa suomalaisessa urheiluperheessä.

▲ Brassit juhlivat ja Erkki Miinala miettii syntynyttä syviä Espoon MM-kilpailujen loppuottelussa. Kuvasta on havaittavissa myös kesken kisojen käyttöön otetut tuplapatchaukset eli kaksinker-
taiset silmäsuojat.

Vuosikymmenen loppu muutosten kourissa

Vuonna 2017 Suomi isännöi maalipallon EM-kilpailuja Liikuntakeskus Pajulahdessa, josta oli viimeistään 2010-luvulla muodostunut kotimaisen maalipallon uusi kotipesä Majatalo Onnelan tilalle. Kisat eivät saaneet samalla lailla huomiota kuin pääkaupunkiseudulla kisatut MM-kilpailut kolme vuotta aiemmin. Osasyynä pienemmälle huomiolle oli Suomen heikko urheilullinen menestys: ilman loukkaantunutta Erkki Miinalaa ja maajoukkueuransa lopettanut Petri Posiota pelannut miesten joukkue jäi seitsemänneksi ja naisten joukkue tippui kahdeksannen sijan myötä EM-kisojen B-sarjaan. Sinällään erinomaisesti onnistuneiden EM-kotikisojen pääsihteerinä toimi Timo Pelkonen.

Timo Laitisen ura miesten maajoukkueen peräsimessä oli tullut päätökseen vuoden 2016 Rio de Janeiron paralympialaisten jälkeen.

Vielä vuonna 2015 Suomi oli yltänyt EM-finaaliin, jossa Turkki tosin oli parempi, mutta Rion kisat sujuivat alavireisesti ja Suomi jäi alkulohkoon. Naisten maajoukkue ei Rioon selviytynyt.

Laitinen tuli aikoinaan maalipallon maajoukkuevalmentajaksi koripallon parista ja samaa kaavaa noudatettiin myös uuden miesten maajoukkuevalmentajan valinnassa, kun koripallotaustainen **Jarkko Pokkinen** nimettiin pestiin vuonna 2017.

Pokkinen aikana on ollut käynnissä hidas sukupolven vaihdos, kun Petri Posio oli jo jäänyt sivuun ja Jarno Mattilakin oli maajoukkueen käytettävissä ensin vain ajoittain, kunnes vuosikymmenen lopussa jäi kokonaan sivuun maajoukkue tehtävistä. Muiden muassa **Miika Honkanen**, **Eetu Eronen** ja **Markus Tihumäki** ovat edustaneet uutta sukupolvea miesten maajoukkueessa.

Naisten maajoukkue eli niin ikään murrosvaihetta vuosikymmenen lopulla. Vuoden 2017 EM-kotikisojen jälkeen Heikki Juvonen jäi pois maajoukkuevalmentajan tehtävistä, joita hoiti sen jälkeen ensin Petri Posio ja sitten toinen paralympiavoittaja **Arttu Mäkinen**. **Katja Heikkisen** lopetettua uransa on **Krista Leppänen** edustanut maajoukkueen kokenutta osastoa, mutta joukkueen kohtalona on ollut sahata viime vuodet EM-kisojen A- ja B-sarjan väliä.

▲ Toisen polven maalipalloilija, **Reino Leppäsen** tytär **Krista Leppänen** on usein kannatellut naisten maajoukkuetta 2010-luvun lopun vaikeina vuosina.

Suomalaisväriä kansainvälisiin kärkitehtäviin

Suomi on ollut merkittävä ja ennen kaikkea yksi menestyksekkäimmistä maista maalipallon historiassa. On loogista, että suomalaisia vaikuttajia on myös toiminut maalipallon kansainvälisissä johtotehtävissä, joskin oikeastaan vasta 2010-luvulla tämä on todella toteutunut.

Järjestöneuvos **Arvo Karvinen** oli aikanaan kielitaitoinen ja monipuolisesti näkövammaisten urheilun ja liikunnan kansainvälisiin järjestöihin verkostoitunut kosmopoliitti. Jyväskylän Näkövammaisten koulun pitkäaikainen liikunnanopettaja ja 80-luvun miesten maajoukkuevalmentaja **Veli Leppänen** osallistui 80-luvun alussa perustetun näkövammaisten urheilun kattojärjestön IBSAn tilaisuuksiin ja maalipallon alakomitean kokouksiin. Myös nuorena Skotlannissa vaihto-oppilaana ollut naisten maajoukkuevalmentaja **Eeva Sorkkila** osallistui kielitaitoisena naisena IBSAn maalipallokokouksiin 80-luvulla ja oli nelivuotiskauden IBSAn maalipallon alakomiteassa 90-luvun loppupuolella.

Lahtelaispariskunta **Kari Räsänen** ja **Raili Sipura** olivat tutustuneet maalipalloon vuonna 1991, kun Lahden partiolaisissa vaikuttanut sukulaismies oli rekrytoinut heidät vapaaehtoisiksi ensin toukokuiseen SM-turnaukseen ja sen jälkeen elokuun EM-kilpailuihin. Lahden EM-kilpailuissa partiolaiset vastasivat valtaosasta kisojen vapaaehtoistehtävistä.

Syksyllä 1991 NKL järjesti erityisesti EM-kilpailujen vapaaehtoisille suunnatun tuomarikurssin, johon mm. maalituomarin tehtäviin Lahden kisoissa tutustuneet Räsänen ja Sipura innolla osallistuivat. He työskentelivät useamman vuoden ensin tuomareina kansallisissa peleissä, kunnes aika tuntui olevan valmis kansainväliselle tuomarikurssille osallistumiseen 1990-luvun lopulla. Vientialalla työskentele-

vään Räsäseen nimenomaan maalipallon EM-kisojen kansainvälinen tunnelma oli tehnyt vaikutuksen.

– Menin jossain vaiheessa Puolaan töihin ja sieltä kävin autolla tuomaroimassa Liettuassa. Maalipallo on muutenkin mukava laji ja sen ansiosta on päässyt reissaamaan, näkemään eri kulttuureja ja puhumaan ihmisten kanssa eri kielillä, Räsänen sanoo.

Raili Sipura oli pöytätuomarina jo Ateenassa 2004 ja Räsänen teki tuomaroitidebyyttinsä paralympialaisissa Pekingissä 2008. Neljä vuotta myöhemmin Lontoon kisoissa Räsänen rooli olikin jo kasvanut huomattavasti.

– Olin ollut jo muutaman vuoden IBSAn maalipallotuomarien komiteassa, kun vuonna 2011 Liettuassa lomaillessani silloisen VAU:n toiminnanjohtaja Riikka Juntunen soitti ja kysyi, olisinko halukas IBSAn maalipallon alakomitean jäseneksi. Komitean puheenjohtaja **Jim Leask** oli yrittänyt irrottaa maalipalloa IBSAn alaisuudesta, jonka vuoksi hänet oli heivattu sivuun puheenjohtajan paikalta, mikä puolestaan avasi paikan alakomiteasta, Räsänen selvittää.

Alakomitean puheenjohtaja, ruotsalainen **Kari Marklund** nosti nopeasti kaimansa Räsänen alakomitean kilpailuasioista vastaavan Sport Directorin paikalle. Pian Räsänen jo huomasikin olevansa Lontoon paralympialaisten maalipallon Technical Delegate, eli turnauksen sujuvuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta vastaava henkilö.

– Siinä piti vajaan vuoden aikana omaksua aika paljon uusia asioita, Räsänen toteaa.

Vuonna 2015 Marklund jätti tehtävänsä IBSAn maalipallon alakomitean johdossa Räsäselle. Siitä asti maalipalloilun korkein pesti on ollut lahtelaisen hallussa, ja hän toimi Technical Delegatena myös vuoden 2016 Rion para-

lympialaissa. Sittemmin IBSAn maalipallon alakomitean jäseneksi on valittu myös toinen kansainvälisen tason suomalaistuomari, akmaalainen **Juha Halme**. Lisäksi Riikka Juntunen nousi 2010-luvun lopulla IBSAn hallituksen jäseneksi.

Räsänen on IBSAn maalipallon alakomitean puheenjohtajana paljon vartijana. Lajin tulevaisuuden näkökulmasta oleellista on pitää se paralympialaisten lajiohjelmassa. Kesäkisoissa on paljon lajeja ja uusia on jonossa odottamassa tilaisuuttaan, joten yksittäisen lajin pitää pystyä jatkuvasti osoittamaan, että standardit ovat korkealla ja laji kasvaa ja kehittyy.

– Olemme onnistuneet tekemään hyvät hakemukset Rioon, Tokioon ja seuraaviin kisoihin Pariisiin, joten siltä osalta voi sanoa, että olemme onnistuneet työssämme. Parin vuoden päästä on taas tehtävä uusi hakemus vuoden 2018 Los Angelesin paralympialaisia varten, Räsänen toteaa.

Eurooppalainen seuratoiminta kehittyy vauhdilla

Vuonna 2012 eurooppalaisissa maalipallopiireissä, lähinnä suomalaisten, ruotsalaisten ja liettualaisten kesken, syntyi idea perustaa seurajoukkueille oma kansainvälinen kilpailu, hieman jalkapallon Mestareiden liigaa muistuttava Super European Goalball League (SEGL).

– Aluksi siinä oli suomalaisseuroista lahtelainen Näpjä, mutta sitten kun jäin itse vähän kuin sarjan pääahmoksi Suomessa, niin oma seurani Old Power tuli samalla johtavaksi suomalaisjoukkueeksi tässä kehityksessä, Erkki Miinala kertaa.

– Pyrkimys oli saada koottua kaikki Euroopan kovimmat pelaajat kokoon ja että saataisiin vuoteen 2–3 seurajoukkueturnausta, joissa

kovat pelaisivat kovia vastaan. Eli että saataisiin lisää huippupelejä ja sen kautta pelaajat kehittyisivät ja laji saisi näkyvyyttä ja samalla ryhdyttäisiin kehittämään muutenkin maalipallon seuratoimintaa eri Euroopan maissa, Miinala sanoo.

Ensimmäisillä SEGL-kausilla mukana oli joukkueita lähinnä Suomesta, Ruotsista ja Liettuasta, mutta vuosi vuodelta toiminta on laajentunut ja mukaan on tullut mm. joukkueita Saksasta, Belgiasta ja Portugalista. Erityisesti jättimäinen lissabonilainen yleisseura Sporting CP on tuonut sarjaan mukaan uudenlaisen elementin, kun seura on haalinut riveihinsä maailman parhaita pelaajia mm. Brasiliasta.

Vuonna 2018 perustettiin ja vuonna 2019 saatiin virallisesti rekisteriin Euroopan maalipalloseurojen liitto EGCA. Perustajajäseninä olivat Old Power, ruotsalainen Malmö FIFH, saksalainen Hansa Rostock ja portugalilainen Sporting CP. Seuraavana haasteena järjestöllä on saada pystyyn naisille oma eurooppalainen sarjansa. Siinäkin on jo ensiaskeleita ehditty ottaa.

– Vuonna 2019 saatiin ensimmäinen turnaus naisille ja tavoitteena on saada lisää naismaalipalloilijoita seurajoukkueitoimintaan. Nyt olisi tarkoitus SEGL:n rinnalle käynnistää matalamman kynnyksen European Grand Prix-sarja, kertoo Miinala, joka nimettiin EGCA:n ensimmäiseksi puheenjohtajaksi.

Miinala ja vuonna 2014 yhdistysrekisteriin liitetty espoolainen Old Power tekevät töitä ennen kaikkea maalipallon seuratoiminnan kansainvälistymisen ja ammattimaistumisen eteen. Vuonna 2017 perustettu vantaalainen Aisti Sport puolestaan toimii lippulaivana kotimaisen maalipallon – ja muunkin näkövammaisurheilun – ruohonjuuritason edistäjänä. Vuonna 2020 Aisti Sport sai ensimmäisenä vammaisurheilun erikoisseurana Olympiakomitean ja lajiliittojen myöntämän Tähtiseuratunnuksen.

Mitä seuraavaksi ja miksi maalipallo on tärkeää?

Koulumaailman viimeinenkin tukipilari maalipallon näkökulmasta mureni 2010-luvun alussa, kun Arlainstituutti muuttui Ammattiopisto Liveksi, jonka oppilaat ovat pääasiassa monivammaisia, eikä **Timo Frostin** aikaisesta Näkövammaisten Ammattikoulun maalipallopöhinästä ole enää rippeitäkään jäljellä. Kun alueyhdistystenkin rooli maalipalloilussa on pienentynyt minimiin, on loogista, että Old Powerin ja Aisti Sportin kaltaiset urheiluseurat astuvat täyttämään tyhjiötä.

Pääkaupunkiseudulla maalipallotoimintaa yhä onkin kiitettävästi ja maalipallon maajoukkuerinkiin kuuluvat pelaajat ovat Pääkaupunkiseudun urheiluakatemia URHEAn etujen piirissä. Vuonna 2015 maalipalloilijat nousivat ensimmäistä kertaa opetus- ja kulttuuriministeriön urheilija-apurahan piiriin, kun Rion paralympialaisiin valmistautuville Erkki Miinalalle, Petri Posiolle ja Jarno Mattilalle myönnettiin 5 000 euron apuraha. Mutta jos on maakunnista käsin ollut jo takavuosisikymmeninäkin hankala harrastaa maalipalloa, niin nyt se on entistäkin vaikeampaa.

– Näkövammaisilla nuorilla, etenkin heillä, jotka asuvat pienemmillä paikkakunnilla, ei niin sanottu urheilijan polku toteudu siten kuin Olympiakomitea on sen ajatellut. He eivät pääse harrastamaan maalipalloa oman paikkakuntansa urheiluseurassa, josta sitten edettäisiin ajan myötä alueellisiin leirityksiin ja nuorisomaajoukkueisiin, sanoo Päivi Tolppanen.

Tolppanen palasi maalipallon pariin 2010-luvun puolivälin jälkeen myytyään fysioterapia-alan yrityksensä ja lopetettuaan aktiivisen judouransa. Nyt hän vastaa miehensä Arttu Mäkisen kanssa naisten maajoukkueen valmennuksesta ja nuorten maalipalloseuran pyörittämisestä.

Tolppasen mukaan tilanne on kuitenkin monilta tavoin parempi kuin silloin, kun hän itse oli aloitteleva maalipalloilija 1990-luvun alussa. Nuorten maalipalloseuroja järjestetään Pajulahdessa neljästi vuodessa ja nuoria otetaan mukaan maajoukkueleirityksiin jo varhaisessa vaiheessa, jos intoa vain riittää. Nuorten ei siis tarvitse alkuun harjoitella ja pelata pelkästään aikuisten kanssa.

– Väitän, että moni tavallinen jalkapallonuori kyllästyisi aika nopeasti, jos lajitreenejä varten pitäisi kulkea monta sataa kilometriä. Olemme ajatelleet sen niin, että nuorten leirejä pitää olla tarpeeksi usein, jotta nuoret kehittyvät ja into pysyy yllä, mutta ei liian usein, etteivät he väsy ja homma koidu perheelle taloudellisesti liian raskaaksi, sanoo Tolppanen, joka on myös Paralympiakomitean hallituksen varapuheenjohtaja.

– Mutta ei silloin minun aikani ollut kaikkia näitä tukitoimia, mitä nyt on tarjolla. Nuorten paralympiaryhmä, maalipallon nuorten leirit, fysiikkavalmennus... Ei ennen kukaan puhunut siitä, että nuoren urheilijan pitäisi treenata eri tavalla kuin aikuisten, Tolppanen pohtii.

Mutta tämä koskee vain urheilijoita, jotka löytävät tiensä urheilun – ja tässä tapauksessa erityisesti maalipallon – pariin. Siinä missä Erkki Miinala pääsi 90-luvun alussa sentään kerran vuodessa maalipallon pariin Jyväskylän Näkövammaisten koulun tukijaksolle, voi tänä päivänä niin sanotusti ”putken läpi” kulkea näkövammaisen nuori, joka ei tutustu maalipalloon koko kouluaikanaan.

– Nykyään kunnat eivät juurikaan myönnä tukijaksoja muuta kuin monivammaisille oppilaille, ja he eivät välttämättä ole niitä, joista tulisi maalipalloilijoita. Jos sinulla on näkövammaisena oppilaana hyvät opiskelutekniikat ja koulunumerot pysyvät korkealla, niin on todennäköistä, että et käy kertaakaan

elämässäsi JNK:ssa eli nykyisessä Valteri Oner-vassa, Tolppanen toteaa.

– Lisäksi kuntoutusohjaajat eivät välttämättä enää osaa tai halua ohjata nuoria maalipallon pariin, kuten ennen, ja tietoturvasyistä johtuen meidän lajin parissa toimivien on mahdotonta saada tietoa siitä, missä on näkövammaisia nuoria, hän jatkaa.

▲ Arttu Mäkinen ja Päivi Tolppanen naisten maajoukkueen valmennuskaksikkona Pajulahti Gameseissa 2020.

Sen takia urheiluseurat, jotka vetoavat nuoriin, ovat paljon vartijoina. Aisti Sport järjestää maalipallon lisäksi lasten liikuntakerhoja, on aloittanut erittäin suosituksi osoittautuneen näkövammaisten jääkiekkotoiminnan ja ke-säisin he käyvät pelaamassa jalkapalloakin. Kun on toimintaa, mistä valita ja meno on nuorekasta, on mahdollisuus tavoittaa muuten helposti varjoihin jäävät potentiaaliset harrastajat.

– Seuratoiminta on iso osa ratkaisua, ja myös näkövammaisten lasten ja nuorten leirit ovat

hyvä tapa saada maalipallo tutuksi. Aisti Sportin Miika Honkanen on ainakin käynyt lajia esittelemässä näillä leireillä, Arttu Mäkinen sanoo.

Päivi Tolppanen muistuttaa myös yhteiskunnallisesta muutoksesta, joka koskee koko urheilua ja liikuntaa, ei pelkästään maalipalloa ja näkövammaisurheilua:

– Tämän päivän nuorilla on niin paljon kaikkia muita virikkeitä, että ehkä ne vievät voiton maalipallosta. Nuoret eivät välttämättä koe tarvetta identifioitua näkövammaispuolelle. He eivät koe tarvitsevansa sitä omaa vertaisryhmää samalla tavalla kuin mitä ennen vanhaa tarvittiin, Tolppanen toteaa.

Takavuosien mestarimaalipalloilijan Kaisa Penttilän mukaan tämä on valtava sääli.

– En minä niinkään ole huolissani maalipallon puolesta. Se tuntuu kyllä nousevan aina, mikä on hieno asia. Mutta tämä kaikki huolettaa minua ehdottomasti näkövammaisen nuoren henkilön itsetunnon rakentumisen ja vahvistumisen näkökulmasta, Penttilä sanoo.

– Kun itse tulin aikoinani 80-luvun lopulla Näkövammaisten Ammattikouluun näkövammauduttuani, niin en ollut edes koskaan nähnyt toista näkövammaista. Luulin olevani maailman ainoa näkövammainen. Maalipallo ja kaikki ne ihmiset sen ympärillä ovat rakentaneet minulle vahvan näkövammaisidentiteetin. Luulin olevani huono ja jännitin valtavasti esiintymisiä, mutta maalipallon kautta olen saanut itseluottamusta, enkä koskaan enää ole hätkähtänyt minkään asian esittämistä julkisesti, mille tahansa yleisölle. Siitä on ollut minulle valtavasti hyötyä työelämässä, Penttilä sanoo.

Suomi maailpallon arvokilpailuissa

1980, Paralympialaiset, Arnheim, Hollanti

Miehet: 1) Länsi-Saksa, 2) USA, 3) Hollanti,... 7) Suomi
Joukkue: Pauli Viertonen, Hannu Rautiainen, Mikko Huotari, Reino Leppänen, Heikki Koistinen. Valmentaja: Veli Leppänen

1981, Vieripallon EM-kilpailut, Fulda, DDR

Miehet: 11) Suomi
Joukkue: Harri Iivonen, Reijo Varonen, Asko Kinnunen, Hannu Rautiainen, Mikko Huotari, Pauli Viertonen, Reino Leppänen. Valmentajat ja huoltajat: Veli Leppänen, Timo Frost

1982, Maailpallomaaoottelu, Suomi-Ruotsi, Tukholma

Lopputulokset?
Joukkue: Harri Iivonen, Reijo Varonen, Jukka-Pekka Mattila, Asko Kinnunen, Pauli Viertonen, huoltajat: Veli Leppänen, Jyrki Immonen

1983, EM-kilpailut, Greve, Tanska

Miehet: 1) Itävalta, 2) Jugoslavia, 3) Hollanti,... 6) Suomi
Joukkue: Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Jukka Kinnunen, Reijo Varonen, Pauli Viertonen, Valmentaja: Veli Leppänen.
Naiset: 1) Tanska, 2) Suomi, 3) Hollanti
Joukkue: Marja Kuirinlahti, Sirpa Kuusela, Jaana Oikarainen, Tarja Pelkonen, valmentajat: Timo Frost, huoltaja: Ben-Ami Katro, joukkueenjohtaja: Hannu Laurell

1984, Paralympialaiset, New York, USA

Miehet: 1) USA, 2) Egypti, 3) Jugoslavia,... 10) Suomi
Joukkue: Reijo Varonen, Asko Kinnunen, Kari Timonen, Jukka Kinnunen, Harri Iivonen, Hannu Mattila. Valmentaja: Veli Leppänen

1985, World Cup of Goalball, Calgary, Kanada

Miehet: 1) Tanska, 2) Israel, 3) Kanada,... 11) Suomi
Joukkue: Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Jukka-Pekka Mattila, Juha Oikarainen, Reijo Varonen. Valmentaja: Veli Leppänen, huoltaja: Markku Lehtinen.
Naiset: 1) Kanada, 2) USA, 3) Saksa,... 6) Suomi
Joukkue: Salla Tiainen, Merja Hanski, Sirkka-Liisa Hämäläinen, Tarja Pelkonen. Valmentaja: Eeva Sorkkila

1985, EM-kilpailut, Olsztyn, Puola

Miehet: 1) Jugoslavia, 2) Saksa, 3) Unkari,... 5) Suomi
Joukkue: Asko Kinnunen, Reijo Varonen, Kari Timonen, Juha Oikarainen, Hannu Mattila, Harri Iivonen. Valmentaja: Hannu Laurell, valmentaja: Ben-Ami Katro, joukkueenjohtaja: Paul Lindell
Naiset: 1) Saksa, 2) Tanska, 3) Suomi
Joukkue: Jaana Oikarainen, Tarja Pelkonen, Merja Hanski-Kuoppala, Salla Tiainen, Katja Kuusela. Valmentaja Eeva Sorkkila, huoltaja Ben-Ami Katro

1986, MM-kilpailut, Roermond, Hollanti

Miehet: 1) Jugoslavia, 2) Israel, 3) Egypti,... 8) Suomi
Joukkue: Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Hannu Mattila, Juha Oikarainen, Kari Timonen, Reijo Varonen. Valmentaja: Ben-Ami Katro, huoltaja: Jyrki Mattila
Naiset: 1) USA, 2) Tanska, 3) Hollanti, 4) Suomi
Joukkue: Eeva-Riitta Kukkonen, Merja Hanski-Kuoppala, Salla Tiainen, Tarja Pelkonen. Valmentaja: Eeva Sorkkila

1987, EM-kilpailut, Milton Keynes, Iso-Britannia

Miehet: 1) Jugoslavia, 2) Hollanti, 3) Israel,... 8) Suomi
Joukkue: Asko Kinnunen, Jorma Kivinen, Reino Leppänen, Juha Oikarainen, Kari Timonen, Reijo Varonen. Valmentaja: Ben-Ami Katro, huoltaja: Veijo Kivistö
Naiset: 1) Tanska, 2) Hollanti, 3) Iso-Britannia, 4) Suomi
Joukkue: Merja Hanski-Kuoppala, Iiris Keitel, Tarja Pelkonen, Maija Piironen. Valmentaja: Eeva Sorkkila, huoltaja: Jyrki Mattila

1988, International Goalball Tournament, Odense, Tanska

Naiset: 1) Tanska A, 2) Tanska B, 3) Suomi.
Joukkue: Salla Tiainen, Tarja Pelkonen, Maija Piironen, Iiris Keitel. Valmentaja: Eeva Sorkkila

1988, Paralympialaiset, Seoul, Etelä-Korea

Miehet: 1) Jugoslavia, 2) USA, 3) Egypti,... 9) Suomi
Joukkue: Juhani Juusola, Asko Kinnunen, Reino Leppänen, Juha Oikarainen, Kari Timonen. Valmentaja: Hannu Laurell, huoltaja: Veijo Kivistö

1989, EM-kilpailut, Vejle, Tanska

Miehet: 1) Jugoslavia, 2) Saksa, 3) Suomi
Joukkue: Jorma Kivinen, Reino Leppänen, Juha Oikarainen, Kari Timonen, Reijo Varonen. Valmentaja: Veli Leppänen, huoltaja: Paul Lindell
Naiset: 1) Tanska, 2) Hollanti, 3) Saksa, 4) Suomi
Joukkue: Merja Hanski, Iiris Keitel, Tarja Pelkonen, Kaisa Penttilä, Salla Tiainen. Valmentaja: Eeva Sorkkila, huoltaja: Jyrki Mattila

1990, MM-kilpailut, Calgary, Kanada

Miehet: 1) Saksa, 2) Italia, 3) Jugoslavia,... 7) Suomi
Joukkue: Marko Kauppi, Jorma Kivinen, Asko Kinnunen, Reino Leppänen, Juha Oikarainen, Kari Timonen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell, joukkueenjohtaja: Antero Lempiö
Naiset: 1) Tanska, 2) USA, 3) Suomi
Joukkue: Iiris Keitel, Kaisa Penttilä, Salla Tiainen, Maija Piironen, Tarja Pelkonen. Valmentaja: Eeva Sorkkila, huoltaja: Jyrki Mattila

1991, EM-kilpailut, Lahti

Miehet: 1) Israel, 2) Italia, 3) Unkari, 4) Suomi
Joukkue: Reino Leppänen, Asko Kinnunen, Jorma Kivinen, Marko Kauppi, Kari Timonen, Juha Oikarainen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell
Naiset: 1) Ruotsi, 2) Suomi, 3) Tanska
Joukkue: Salla Tiainen, Helena Liukko, Kaisa Penttilä, Iiris Keitel, Tarja Pelkonen, Maija Piironen. Valmentaja: Eeva Sorkkila, huoltaja: Jyrki Mattila

1992, Paralympialaiset, Barcelona, Espanja

Miehet: 1) Italia, 2) Suomi, 3) Egypti
Joukkue: Arto Finska, Marko Kauppi, Asko Kinnunen, Jorma Kivinen, Reino Leppänen, Juha Oikarainen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Jyrki Mattila
Naiset: 1) Suomi, 2) Tanska, 3) Kanada
Joukkue: Merja Hanski, Iiris Keitel, Tarja Pelkonen, Kaisa Penttilä, Maija Piironen. Valmentaja: Eeva Sorkkila, huoltaja: Jarmo Lehtola

1993, EM-kilpailut, Loughborough, Iso-Britannia

Miehet: 1) Suomi, 2) Tshekki, 3) Italia
Joukkue: Arto Finska, Marko Kauppi, Jorma Kivinen, Asko Kinnunen, Reino Leppänen, Juha Oikarainen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell
Naiset: 1) Suomi, 2) Tanska, 3) Saksa
Joukkue: Merja Hanski, Iiris Keitel, Kaisa Penttilä, Maija Piironen, Tarja Pelkonen (pelaaja-valmentaja), huoltaja: Jarmo Lehtola

1994, MM-kilpailut, Colorado Springs, USA

Miehet: 1) Suomi, 2) Italia, 3) Slovenia
Joukkue: Juha Oikarainen, Marko Kauppi, Jorma Kivinen, Asko Kinnunen, Arttu Mäkinen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell
Naiset: 1) Suomi, 2) Saksa, 3) Ruotsi
Joukkue: Maija Piironen, Merja Hanski, Kaisa Penttilä, Iiris Keitel, Tarja Pelkonen (pelaaja-valmentaja), huoltaja: Jarmo Lehtola

1995, PM-kilpailut, Onnela, Tuusula

Miehet: ?
Joukkue: Jani Kallunki, Marko Kauppi, Jorma Kivinen, Asko Kinnunen, Arttu Mäkinen, Juha Oikarainen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell
Naiset: 1) Tanska, 2) Ruotsi, 3) Suomi
Joukkue: Iiris Keitel, Mari Pekkala, Maija Piironen, Tarja Pelkonen (pelaaja-valmentaja), huoltaja: Jarmo Lehtola

1995, Euro Cup, Marburg, Saksa**Sekajoukkueet:** 7) Suomi**Joukkue:** Marja-Terttu Piironen, Tarja Pelkonen, Marko Kauppila, Jani Kallunki, Pauli Viertonen, Jouni Hakkarainen. Huoltaja: Jarmo Lehtola, huoltaja: Minna Kauppila, joukkueenjohtaja: Hannele Pöysti**1996, Paralympialaiset, Atlanta, USA****Miehet:** 1) Suomi, 2) Kanada, 3) Espanja**Joukkue:** Jani Kallunki, Marko Kauppila, Jorma Kivinen, Asko Kinnunen, Arttu Mäkinen, Juha Oikarainen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell**Naiset:** 1) Saksa, 2) Suomi, 3) USA**Joukkue:** Merja Hanski, Iiris Keitel, Mari Pekkala, Maija Piironen, Tarja Pelkonen (pelaaja-valmentaja), huoltaja: Jarmo Lehtola**1997, PM-kilpailut, Tukholma****Miehet:****Naiset:** 2) Suomi**Joukkue:** Kaisa Penttilä, Mahabad Namiq, Maija Piironen, Katja Soudunsaari, Päivi Tolppanen, Marja Katajisto. Valmentaja: Timo Virtanen, huoltaja: Kirsi Väisänen**1997, EM-kilpailut, Nottingham, Iso-Britannia****Naiset:** 1) Suomi, 2) Ruotsi, 3) Hollanti**Joukkue:** Kaisa Penttilä, Mahabad Namiq, Maija Piironen, Katja Soudunsaari, Päivi Tolppanen, Marja Katajisto. Valmentaja: Timo Virtanen, huoltaja: Kirsi Väisänen**1998, MM-kilpailut, Madrid, Espanja****Miehet:** 1) Slovenia, 2) Espanja, 3) Liettu,.... 7) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Jani Kallunki, Marko Kauppila, Veli-Pekka Muikku, Teemu Ruohonen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell**Naiset:** 1) Suomi, 2) Saksa, 3) Ruotsi**Joukkue:** Mahabad Namiq, Marja Katajisto, Katja Posio, Maija Piironen, Päivi Tolppanen. Valmentaja: Timo Virtanen, huoltaja: Kirsi Väisänen**1999, EM-kilpailut, Walsall, Iso-Britannia****Naiset:** 1) Suomi, 2) Ruotsi, 3) Hollanti**Joukkue:** Heidi Orava, Mahabad Namiq, Kaisa Penttilä, Maija Piironen, Päivi Tolppanen, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Osku Kuutamo, huoltaja: Katja Kauppinen**1999, Paralympiakarsinta, Calgary, Kanada****Miehet:** X) Suomi**Joukkue:** Juha Oikarainen, Marko Kauppila, Jani Kallunki, ?. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell.**2000, Paralympialaiset, Sydney, Australia****Miehet:** 1) Tanska, 2) Liettu, 3) Ruotsi,.... 5) Suomi**Joukkue:** Marko Kauppila, Jorma Kivinen, Jani Kallunki, Arttu Mäkinen, Veli-Pekka Muikku, Juha Oikarainen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Paul Lindell**Naiset:** 1) Kanada, 2) Espanja, 3) Ruotsi, 4) Suomi**Joukkue:** Marja Katajisto, Mahabad Namiq, Heidi Orava, Marja-Terttu Piironen, Katja Posio, Päivi Tolppanen. Valmentaja: Osku Kuutamo, huoltaja: Kirsi Väisänen.**2001, EM-kilpailut, Budapest, Unkari****Miehet:** 1) Unkari, 2) Liettu, 3) Saksa,.... 6) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Jorma Kivinen, Veli-Pekka Muikku, Sami Mustonen, Arttu Mäkinen, Juha Oikarainen. Valmentaja: Paul Lindell, huoltaja: Sami Heikkinen**2001, EM-kilpailut, Neerpelt, Belgia****Naiset:** 1) Hollanti, 2) Suomi, 3) Tanska**Joukkue:** Marja Katajisto, Heidi Orava, Katja Posio, Päivi Tolppanen, Sanna Tynkkynen, Anni Virtalaakso. Valmentaja: Ben-Ami Katro, huoltaja: Riikka Rusi**2003, IBSA World Games, Quebec, Kanada****Miehet:** 1) Espanja, 2) USA, 3) Kanada,.... 5) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Marko Kauppila, Jorma Kivinen, Sami Mustonen, Arttu Mäkinen, Petri Posio. Valmentaja: Eeva Tallqvist, huoltaja: Sami Heikkinen**Naiset:** 1) Suomi, 2) Brasilia, 3) Japani**Joukkue:** Sanna Arkkio, Heidi Koivunen, Katja Posio, Maija Piironen, Päivi Tolppanen. Valmentaja: Ben-Ami Katro, huoltaja: Riikka Rusi**2004, Paralympialaiset, Ateena, Kreikka****Miehet:** 1) Tanska, 2) Ruotsi, 3) USA,.... 5) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Jarmo Mattila, Sami Mustonen, Arttu Mäkinen, Juha Oikarainen, Petri Posio. Valmentaja: Eeva Tallqvist, huoltaja: Sami Heikkinen**Naiset:** 1) Kanada, 2) USA, 3) Japani, 4) Suomi**Joukkue:** Sanna Arkkio, Katja Heikkinen, Kaisa Penttilä, Maija Piironen, Päivi Tolppanen, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Osku Kuutamo, huoltaja: Riina Rantanen**2005, EM-kilpailut, Neerpelt, Belgia****Miehet:** 1) Tanska, 2) Espanja, 3) Ruotsi,.... 7) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Toni Alenius, Jorma Kivinen, Jarmo Mattila, Petri Posio, Jarmo Saapunki. Valmentaja: Eeva Tallqvist, huoltaja: Jarmo Lehtola**Naiset:** 1) Saksa, 2) Tanska, 3) Kreikka,.... 6) Suomi**Joukkue:** Sanna Arkkio, Maija Haukka, Heidi Koivunen, Ronja Oja, Päivi Tolppanen. Valmentaja: Riikka Juntunen, huoltaja: Kata Karhunen**2006, MM-kilpailut, Spartanburg, USA****Miehet:** 1) Liettu, 2) Ruotsi, 3) Slovenia,.... 10) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Toni Alenius, Jorma Kivinen, Jarmo Mattila, Tuomas Nousu, Petri Posio. Valmentaja: Eeva Tallqvist, huoltaja: Sami Heikkinen**Naiset:** 1) Kanada, 2) Kiina, 3) USA,.... 9) Suomi**Joukkue:** Katja Heikkinen, Heidi Koivunen, Krista Leppänen, Päivi Tolppanen, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Riikka Juntunen, huoltaja: Kata Karhunen**2006, EM-kilpailut (B-sarja), Praha, Tšekki****Miehet:** 1) Belgia, 2) Unkari, 3) Tšekki, 4) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Toni Alenius, Jorma Kivinen, Ville Montonen, Petri Posio, Jarmo Saapunki. Valmentaja: Eeva Tallqvist, huoltaja: Sami Heikkinen, joukkueenjohtaja: Timo Pelkonen**2007, EM-kilpailut, Alanya, Turkki****Naiset:** 1) Suomi, 2) Tanska, 3) Ukraina**Joukkue:** Katja Heikkinen, Iiris Keitel, Krista Leppänen, Päivi Tolppanen, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Riikka Juntunen, huoltaja: Kata Karhunen**2007, IBSA World Games, Sao Paulo, Brasilia****Miehet:** 1) Espanja, 2) Tanska, 3) Iran**Joukkue:** Toni Alenius, Jorma Kivinen, Jarmo Mattila, Ville Montonen, Petri Posio, Jarmo Saapunki. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Kevin Collet**Naiset:** 1) Saksa, 2) Ruotsi, 3) Japani,.... 5) Suomi**Joukkue:** Katja Heikkinen, Heidi Koivunen, Krista Leppänen, Päivi Tolppanen, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Riikka Juntunen, huoltaja: Kata Karhunen**2008, EM-kilpailut (B-sarja), Pajulahti****Miehet:** 1) Slovenia 2) Tanska, 3) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Toni Alenius, Jorma Kivinen, Jarmo Mattila, Erkki Miinala, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Kevin Collet, joukkueenjohtaja: Timo Pelkonen**2008, Paralympialaiset, Peking, Kiina****Miehet:** 1) Kiina, 2) Liettu, 3) Ruotsi,.... 7) Suomi**Joukkue:** Veli-Matti Aittola, Toni Alenius, Jorma Kivinen, Jarmo Mattila, Erkki Miinala, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Kevin Collet

2009, EM-kilpailut, München, Saksa**Naiset:** 1) Iso-Britannia, 2) Tanska, 3) Suomi**Joukkue:** Katja Heikkinen, Krista Leppänen, Senni Posio, Päivi Tolppanen. Valmentaja: Riikka Juntunen, huoltaja: Kata Karhunen**2010, EM-kilpailut (B-sarja), Assens, Tanska****Miehet:** 1) Suomi, 2) Tanska, 3) Turkki**Joukkue:** Toni Alenius, Jarno Mattila, Erkki Miinala, Ville Montonen, Tuomas Nousu, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, apuvalmentaja: Kevin Collet**2010, MM-kilpailut, Sheffield, Iso-Britannia****Naiset:** 1) Kiina, 2) USA, 3) Ruotsi,... 5) Suomi**Joukkue:** Katja Heikkinen, Kaisa Hynninen, Krista Leppänen, Senni Posio, Päivi Tolppanen. Valmentaja: Riikka Juntunen, huoltaja: Kata Karhunen**2011, IBSA World Games, Antalaya, Turkki****Miehet:** 1) Suomi, 2) Turkki, 3) Kanada**Joukkue:** Toni Alenius, Jarno Mattila, Erkki Miinala, Ville Montonen, Petteri Peitso, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, apuvalmentaja: Kevin Collet, videoanalyysit: Henri Lehto
Naiset: 1) Kanada, 2) Suomi, 3) Turkki**Joukkue:** Katja Heikkinen, Kaisa Hynninen, Krista Leppänen, Maija Somerkivi, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Kata Karhunen**2011, EM-kilpailut, Assens, Tanska****Miehet:** 1) Suomi, 2) Liettua, 3) Ruotsi**Joukkue:** Jarno Mattila, Erkki Miinala, Ville Montonen, Tuomas Nousu, Petteri Peitso, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, apuvalmentaja: Kevin Collet, videoanalyysit: Henri Lehto, joukkueenjohtaja: Maarit Lehto**Naiset:** 1) Tanska, 2) Venäjä, 3) Ruotsi,... 6) Suomi**Joukkue:** Katja Heikkinen, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Krista Leppänen, Maija Somerkivi, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Kata Karhunen, joukkueenjohtaja: Maarit Lehto**2012, Paralympialaiset, Lontoo, Iso-Britannia****Miehet:** 1) Suomi, 2) Brasilia, 3) Turkki**Joukkue:** Toni Alenius, Jarno Mattila, Erkki Miinala, Ville Montonen, Tuomas Nousu, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, apuvalmentaja: Kevin Collet, joukkueenjohtaja: Timo Pelkonen**Naiset:** 1) Japani, 2) Kiina, 3) Ruotsi, 4) Suomi**Joukkue:** Katja Heikkinen, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Krista Leppänen, Maija Somerkivi, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Timo Laitinen, huoltaja: Maarit Lehto, joukkueenjohtaja: Timo Pelkonen**2013, EM-kilpailut, Konya, Turkki****Miehet:** 1) Liettua, 2) Espanja, 3) Turkki,... 6) Suomi**Joukkue:** Eetu Eronen, Jarno Mattila, Erkki Miinala, Ville Montonen, Petri Posio, Mikko Viittala. Valmentaja: Timo Laitinen, apuvalmentaja: Kevin Collet, videoanalyysit: Henri Lehto**Naiset:** 1) Venäjä, 2) Turkki, 3) Israel, 4) Suomi**Joukkue:** Natalie Ball, Katja Heikkinen, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Krista Leppänen, Sanna Tynkkynen. Valmentaja: Heikki Juvonen, huoltaja: Maarit Lehto**2014, MM-kilpailut, Espoo****Miehet:** 1) Brasilia, 2) Suomi, 3) USA**Joukkue:** Toni Alenius, Eetu Eronen, Erkki Miinala, Jarno Mattila, Petteri Peitso, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, apuvalmentaja: Kevin Collet, joukkueenjohtaja/fysioterapeutti: Jarno Peltovako, videoanalyysit: Henri Lehto**Naiset:** 1) USA, 2) Venäjä, 3) Turkki,... 11) Suomi**Joukkue:** Natalie Ball, Katja Heikkinen, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Raisa Kuusela, Krista Leppänen. Valmentaja: Heikki Juvonen, huoltaja: Maarit Lehto**2015, IBSA World Games, Soul, Etelä-Korea****Naiset:** 1) Israel, 2) Kiina, 3) Kanada,... 8) Suomi**Joukkue:** Susanna Halme, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Raisa Kuusela, Krista Leppänen. Valmentaja: Heikki Juvonen, huoltaja: Maarit Lehto**2015, EM-kilpailut, Kaunas, Liettua****Miehet:** 1) Turkki, 2) Suomi, 3) Liettua**Joukkue:** Miika Honkanen, Jarno Mattila, Erkki Miinala, Ville Montonen, Petteri Peitso, Petri Posio. Valmentaja: Timo Laitinen, apuvalmentaja: Kevin Collet, fysioterapeutti: Jarno Peltovako, videoanalyysit: Mikko Häyrinen**Naiset:** 1) Turkki, 2) Venäjä, 3) Ukraina,... 7) Suomi**Joukkue:** Susanna Halme, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Raisa Kuusela, Krista Leppänen. Valmentaja: Heikki Juvonen, huoltaja: Maarit Lehto**2016, Paralympialaiset, Rio de Janeiro, Brasilia****Miehet:** 1) Liettua, 2) USA, 3) Brasilia,... 9) Suomi**Joukkue:** Miika Honkanen, Erkki Miinala, Jarno Mattila, Ville Montonen, Petri Posio, Markus Tihumäki. Valmentaja: Timo Laitinen, fyysikkavalmentaja: Kevin Collet, fysioterapeutti: Jarno Peltovako, videoanalyysit: Mikko Häyrinen**2017, EM-kilpailut, Pajulahti****Miehet:** 1) Liettua, 2) Saksa, 3) Belgia,... 7) Suomi**Joukkue:** Eetu Eronen, Miika Honkanen, Jarno Mattila, Ville Montonen, Markus Tihumäki, Joni Ylönen. Valmentaja: Jarkko Pokkinen, apuvalmentaja: Petri Posio, apuvalmentaja: Jarno Peltovako, huoltaja: Oskari Nyström, videoanalyysit: Mikko Häyrinen**Naiset:** 1) Venäjä, 2) Turkki, 3) Israel,... 8) Suomi**Joukkue:** Miina Grönroos, Susanna Halme, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Krista Leppänen, Maija Somerkivi. Valmentaja: Heikki Juvonen, huoltaja: Maarit Lehto**2018, EM-kilpailut (B-sarja), Chorzow, Puola****Naiset:** 1) Ukraina, 2) Suomi, 3) Ruotsi**Joukkue:** Miina Grönroos, Susanna Halme, Katja Heikkinen, Kaisa Hynninen, Raisa Kuusela, Krista Leppänen. Valmentaja: Petri Posio, fyysikkavalmentaja: Arttu Mäkinen, huoltaja: Maarit Lehto**2019, Paralympiakiarsintaturnaus, Indiana, USA****Miehet:** 1) Liettua, 2) Turkki, 3) Kiina,... 9) Suomi**Joukkue:** Eetu Eronen, Miika Honkanen, Erkki Miinala, Ville Montonen, Joni Ylönen, Ehsan Zoveidavi. Valmentaja: Jarkko Pokkinen, fyysikkavalmentaja: Timo Kneip, huoltaja: Oskari Nyström, videoanalyysit: Mikko Häyrinen**Naiset:** 1) Kiina, 2) USA, 3) Israel,... 7) Suomi**Joukkue:** Miina Grönroos, Susanna Halme, Iida Kauppila, Raisa Kuusela, Krista Leppänen. Valmentaja: Petri Posio, fyysikkavalmentaja: Arttu Mäkinen, huoltaja: Maarit Lehto**2019, EM-kilpailut, Rostock, Saksa****Miehet:** 1) Saksa, 2) Ukraina, 3) Liettua,... 5) Suomi**Joukkue:** Miika Honkanen, Jarno Mattila, Erkki Miinala, Markus Tihumäki, Joni Ylönen, Ehsan Zoveidavi. Valmentaja: Jarkko Pokkinen, fyysikkavalmentaja: Toni Kneip, huoltaja: Axel Sundholm, videoanalyysit: Mikko Häyrinen**Naiset:** 1) Turkki, 2) Israel, 3) Saksa,... 8) Suomi**Joukkue:** Miina Grönroos, Susanna Halme, Kaisa Hynninen, Iida Kauppila, Raisa Kuusela, Krista Leppänen. Valmentaja: Petri Posio, fyysikkavalmentaja: Arttu Mäkinen, huoltaja: Maarit Lehto**Suomen mestarit ja SM-mitalistit****1972: SM-turnaus, Aleksis Kiven koulu, Helsinki****Miehet:** 1. Turun Sokeainyhdistys I (R. Appelblom, Vilho Kantola, Reijo Luotonen, Jukka Tuominen), 2. Helsingin Sokeat, 3. Samfundet Finlands Svenska Blinda**Naiset:** 1. Turun Sokeainyhdistys II (Raili Aho, Liisa Halme, Anna-Liisa Kuokkanen, Irja Lenkkeri), 2. Turun Sokeainyhdistys I, 3. Helsingin Sokeat

1973: SM-turnaus, Puolalan kansakoulu, Turku

Miehet: 1. Turun Sokeainyhdistys I (Vilho Kantola, Reijo Luotonen, Jukka Tuominen, R. Appelblom), 2. Helsingin Sokeat I, 3. Jyväskylän näkövammaisten koulu

Naiset: 1. Turun Sokeainyhdistys (Raili Aho, Anna-Liisa Kuokkanen, Irja Lenkkeri, Liisa Halme), 2. Tampereen Sokeat, 3. Helsingin Sokeat

1974: SM-turnaus, Porin yhteislyseo

Miehet: 1. Helsingin Sokeat (Petteri Ikäläinen, Manu Ranta, Reijo Varonen, Tapio Äystö), 2. Näkövammaisten Ammattikoulu (Espoo), 3. Satakunnan Sokeainyhdistys

Naiset: 1. Helsingin Sokeat (Riitta-Liisa Hietaniemi, Marja-Liisa Moisala, Annikki Skogster), 2. Turun Sokeainyhdistys, 3. Tampereen Sokeainyhdistys

1975: SM-turnaus, Tuusulan kansakoulu

Miehet:

Naiset:

1976: SM-turnaus, Pälkäne

Miehet: 1. Helsingin Näkövammaiset (Närvinen, Timo Kasslin, Petteri Ikäläinen, Miettinen), 2. Varsinais-Suomen Näkövammaiset, 3. Työskylän kurssi- ja työkeskus (Siuntio)

Naiset: 1. Varsinais-Suomen Näkövammaiset (Anna-Liisa Kuokkanen, Aune Poikus, Raili Aho, Kaarin Simola), 2. Tampereen Sokeainyhdistys, 3. Jyväskylän näkövammaisten koulu

1977: SM-turnaus, Näkövammaisten koulu, Jyväskylä

Miehet: 1. Satakunnan Näkövammaiset (Kauko Lahti, Väinö Ruponen, Pauli Tuominen, Vieno Särkölä), 2. Oulun Näkövammaiset, 3. Jyväskylän näkövammaisten koulu

Paras maalintekijä: Hannu Rautiainen JNK 22 maalia

Naiset: 1. Jyväskylän näkövammaisten koulu (Jaana Oikarainen, Kaija Saukkonen, Päivi Vuorio, Erja Turpeinen), 2. Varsinais-Suomen Näkövammaiset, 3. Keski-Suomen Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Jaana Oikarainen JNK 8 maalia

1978: SM-turnaus, Pori

Miehet: 1. Satakunnan Näkövammaiset (Pauli Tuominen, Väinö Ruponen, Pauli Viertonen, Kauko Lahti, Ismo Alanko), 2. Näkövammaisten ammattikoulu (Espoo), 3. Jyväskylän näkövammaisten koulu

Paras maalintekijä: Reijo Varonen Helsinki 8 maalia

Naiset: 1. Varsinais-Suomen Näkövammaiset (Anna-Liisa Kuokkanen, Raili Aho, Arja Iso-Heiko, Tuija Lehtonen), 2. Näkövammaisten ammattikoulu (Espoo), 3. Jyväskylän näkövammaisten koulu

Paras maalintekijä: Anja Vikstedt NAK 12 maalia

1979: SM-turnaus, Nunnavuoren palloiluhalli, Turku

Miehet: 1. Näkövammaisten ammattikoulu (Espoo) (Harri Iivonen, Arto Finska, Jukka Kinnunen, Markku Kulmala), 2. Satakunnan Näkövammaiset, 3. Savo-Karjalan Sokeat

Paras maalintekijä: Pekka Korpela Savo-Karjala 14 maalia

Naiset: 1. Näkövammaisten ammattikoulu (Espoo) (Lea Ohtonen, Marja Forsberg, Annikki Skogster, Kaija Saukkonen), 2. Varsinais-Suomen Näkövammaiset, 3. Satakunnan Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Anne Ahola NAK 9 maalia

1980: SM-turnaus, Kinnarin koulu, Järvenpää

Miehet: 1. Päijät-Hämeen Näkövammaiset (Pekka Korpela, Ben-Ami Katro, Jukka-Pekka Mattila, Jyrki Poskiparta, valmentaja ja huoltaja: Matti Halme), 2. Helsingin Näkövammaiset, 3. Satakunnan Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Asko Kinnunen JNK 6 maalia

Naiset: 1. Keski-Suomen Sokeat (Anne Ahola, Mirja Pahkamaa, Kirsti Salonen, Taina Niemelä, valmentaja ja huoltaja: Marja-Leena Rahikainen), 2. Näkövammaisten Ammattikoulu (Espoo), 3. Jyväskylän Näkövammaisten koulu

Paras maalintekijä: Jaana Oikarainen JNK 17 maalia

1981: SM-turnaus, Riihikedon koulu, Pori

Miehet: 1. Päijät-Hämeen Näkövammaiset (Ben-Ami Katro, Harri Iivonen, Jukka-Pekka Mattila, Jyrki Poskiparta, valmentaja ja huoltaja: Matti Halme), 2. Jyväskylän Näkövammaisten koulu, 3. Tampereen Sokein Yhdistys

Paras maalintekijä: Risto Hurmalainen Varsinais-Suomi 7 maalia

Naiset: 1. Jyväskylän Näkövammaisten koulu (Anita Virtanen, Minna Rantala, Jaana Oikarainen, Sari Karjalainen, Eeva-Riitta Kukkonen, valmentaja: Mirja Kemiläinen), 2. Varsinais-Suomen Näkövammaiset, 3. Keski-Suomen Sokeat

Paras maalintekijä: Jaana Oikarainen JNK 13 maalia

1982: SM-turnaus, Hippoksen monitoimitalo, Jyväskylä

Miehet: 1. Näkövammaisten Ammattikoulu (Espoo) (Asko Kinnunen, Mikko Huotari, Rauno Kukkonen, Matti Syrjälä, Ismo Pajunen), 2. Satakunnan Näkövammaiset, 3. Helsingin Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Pauli Viertonen Satakunta ja Asko Kinnunen NAK 3 maalia

Naiset: 1. Keski-Suomen Sokeat (Jaana Oikarainen, Kirsti Salonen, Sari Karjalainen, Sirkka-Liisa Hämäläinen, Merja-Liisa Heinänen), 2. Näkövammaisten Ammattikoulu (Espoo), 3. Helsingin Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen Helsinki 10 maalia

1983: SM-turnaus, Urheilutalo, Lahti

Miehet: 1. Helsingin Näkövammaiset (Arto Finska, Reijo Varonen, Harri Iivonen), 2. Tampereen Sokein Yhdistys, 3. Jyväskylän Näkövammaisten koulu

Paras maalintekijä: Juha Oikarainen JNK ja Veikko Virtanen Tampere 5 maalia

Naiset: 1. Näkövammaisten Ammattikoulu (Espoo) (Rauni Väistö, Sirpa Kuusela, Maire Rajaniemi, Paula Kivelä, huoltaja: Timo Frost), 2. Keski-Suomen Sokeat, 3. Helsingin Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Jaana Oikarainen Keski-Suomi 16 maalia

1984: SM-turnaus, Kaukajärven vapaa-ajantalato, Tampere

Miehet: 1. Helsingin Näkövammaiset (Ismo Pajula, Reijo Varonen, Asko Kinnunen, Harri Iivonen, Hannu Suunto, valmentaja: Jouni Koivuranta), 2. Satakunnan Näkövammaiset, 3. Päijät-Hämeen Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Risto Hurmalainen Varsinais-Suomi 13 maalia

Naiset: 1. Keski-Suomen Sokeat (Jaana Oikarainen, Sirkka-Liisa Hämäläinen, Marja-Leena Heinänen, Mirja Kiiskinen), 2. Helsingin Näkövammaiset, 3. Jyväskylän Näkövammaisten koulu

Paras maalintekijä: Jaana Oikarainen Keski-Suomi 28 maalia

1985: SM-turnaus, Seinäjoen ammattikoulu

Miehet: 1. Helsingin Näkövammaiset (Reijo Varonen, Asko Kinnunen, Harri Iivonen, Arto Finska, valmentaja ja huoltaja: Paul Lindell), 2. Päijät-Hämeen Näkövammaiset, 3. Näkövammaisten Ammattikoulu

Naiset: 1. Helsingin Näkövammaiset I (Merja Hanski-Kuoppala, Salla Tiainen, Tarja Pelkonen, valmentaja: Eeva Sorkkila), 2. Keski-Suomen Sokeat, 3. Helsingin Näkövammaiset II

1986: SM-turnaus, Vaajakosken urheiluhalli, Jyväskylä

Miehet: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset II (Juha Oikarainen, Reijo Varonen, Ben-Ami Katro, Hannu Suunto, huoltaja: Paul Lindell), 2. Varsinais-Suomen Näkövammaiset, 3. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset I

Paras maalintekijä: Asko Kinnunen HUN 18 maalia

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Merja Hanski-Kuoppala, Tarja Pelkonen, Salla Tiainen, Maija Piironen, huoltaja: Eeva Sorkkila), 2. Keski-Suomen Sokeat, 3. Tampereen Sokein Yhdistys

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen HUN 35 maalia

1987: SM-turnaus, Mäkelänrinteen liikuntalukio, Helsinki

Miehet: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset II (Juha Oikarainen, Ben-Ami Katro, Hannu Suunto, huoltaja: Paul Lindell), 2. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset I, 3. Vaasan läänin Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Asko Kinnunen HUN 15 maalia

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Merja Hanski-Kuoppala, Tarja Pelkonen, Maija Piironen), 2. Tampereen Sokeain Yhdistys, 3. Näkövammaisten Ammattikoulu (Espoo)

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen HUN 16 maalia

1988: SM-turnaus, Nunnavuoren palloiluhalli, Turku

Miehet: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Juha Oikarainen, Asko Kinnunen, Harri Iivonen, huoltaja: Paul Lindell), 2. Vaasan läänin Näkövammaiset, 3. Tampereen Sokeain Yhdistys

Paras maalintekijä: Asko Kinnunen HUN 34 maalia

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Tarja Pelkonen, Salla Tiainen, Merja Hanski, huoltaja: Eeva Sorkkila), 2. Näkövammaisten Ammattikoulu (Espoo), 3. Kymen läänin Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen HUN 21 maalia

1989: SM-turnaus, Kaukajärven vapaa-aikatalo, Tampere

Miehet: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Juha Oikarainen, Kai Kattelus, Arto Finsa, Ben-Ami Katro), 2. Tampereen Sokeain Yhdistys, 3. Vaasan läänin Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Juha Oikarainen HUN 29 maalia

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Tarja Pelkonen, Maija Piironen, Salla Tiainen, Merja Hanski), 2. Kymen läänin Näkövammaiset, 3. Tampereen Sokeain Yhdistys

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen HUN 13 maalia

1990: SM-turnaus, Sammonlahden palloiluhalli, Lappeenranta

Miehet: 1. Satakunnan Näkövammaiset (Pauli Viertonen, Arto Rautiainen, Jari Viertonen, Marko Kauppila), 2. Arlainstituutti, 3. Pohjois-Karjalan Näkövammaiset

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Tarja Pelkonen, Maija Piironen, Merja Hanski, Salla Tiainen), 2. Kymen Näkövammaiset, 3. Tampereen Sokeain Yhdistys

1991: SM-turnaus, Lahti

Miehet: 1. Arlainstituutti (Espoo) (Juha Oikarainen, Asko Kinnunen, Jorma Kivinen, Hannu Purhonen), 2. Satakunnan Näkövammaiset, 3. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Tarja Pelkonen, Maija Piironen, Merja Hanski), 2. Kymen Näkövammaiset, 3. Näkövammaisten Kulttuuripalvelut (KUPA)

1992: SM-turnaus, Tampere

Miehet: 1. Arlainstituutti (Espoo) (Juha Oikarainen, Jani Kallunki, Hannu Purhonen, Veli-Pekka Muikku, Arto Rantanen, huoltaja: Eija Oikarainen), 2. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset, 3. Satakunnan Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Juha Oikarainen Arla 23 maalia

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Tarja Pelkonen, Maija Piironen, Merja Hanski, huoltaja: Jarmo Lehtola), 2. Kymen Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen HUN 7 maalia

1993: SM-turnaus, Varalan Urheilupuisto, Tampere

Miehet: 1. Fysioterapia-alan Näkövammaiset (Jouni Hakkarainen, Jani Kallunki, Juha Oikarainen, Veli-Pekka Muikku, huoltaja: Eija Oikarainen), 2. Satakunnan Näkövammaiset, 3. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Marko Kauppila Satakunta 20 maalia

Naiset: 1. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset (Merja Hanski, Tarja Pelkonen, Päivi Tolppanen), 2. Kymen Näkövammaiset, 3. Näkövammaisten Kulttuuripalvelut (KUPA)

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen HUN 14 maalia

1994: SM-turnaus, Turku

Miehet: 1. GBTT (Tampere) (Jorma Kivinen, Harri Iivonen, Reino Leppänen, Ville Lamminen), 2. Näkövammaisten Kulttuuripalvelut (KUPA), 3. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Jorma Kivinen GBTT 17 maalia

Naiset: 1. Kymen Näkövammaiset (Iiris Keitel, Kaisa Penttilä, Hannele Saikko, Seija Siitälä), 2. Näkövammaisten Kulttuuripalvelut

(KUPA), 3. Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Maija Piironen KUPA 7 maalia

1995: SM-turnaus, Ulvila

Miehet: 1. Fysioterapia-alan Näkövammaiset (Marko Kauppila, Jouni Hakkarainen, Jani Kallunki, Pauli Viertonen), 2. GBTT (Tampere), 3. Päijät-Hämeen Näkövammaiset

Paras maalintekijä: Marko Kauppila FAN 13 maalia

Naiset: 1. HUNGB (Tarja Pelkonen, Merja Hanski, Maija Piironen), 2. KYMIX

Paras maalintekijä: Tarja Pelkonen HUNGB 12 maalia

1996: SM-sarja

Finaaliturnaus Lahdessa

1. Pelimiehet (Asko Kinnunen, Markku Möttönen, Juha Oikarainen, Kari Timonen), 2. Arla, 3. Delfins

1997: SM-sarja

Finaaliturnaus Ylöjärvellä

1. Helsinki GB-Team (Marko Kauppila, Jorma Kivinen, Jarmo Lehtola, Tarja Pelkonen, Marja-Terttu Piironen, Pauli Viertonen), 2. Old Power, 3. Gebards (Tampere)

Paras maalintekijä: Jorma Kivinen Gebards 119 maalia

1998: SM-sarja

Finaaliturnaus Tuusulan Onnelassa

1. Old Power (Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Juha Oikarainen, Kari Timonen), 2. Erikois-Näpää (Lahti), 3. Gebards (Tampere)

Paras maalintekijä: Jorma Kivinen Gebards 135 maalia

1999: SM-sarja

Finaaliturnaus Tuusulan Onnelassa

1. Old Power (Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Juha Oikarainen, Kari Timonen), 2. Erikois-Näpää (Lahti), 3. Gebards (Tampere)

2000: SM-sarja

Finaaliturnaus Turussa

1. Erikois-Näpää (Lahti) (Jani Kallunki, Reino Leppänen, Veli-Pekka Muikku, Jouni Rantala), 2. Hunaja, 3. Old Power

2001: SM-sarja

Finaaliturnaus Vaajakosken urheiluhallilla Jyväskylässä

1. Old Power (Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Juha Oikarainen, Kari Timonen), 2. HUN-Team (Helsinki), 3. Erikois-Näpää (Lahti)

Paras maalintekijä: Marko Kauppila Gebards 152 maalia

2002: SM-sarja

Finaaliturnaus Hämeenlinnassa

1. Old Power (Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Juha Oikarainen, Arto Rautiainen), 2. Erikois-Näpää (Lahti), 3. Näpää (Lahti)

Paras maalintekijä: Jorma Kivinen Erikois-Näpää 113 maalia

2003: SM-sarja

Finaaliturnaus Rovaniemellä

1. Old Power (Harri Iivonen, Asko Kinnunen, Juha Oikarainen, Arto Rautiainen), 2. Gebards (Tampere), 3. Näpää (Lahti)

Paras maalintekijä: Jorma Kivinen Gebards 104 maalia

2004: SM-sarja

Finaaliturnaus Joensuussa

1. Näpää Fiuwau (Lahti) (Veli-Matti Aittola, Hannu Mattila, Veli-Pekka Muikku, Jouni Rantala, Teemu Ruohonen, Pauli Viertonen), 2. Gebards (Tampere), 3. HUN-Team (Helsinki)

Paras maalintekijä: Veli-Matti Aittola Näpää Fiuwau 114 maalia

2005: SM-sarja

Finaaliturnaus Tuusulan Onnelassa

1. Näpää (Lahti) (Sami Heikkinen, Kaj-Henrik Laamanen, Sami Mustonen, Petri Posio), 2. Näpää Fiuwau (Lahti), 3. Old Power Husaarit (Vantaa)

Paras maalintekijä: Veli-Matti Aittola Näpää Fiuwau 179 maalia

2006: SM-sarja

Finaaliturnaus Tuusulan Onnellassa

1. Old Power Husaarit (Vantaa) (Kai Kattelus, Marko Kauppila, Jorma Kivinen, Juha Oikarainen), 2. Nöpäjä Fiuwau (Lahti), 3. Kullankaivajat (Rovaniemi)

Paras maalintekijä: Jarno Mattila Kullankaivajat 175 maalia**2007: SM-sarja**

Finaaliturnaus Tuusulan Onnellassa

1. Old Power Husaarit (Vantaa) (Kai Kattelus, Marko Kauppila, Jorma Kivinen, Juha Oikarainen, Erkki Miinala, Kari Timonen), 2. Nöpäjä (Lahti), 3. Kullankaivajat (Rovaniemi)

Paras maalintekijä: Petri Posio Nöpäjä 82 maalia**2008: SM-sarja**

Runkosarjan voittaja mestariksi

1. Kullankaivajat (Rovaniemi) (Veli-Matti Aittola, Jarno Mattila, Jarno Saapunki), 2. Old Power Husaarit (Vantaa), 3. Nöpäjä (Lahti)

Paras maalintekijä: Jorma Kivinen Old Power Husaarit 96 maalia**2009: SM-sarja**

Finaaliturnaus Nastolan Liikuntakeskus Pajulahdessa

1. Nöpäjä (Lahti) (Toni Alenius, Sami Heikkinen, Tuomas Nousu, Petri Posio), 2. Old Power (Helsinki), 3. Dragons (Helsinki)

Paras maalintekijä: Petri Posio Nöpäjä 74 maalia**2010: SM-sarja**

Finaaliturnaus Varalan urheilupuistolla Tampereella

1. Dragons (Helsinki) (Jorma Kivinen, Kaj-Henrik Laamanen, Jarno Mattila, Sami Mustonen, Petteri Peitso, valmentaja/joukkueenjohtaja Kalevi Aittola), 2. Old Power (Helsinki), 3. Nöpäjä (Lahti)

Paras maalintekijä: Jarno Mattila Dragons 82 maalia**2011: SM-sarja**

Finaaliturnaus Validia Kuntoutus Helsingissä

1. Pro Nöpäjä (Lahti) (Jarno Mattila, Petri Posio, Jani Vesalainen, Mikko Viittala), 2. Old Power Husaarit (Helsinki), 3. Nöpäjä (Lahti)

Paras maalintekijä: Jarno Mattila Pro Nöpäjä 104 maalia**2012: SM-sarja**

Finaaliturnaus Validia Kuntoutus Helsingissä

1. Old Power (Espoo) (Tuukka Hellberg, Marko Kauppila, Erkki Miinala, Mikko Viittala, valmentaja Maarit Lehto), 2. Nöpäjä (Lahti), 3. Pro Nöpäjä (Lahti)

Paras maalintekijä: Erkki Miinala Old Power 99 maalia**2013: SM-sarja**

Finaaliturnaus Validia Kuntoutus Helsingissä

1. Old Power (Espoo) (Marko Kauppila, Juha Oikarainen, Petteri Peitso, Kaisa Penttilä, Sanna Tynkynen, Mikko Viittala, valmentaja/joukkueenjohtaja Maarit Lehto), 2. Nöpäjä Icewind (Lahti), 3. Dragons (Helsinki)

Paras maalintekijä: Ville Montonen Nöpäjä Icewind 136 maalia**2014: SM-sarja**

Finaaliturnaus Tapiolan urheiluhallilla Espoossa

1. Dragons (Helsinki) (Eetu Eronen, Jorma Kivinen, Kaj-Henrik Laamanen, Jarno Mattila, Sami Mustonen), 2. Old Power (Espoo), 3. Nöpäjä Icewind (Lahti)

Paras maalintekijä: Jarno Mattila Dragons 113 maalia**2015: SM-sarja**

Finaaliturnaus Espoonlahden urheiluhallilla Espoossa

1. Dragons (Helsinki) (Eetu Eronen, Joni Ylönen, Kaj-Henrik Laamanen, Sami Mustonen, Jarno Mattila), 2. Pro Nöpäjä (Lahti), 3. Old Power (Espoo)

Paras maalintekijä: Erkki Miinala Old Power ja Jarno Mattila Dragons 116 maalia**2016: SM-sarja**

Finaaliturnaus Validia Kuntoutus Helsingissä

1. Pro Nöpäjä (Lahti) (Toni Alenius, Miika Honkanen, Tuomas Nousu, Petri Posio, Tomi Vesalainen), 2. Dragons (Helsinki), 3. Old Power (Espoo)

Paras maalintekijä: Erkki Miinala Old Power ja Petri Posio Pro Nöpäjä 113 maalia**2017: SM-sarja**

Finaaliturnaus Validia Kuntoutus Helsingissä

1. Old Power (Espoo) (Marko Kauppila, Erkki Miinala, Mikko Viittala, Ehsan Zoveidavi), 2. Dragons (Helsinki), 3. Pro Nöpäjä (Lahti)

Paras maalintekijä: Erkki Miinala Old Power 180 maalia**2018: SM-sarja**

Finaaliturnaus Validia Kuntoutus Helsingissä

1. Old Power (Espoo) (Marko Kauppila, Erkki Miinala, Mikko Viittala, Ehsan Zoveidavi), 2. Pro Nöpäjä (Lahti), 3. O.P. Hurricanes (Espoo)

Paras maalintekijä: Erkki Miinala Old Power 122 maalia**2019: SM-sarja**

Finaaliturnaus Kisakallion urheilupuistolla Lohjalla

1. Old Power (Espoo) (Marko Kauppila, Erkki Miinala, Mikko Viittala, Joni Vesalainen), 2. Pro Nöpäjä (Lahti), 3. Aisti Sport (Vantaa)

Paras maalintekijä: Erkki Miinala Old Power 105 maalia**2020: SM-sarja** keskeytyi koronaviruspandemian vuoksi**Benin pokaalin saajat**

Benin pokaali on Ben-Ami Katron liikkeelle laittama kiertopalkinto, joka myönnetään vuosittain kehittyneimmälle maalipalloilijalle. Katro nimesi vuonna 2018 Erkki Miinalan jatkamaan pokaalin jakoperinnettä.

1993: Veli-Pekka Muikku
 1994: Arttu Mäkinen
 1995: Jani Kallunki
 1996: Jarmo Lehtola
 1997: Päivi Tolppanen
 1998: Mahabad Namiq
 1999: Petri Posio
 2000: Heidi Orava
 2001: Sami Mustonen
 2002: Jarno Mattila
 2003: Sanna Arko
 2004: Kaj-Henrik Laamanen
 2005: Toni Alenius
 2006: Erkki Miinala
 2007: Krista Leppänen
 2008: Kaisu Hynninen
 2009: Ville Montonen
 2010: Tuomas Nousu
 2011: Miika Honkanen
 2012: Iida Kauppila
 2013: Eetu Eronen
 2014: Joni Ylönen
 2015: Markus Tihumäki
 2016: Susanna Halme
 2017: Konsta Saloniemi
 2018: Miina Grönroos

▲ Erkki Miinala, Ben-Ami Katro ja Benin pokaali.
 Kuva: Jarmo Lehtola